

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2008

Bc. Olga KOUSALOVÁ

**Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická**

**Nedávný rozkol v tibetské buddhistické
škole Karma-kagjü**

Bc. Olga Kousalová

**Diplomová práce
2008**

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra religionistiky a filosofie
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Olga KOUSALOVÁ**

Studijní program: **N6101 Filozofie**

Studijní obor: **Religionistika**

Název tématu: **Nedávný rozkol v tibetské buddhistické škole Karma-kagjü**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Důkladná rešerše cizojazyčných zdrojů, včetně odborných časopisů
2. Nástin historie školy a instituce karmapy
3. Rozbor specifické politické situace, která umožnila šíření školy mimo Tibet, a zároveň rozkol
4. Mocenské spory uvnitř školy, hledání 17. karmapy, dva kandidáti a jejich současná pozice
5. Zhodnotit i vliv jiných škol (zejména dalajlamovy Gelugpy)

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Karma, T." The History of the 16 Karmapas of Tiet, 2001

Terhune, L." The Karmapa of Tibet: The Politics of Reincarnation, 2004

Curren, E.D.: Buddhas not smiling. Uncovering Corruption at the Heart or Tibetan..., 2006

Nydahl, Ole a Karma Dubgji Ling. Jízda na tygrovi. Praha. 1999

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Martin Fárek, Ph.D.

Katedra religionistiky a filosofie

Datum zadání diplomové práce:

30. dubna 2007

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2008

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. ThDr. Ivan Štampach
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2007

SOUHRN

Po úmrtí šestnáctého karmapy Rangdžung Rigpā Dordžeho (†1981), představeného jedné ze škol tibetského buddhismu, Karma-kagjü, začali vybraní regentové vyhledávat jeho sedmnáctou inkarnaci. Došlo mezi nimi ke sporům, které vedly k rozpoznání a intronizaci dvou sedmnáctých karmapů. Za cíl práce si kladu popsat celou situaci a osvětlit příčiny možného vzniku a trvání rozkolu. V první kapitole nastiňuji charakteristické znaky tibetského buddhismu a jeho vývoj – s přihlédnutím ke škole Kagjü. Druhá kapitola pojednává o instituci karmapy a tulkuů. Ve třetí kapitole popisují historické pozadí sporu a uvádím okolnosti vyhledání a rozpoznání obou sedmnáctých karmapů. Ve čtvrté kapitole dělím spor na náboženskou rovinou, kde se zabývám tím, kdo má kompetence karmapu vyhledávat a jak jednotlivé strany obhajují tradičními způsoby autenticitu svého kandidáta; a politickou rovinou, kde rozebírám vlivy, metody a zájmy dalších stran (čtrnáctého dalajlamy, Čínské lidové republiky a západní společnosti), které do kontroverze zasáhly. Na závěr se snažím veškeré poznatky zhodnotit a propojit, a předkládám několik hypotéz o možných příčinách vzniku kontroverze, z nichž jednu podrobněji rozebírám.

KLÍČOVÁ SLOVA

Tibet; buddhismus; Kagjü; karmapa; 17; rozkol; dalajlama; Čína

ABSTRACT

Following the death of the 16th Karmapa Rangjung Rigpe Dorje who was the head of Karma Kagyu, i.e. one of the tibetian schools of buddhism, chosen regents commenced the search for his 17th incarnation. As they came to disagree on whom to choose, two different 17th Karmapas were recognized and enthronized. The primary motive and goal of my dissertation is to describe the entire situation and shed some light on the possible causes which might have led to creation and continuation of the rupture. In the first chapter, I put forth an overview of primary characteristics of the tibetian buddhism and its history – having the main focus on the Kagyu school. The following chapter is devoted to the institution of karmapa and tulku. Historical background of the disagreement and circumstances linked to the search and recognition of both 17th Karmapas are the gist of the third chapter. In chapter four, I distinguish between the religious level of the disagreement, in which I talk about who has the authority to carry out the karmapa search, together with how both parties defended in traditional manners the authenticity of its candidate; and the political level, where I deal with influences, methods and interests of other parties affecting the process in question (14th Dalai Lama Tenzin Gyatso, Peoples Republic of China and the western society). In the remaining part of the dissertation I try to evaluate and link together all gathered information in an effort to create a coherent perspective on the issue. Finally, I propose a number of hypotheses on possible causes that might have spurred the controversion and further elaborate on one of them in closer detail.

KEY WORDS

Tibet; buddhism; Kagyu; 17; Karmapa; conflict; Dalai Lama; China

OBSAH	5
Poznámka k textu	6
ÚVOD	7
1. TIBETSKÝ BUDDHISMUS	10
1.1. Nástin historie tibetského buddhismu	12
1.1.2. Nástin historie školy tibetského buddhismu Kagjü	15
2. KARMAPA	18
2.1. InSTITUTE karmapy a jeho rozpoznávání	19
2.1.1. Tulku a jeho rozpoznávání	20
2.2. Nastínění historie linie karmapů	23
2.2.1. Šestnáctý karmapa Rangdzung Rigpā Dordže	27
2.3. Čtyři hlavní žáci šestnáctého karmapy	27
3. HLEDÁNÍ SEDMNÁCTÉ INKARNACE KARMAPY	32
3.1. Historické pozadí sporu	32
3.1.1. Situace po roce 1959	34
3.2. Situace uvnitř linie po smrti šestnáctého karmapy Rangdzunga Rigpā Dordže	36
3.2.1. Události roku 1992	42
3.3. Nalezení dvou kandidátů na sedmnáctého karmapu	45
3.3.1. Orgjān Thinklā Dordže	45
3.3.2. Thinklā Thaje Dordže	50
4. ARGUMENTY ZASTÁNCŮ JEDNOTLIVÝCH STRAN	54
4.1. Náboženská rovina sporu	54
4.1.1. Kdo má kompetence vyhledávat a rozpoznávat karmapu?	55
4.1.2. Primární argumenty Tai Situpy a Žamarpy	56
4.1.3. Předpovědi, kterými argumentují obě strany sporu	57
4.1.4. Další argumenty, kterými se strany zaštiťují	60
4.2. Politická rovina sporu - další strany, které zasáhly do kontroverze	63
4.2.1. Čtrnáctý dalajlama Tāndzin Gjamccho a jeho role v kontroverzi	64
4.2.2. Potvrzení karmapy Čínskou lidovou republikou	68
4.2.3. Vliv Západu na vývoj kontroverze	76
4.3. Možné příčiny vzniku kontroverze	78
4.3.1. Hypotéza o dvou táborech	81
ZÁVĚR	86
Dodatek	89
BIBLIOGRAFIE	91
Seznam příloh	100
Přílohy	101

Poznámka k textu

- V práci jsou používána tibetská jména a názvy, které se v textech často objevují v rozdílných podobách. Důvodem je obtížná transliterace slov z tibetštiny. Z tohoto důvodu jsem využila přepisů, které používá ve svých překladech Josef Kolmaš – vycházela jsem zejména z knihy *Dějiny Tibetu*¹, několik tvarů jmen jsem převzala z knihy Tomka Lehnerta².
- Podle tohoto Kolmašova překladu se řídím i v případě používání velkých a malých písmen při užívání oslovení (karmapa, dalajlama, Künzig Žamar, Tai Situ, Džamgön Kongtul, Gjalchab)
- V textu neužívám před tituly významných lamů označení H.H. – His Holiness, H.E. – His Eminence, Venerable
- Při označení (očíslování) karmapů a ostatních lamů, u nichž se užívá v rámci linie určení pořadí jejich inkarnace, používám latinských číslic. V samotném textu však vyjadřuji, z důvodu plynulosti, pořadí slovně. Pokud pojednávám o současných inkarnacích, označení pořadí zrození často vynechávám.
- slovo „Západ“ v textu nepoužívám ve smyslu geografického označení světové strany, ale jako vymezení euro-amerického kulturního prostředí

---

¹ Čerpala jsem především z jím přeložené publikace: ŽAGABPA, Cipön Wangčhug Dedän. *Dějiny Tibetu*. Z angl. Orig. Tibet: A Political History. New York, 1988. přeložil Kolmaš, Josef. Vyd.1., Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 2001. s.428

² LEHNERT, Tomek. *Darebáci v rouchu. Interní kronika současných čínsko-tibetských intrik v linii Karma Kagjü buddhismu Diamantové cesty*. Z angl. orig. Roughes in Robes: An inside Chronické of a Recent Chinese-Tibetan Intrigue in the Karma Kagyu Lineage of Diamond Way Buddhism, Nevada City: Blue Dolphine, 1998, přeložil Pleva, Vladimír. Vyd.1., Brno: Bílý deštník, spol. Diamantové cesty, 2000, s. 323

ÚVOD

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila současný jev kontroverze karmapů ve škole tibetského buddhismu Karma-kagjü. Po roce 1981, kdy zemřel šestnáctý karmapa Rangdžung Rigpā Dordže, došlo mezi regenty, kteří byli pověřeni vyhledáním jeho sedmnácté inkarnace, k neshodám. Ty vedly k intronizaci dvou sedmnáctých karmapů a rozštěpení školy na dva tábory. Přesto, že se situace od roku 1992, kdy k rozkolu došlo, značně uklidnila, trvá schizma dodnes. V této práci po úvodním nástinu historie tibetského buddhismu a školy Karma-kagjü, přibližuji instituci karmapy a specifickou tradici tulkuů (rozpoznaných znovuzrozenců). Nastiňuji vznik a vývoj systému znovuzrozenců i to, jak byl využíván k mocenským intrikám a politickým záměrům. Je možné hledat již v době vzniku této tradice, kdy začalo docházet k silnému propojování náboženství a politiky, kořeny dnešního sporu, nebo je kontroverze plodem posledních desetiletí strávených v exilu? Dále se věnuji popisu vybraných událostí které dává do přímé souvislosti s vypuknutím konfliktu a s jeho průběhem, alespoň jedna ze stran. V krátkosti se také dotýkám popisu životů obou sedmnáctých karmapů a okolnostem jejich vyhledání, rozpoznání a intronizace.

Ústřední část celé práce (4. kapitola) je věnována tomu, jakými způsoby a argumenty jednotlivé strany obhajují legitimitu svého kandidáta. Nejprve se zabývám náboženskou úrovní konfliktu, kde popisují tradiční způsoby vyhledávání tulkua, které obě strany použily. Tato část by se dala shrnout do otázky - kdo má primární pravomoc vyhledávat a rozpoznávat inkarnaci karmapy? Dalším okruhem, jimž se text přesouvá do politické roviny sporu, je vliv z venčí, angažovanost dalších stran mimo školu Kagjü, které kontroverzi významně ovlivnily. Zejména jsou to postoje čtrnáctého dalajlamy Tändzina Gjamccha, který svým oficiálním schválením a podporou jednoho z karmapů celou situaci poměrně zkomplikoval. Jaká je role dalajlamy v celém sporu a má vůbec, jako představený školy Gelug, oprávnění zasahovat do interních sporů Kagjüpy? Máme si na pozadí jeho aktivit představit dalajlamu v roli duchovního, kterému jde primárně o čistotu a zachování náboženských tradic, jako světského vůdce Tibetu (lhasského státu), jehož zájmy

jsou politické a mocenské, nebo jako bojovníka za lidská práva Tibetánů a zachování tibetské kultury? Dále jsou to postupy Čínské lidové republiky a jejího politického zřízení. Role, kterou hraje v kontroverzi Čína, je z důvodu jejích postojů k Tibetu a tibetskému buddhismu ještě problematičtější. Ačkoli se od osmdesátých let 20. století vztahy Číny a Tibetu částečně uvolnily, způsoby, jakými čínská komunistická strana zasahovala proti tibetskému obyvatelstvu, kultuře a náboženství od padesátých let 20. století si lidé stále pamatují. Z těchto důvodů se dívalo mnoho lidí na schválení sedmnáctého karmapy Čínou s podezřívavostí, jiní k tomuto aktu přistupovali s očekáváním a nadějí v obrat k lepšímu. Proto se ptám, zda-li může mít spojitost s kontroverzí karmapů současné politické zřízení Čínské lidové republiky, a jaké by mohla mít Čína na účasti v tomto sporu zájmy? S tím souvisí další otázka, jestli existuje nějaká spojitost mezi schválením sedmnáctého karmapy a nastolením čínského, jedenáctého pančhenlamy? V neposlední řadě se dotýkám vlivu západní společnosti na spor karmapů, zejména na utváření názorů a argumentů jednotlivých stran, které jsou silně ovlivňovány západním způsobem myšlení.

Je velice pravděpodobné, že ve svém bádání dojdu ke zjištění, že ačkoli se ve sporu jedná primárně o náboženství, o to, komu z lamů-karmapů budou předána veškerá učení školy, aby je uchoval a opět předal dál, bude hlavním činitelem veškerých událostí politika. Je však možné hledat za vznikem a trváním sporu ještě něco jiného? Něco, co stojí nad politickými zájmy i náboženskými tradicemi? Osobně se domnívám, že právě zde, je třeba hledat jak původ sporu, tak to, co dodnes zabraňuje objema stranám dojít k nějakému kompromisu a znovusjednocení školy. Za cíl této studie si pochopitelně nekladu zodpovědět otázku, který ze dvou karmapů je ten pravý - mým úkolem je toto téma „pouze“ osvětlit a pokusit se nalézt možné důvody, které mohly být příčinou vzniku a trvání rozkolu.

Dále je třeba upřesnit, že se tato práce vztahuje především na události do roku 2000, kdy karmapa Orgjän Thinlā Dordže uprchl z Tibetu do Indie – popřípadě do roku 2001, kdy získal od indické vlády oficiální statut uprchlíka. Tyto události byly zvratem, po němž se začalo veškeré dění ubírat jiným směrem a celá situace se začala postupně uklidňovat.

Co se týče metod, které v práci ke zpracování a vyhodnocení informací využívám, jedná se zejména o metodu deskriptivní – popis, kterou jsem použila především v prvních třech kapitolách; a metodu komparativní – srovnávání, která je použita částečně ve třetí, zejména však ve čtvrté, kapitole. V závěru práce předkládám na základě poznatků, ke kterým jsem došla, několik hypotéz. Z pozice religionisty mi nepřísluší vyjadřovat se k tomu, kterého ze dvou karmapů by měli lidé uznat za pravého. To, ke kterému z karmapů cítíme větší důvěru, je výhradně vnitřní záležitostí každého člověka (kterým nemusí být pouze praktikující buddhista).

V obecných částech práce jsem využila českých i zahraničních prací autorů věnujících se tibetologii či studiu asijských kultur. V kapitolách, které se věnují kontroverzi samotné, jsem vycházela převážně z cizojazyčných textů, pocházejících jak od zastánců jednotlivých stran, tak od nestranných pozorovatelů, kteří se kontroverzí zabývají či zabývali. Z velké části se však nejedná o odborné texty, kterých existuje, velice málo (důvodem je pravděpodobně to, že je kontroverze karmapů relativně novou a stále živou skutečností). V těchto částech jsem značně využívala internetových zdrojů, k jejichž výběru jsem přistupovala s obezřetností a reflexí. Zvláště významným zdrojem informací pro mne byly novozélandské internetové stránky, reflektující vývoj událostí od roku 1992, na kterých jsou prezentovány vybrané novinové články i oficiální dokumenty a vyjádření obou stran sporu.

1. TIBETSKÝ BUDDHISMUS

Tibetský buddhismus je označení specifické linie Buddhova učení, které se rozvinulo právě v oblasti Tibetu. Kromě tohoto názvu, vymezujícího především lokalitu rozšíření, se pro tibetský buddhismus užívá také pojmů vadžrajána³, lamaismus⁴, severní buddhismus⁵ a tantrický buddhismus⁶. Kořeny tantrického buddhismu jsou kladeny do Indie 5. století n.l. Stoupenci škol vadžrajánového buddhismu však věří, že tyto metody předal svým nejbystřejším žákům již historický Buddha Šákjamuni. Podmínky vhodné k rozvinutí a rozšíření těchto nauk vznikly právě až v 5. století n.l., a proto je toto období udáváno jako vznik těchto učení. Tantrický buddhismus vznikl pravděpodobně jako důsledek postupné laicizace, uvolňování buddhismu ze závislosti na mnišské obci, a následného pronikání lidové religiozity do Buddhovy nauky. Co se týče návaznosti na mahájánové směry, základy tantrismu položila zejména škola jógáčára (též vidžňánaváda)⁷.

Čím se vadžrajánový buddhismus vymezuje vůči buddhismu mahájánovému a jižnímu? Jde o to, že metody a praxe pro dosažení cíle (osvícení), jsou značně odlišné. „Cílem je stále buddhovství, ale už ne ve vzdálené budoucnosti, za celé eóny věků, ale buddhovství „právě teď“, „přímo v tomto těle“, „v průběhu jedné

---

³ San. vadžra =diamant (odtud vychází označení diamantová cesta nebo diamantové vozidlo) symbolizuje pevnost, nezničitelnost, neměnnost, jasnost atd. osvícené mysli, jejíž rozpoznání je cílem veškerých buddhistických metod WERNER, Karel. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko. S přihlédnutím k Přednímu východu*. Vyd.1., Brno: Masarykova univerzita v Brně. 2002, s.712, s.194

⁴ Toto označení je dosti sporné, a proto je lepší ho neužívat. Dřívější vysvětlování pojmu lama: „Pojem „lamaismus“ se poprvé objevil v evropském prostředí koncem 18. století. Jde o uměle vytvořený termín odvozený z tibetského slova lama (*bla ma*) čili duchovní učitel.“ ROZEHNALOVÁ, Jana. „Lamaismus - hrozivá podoba tibetského buddhismu? Západ a Tibet II.“ Tento článek je převzat z časopisu *Tibetské listy* č. 23 - jaro 2004, [online], 07.12.2004 zdroj: *Tibetské listy* (www.lungta.cz), [staženo: 5.3.2007] URL: < <http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=444> >.

⁵ Vymezuje rozšíření těchto nauk na sever od Indie, místa, kde buddhismus vznikl

⁶ Základními texty, ze kterých tento druh buddhismu vychází, jsou tzv. tantry. „Termín tantra nejčastěji znamená rituální příručku nebo soubor pokynů a v buddhistickém kontextu se užívá v protikladu k termínů sůtra, což je Buddhova promluva.“ LOPEZ, Donald. *Příběh buddhismu – průvodce dějinami buddhismu a jeho učení*. Z angl. orig. Přeložila Borecká, Lenka. Vyd.1., Brno: Barrester + Principal, 2003, s.253, s.175

⁷ více v: CONZE, Edward. *Stručné dějiny buddhismu*. Z angl. Orig. A Short History of Buddhism. 1993. přeložila Navrátilová, Jolana. Vyd.1., Brno: JOTA, 1997. s.240, s.85-86

jediné myšlenky“, zázračně dosažené pomocí nové, rychlé a snadné cesty.“⁸ Vadžrajána je považována za velice rychlou cestu k osvícení, na které je velice důležitý pevný svazek mezi žákem a učitelem, který ho vede. Dále jsou zde určité metody, charakteristické pro vadžrajánový buddhismus⁹. Právě v tibetském buddhismu byly tyto metody dovedeny do nejpropracovanějších a nejdokonalejších forem. Jsou to: recitace manter¹⁰, užívání mandal¹¹ a mudry¹². Další z charakteristických znaků, které jsou příznačné pouze tibetský buddhismus, vznikly tak, že se buddhismus po „příchodu“ do Tibetu začal mísit s původním, domorodým náboženstvím bön¹³. „Tibetskému buddhismu jako snad žádnému jinému náboženství je vlastní přejímání cizích božstev, jejich asimilace a zařazení do vlastního pantheonu.“¹⁴ Speciálně jsou to pak hněvivá božstva, která nejsou ničím, co by mělo nahánět strach a čeho by se lidé měli obávat. Naopak, jsou ochránci dharmy a pomáhají odstraňovat lidem rušivé emoce. Dále jsou to rozmanité formy ženských i mužských buddhů a bódhisattvů a jejich párová spojení. Všechny tyto aspekty jsou propojovány v rituálech (san. púdža). Jejich cílem je zapojit všechny smysly a aspekty života do duchovní cesty a pomocí rozmanitých metod je transformovat na vyšší úroveň.

---

⁸ CONZE, 1997, s.84

⁹ V textech nejruznějších autorů jsem se však setkala s přiznáním toho, že dosud nikdo nedokázal jasně vymezit, proč a čím je vadžrajána tak odlišná od mahájány, že se o ní hovoří jako o samostatné fázi vývoje buddhismu.

¹⁰ WERNER, 2002, s.192 - Mantra je posvátnou slabikou, mystickou průpovědí, jejímž cílem je podle Wenera navození vyššího duševního stavu, přičemž nahrazuje nesnadnou metodu meditačního úsilí. Při recitaci manter je třeba dbát na přesnou výslovnost, jinak tato pozbývá smyslu. Každý buddha či buddhovský aspekt, má svoji vlastní mantru.

¹¹ CONZE, 1997, s.87 - „Mandala představuje kosmické a duchovní síly v mytologické či personifikované podobě a znázorňuje obrazy božstev, vyjádřených buď ve své vizuální formě, nebo slabikou, která je má vyvolat a tvoří jejich okultní princip.“

¹² Symbolická, rituální gesta, která mají propůjčovat vnější výraz vnitřní moudrosti Mudry jsou známé zejména z Buddhovy ikonografie, kde je rozlišováno šest základních muder – mudra osvícení, meditace, diskuse, slitovnosti, neohroženosti a kázání.

¹³ Bön – „(...) stará víra bön, představující specifickou tibetskou formu asijského šamanismu s jeho kultem přírodních sil, duchů nebe a země, hor a lesů, jezer a řek.“ KOLMAŠ, Josef; ZBAVITEL, Dušan; GROLLOVÁ, Ivana. *Svět tibetského buddhismu*. Vyd. 1., Praha: Slovart, 1996, s.143

¹⁴ KOLMAŠ, ZBAVITEL, GROLLOVÁ, 1996, s.38

1.1. NÁSTIN HISTORIE TIBETSKÉHO BUDDHISMU

Šíření buddhismu v Tibetu je rozděleno do dvou epoch. První období (ngadar) se datuje od 7. století do 9. století, druhé období (čhidar) je udáváno od 11. století. Mezi těmito stádii se hovoří o době úpadku, kdy byl buddhismus v Tibetu pronásledován. Tradičně je uváděno, že buddhismus se dostal do Tibetu roku 747, kdy ho do země přinesl Padmasambhava - tib. Guru Rinpoče (Velezácny učitel)¹⁵. Buddhismus se však v Tibetu rozvíjel již o sto let dříve, za vlády krále Songcän Gampa (vládl asi 617 – 649)¹⁶. Až jeho vnuk, král Thisong Decän (755 – 797), nechal do Tibetu přivést indického učence (panditu) Šántarakšitu¹⁷, aby zde šířil Buddhovu nauku. Šántarakšita se však po nějaké době vrátil zpět do Nepálu, neboť místní obyvatelstvo nebylo na jeho náhled a výklad buddhismu pravděpodobně připraveno¹⁸. Doporučil však králi, aby místo něj pozval učence Padmasambhavu, který byl mistrem magie, pojící se k tantrické formě buddhismu. Tento druh buddhistické nauky byl již pro Tibetany přijatelnějším, zejména z toho důvodu, že umožňoval integraci bönistických ritů a božstev do buddhistického pantheonu. Šántarakšita se po určité době do Tibetu na přání krále opět vrátil a byl pověřen výstavbou prvního buddhistického kláštera Samjä¹⁹. Buddhismus v Tibetu vzkvétal i po smrti krále Thisong Decäna. Do země bylo pozváno mnoho dalších indických učenců, kteří stavěli kláštery a překládali buddhistické texty do tibetštiny. Do tohoto

---

¹⁵ Je třeba si uvědomit, že pohled na šíření a vývoj tibetského buddhismu, jaký zde popisují, je velice zjednodušený a podléhá tradici. E. Conze toto zjednodušené podání odmítá a popisuje, že v tomto období přicházely do Tibetu čtyři různé linie buddhismu: tantrické ideje, které přinesl ze západu Padmasambhava a jejichž povaha byla blízká bönu; pálijská syntéza mahájány, kterou z jihu, z Magadhské univerzity, přinesli učenci; z jihozápadu se do Tibetu dostalo učení sarvastivádinů, které mělo vliv na literaturu tohoto období; z východu, z Číny, přicházelo čchanové učení. CONZE, 1997, s.111-113

¹⁶ Josef Kolmaš uvádí, že se buddhismus do Tibetu dostal možná již ve 4. století – z této doby se však nedochovaly žádné doklady. VOJTÍŠEK, Zdeněk. „Kulturní amalgám. Rozhovor s profesorem Josefem Kolmašem.“ Vojtíšek, Zdeněk. *Dingir*. 2004 / 4, roč. VII., str.134-135

¹⁷ Šántarakšita byl mistrem školy svátanrika-jógáčára a učil na univerzitě v Naladě. Poté se stal misionářem v Tibetu. MILTNER, Vladimír. *Malá encyklopedie buddhismu*. Vyd.1., Praha: Libri, 2002, s.287, s.231

¹⁸ „Říká se, že když Šántarakšita začal kázat Buddhovo učení, rozhněvalo to místní bönistické duchy a vyvolalo jejich nelibost do té míry, že přivolali bouřky s blesky a záplavy. Lid se tyto úkazy vykládal jako znamení toho, že nová víra je pro ně nepřijatelná, a Šántarakšita, máje pocit, že doba pro šíření nového učení ještě nenazrála, se vrátil do Nepálu.“ ŽAGABPA, Cipön Wangčhug Dedän. *Dějiny Tibetu*. Z angl. Orig. Tibet: A Politoval History. New York, 1988. přeložil Kolmaš, Josef. Vyd.1., Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 2001. s.428, s.45

¹⁹ klášter Samjä – celým jménem Samjä Mingjur Lhüngjidubpa cuglakhang = Nepředstavitelný, neměnný samovzniklý chrám – leží v kraji Dagmar, východně od Lhasy, a byl dokončen roku 787.

období klade svůj vznik první ze čtyř hlavních škol tibetského buddhismu, Ňingmapa („Stará škola“²⁰), kterou podle tradice založil přímo Padmasambhava. Hlavním učením této školy je dzogčhen („velká dokonalost“)²¹.

V 9. století se však vlády násilně zmocnil probönistický Darma (836-842), kterému se téměř podařilo buddhismus v centrálním Tibetu vymístit²². „Langdarmovi se podařilo vyhladit buddhismus v centrálním Tibetu, nikoli však v jiných částech země, kde nedokázal prosadit svou autoritu.“²³ Langdarma nechal pozavírat buddhistické chrámy, mnoho klášterů srovnal se zemí, páčil buddhistické texty, ničil sochy a buddhistické mnichy nutil, aby vyznávali bön, oženili se, vstoupili do armády atd. On sám byl nakonec zavražděn mnichem Lhalung Palgji Dordžem. Období let 842-1247 se vyznačuje v Tibetu decentralizovanou vládou a nepokoji²⁴.

Za počátek obrody tibetského buddhismu a druhého období jeho šíření, je považován rok 978, kdy přišli do země další indiští učenci, v jejichž naukách převažovaly tantrické prvky vycházející z mahájánového buddhismu²⁵. Následující 11. a 12. století bylo pro tibetský buddhismus obdobím duchovního kvasu a čilých kontaktů s okolními zeměmi, ve kterých byl buddhismus rozšířen. Okolo jednotlivých učenců se postupně utvořily skupiny posluchačů, které se staly jádrem klášterních komunit. Kláštery byly podporovány šlechtickými rody, které pak využívaly jejich duchovní, ale i politické pomoci. Roku 1042 dorazil do země na pozvání mnichů Ješeho Ő a Čangčhuba Ő²⁶ bengálský reformátor, Atiša Dípankara Šrí Džňána (982-1054). „Učení, která do Tibetu přinesl Atiša, vedlo v místním

---

²⁰ Označení „Stará škola“ vzniklo až později jako vymezení se vůči školám tibetského buddhismu vzniklým v druhém období šíření buddhismu v Tibetu.

²¹ Nejvýznamnějším textem školy je pak Tibetská kniha mrtvých – Hluboké učení o spontánním vysvobození skrze rozjímání o pokojných a hněvivých božstvech. Tib.: Bardo thödol. Za jejího autora je podle tradice považován Padmasambhava

²² Častěji se setkáme s pojmenováním *Langdarma* – takto nazývali krále Tibetáné a toto označení znamená Vůl Darma. ŽAGABPA, 2001, s.56

²³ Tamtéž, s. 56.

²⁴ „Dlouhá léta od Langdarmova pronásledování nebylo možné ve středním Tibetu přijímat lidi do mnišského stavu. Buddhismus však žil ve východním a západním Tibetu.“ Tamtéž, s. 59.

²⁵ Toto období se kromě označení čhidar souhrnně nazývá jako „Sarma“ – „Nová škola“, z důvodu, aby byly zde vzniklé školy jasně vymezeny vůči prvnímu období šíření buddhismu v 7.-9. st.

²⁶ Ješe Ő – dříve král Cänpo Khorre, který se vzdal trůnu a stal se mnichem. Čangčhub Ő – jeho prasnovec.

mnišství k reformačnímu hnutí, které uskutečňoval Domtönpa. Jeho výsledkem byl vznik nových škol tibetského buddhismu.²⁷

Na základech Atišovy reformy vznikla škola Kadampa (škola „ústních instrukcí“, škola „vázaná příkazy“), která zdůrazňovala správný výklad posvátných textů. Jejím sídlem se stal klášter Radeng, založený roku 1057 Atišovým blízkým žákem Domtönem – celým jménem Domtön Gjalwä Džungnä (1004-1064). Členové této školy dbali velice přísně na morálku, klášterní disciplínu a celibát. Tato škola se jako samostatná nezachovala, ale byla asimilována, zejména Congkhapou do Gelugpy.²⁸ Další nově vzniklou školou byla Sakjapa, jejímž centrem se stal klášter Sakja (odtud byl odvozen i název školy, doslova „Šedá země“). Tento klášter leží v jihozápadním Tibetu a byl založen roku 1073 Khönčog Gjalpou. Ve 13. století se stal centrem vlády nad sjednoceným Tibetem. V 11. století vznikla škola Kagjüpa (též Karmapovci)²⁹. Nejmladší ze čtyř hlavních škol tibetského buddhismu je škola Gelugpa (škola „ctnostných tradic“, „žlutých čepic“³⁰), jejímž zakladatelem byl na přelomu 14. a 15. století reformátor Congkhapa – vlastním jménem Lozang Dagma (1357 – 1419). Congkhapa přišel do Tibetu roku 1372 a studoval buddhismus u mistrů několika škol. „Byl ale znechucen úpadkem duchovní stránky a mravů v klášterních komunitách a jejich přílišným zájmem o politiku, moc a prospěch. Zreorganizoval proto Atišovu reformovanou školu Kadam a formuloval pravidla nového řádu.“³¹ Roku 1049 založil Congkhapa v centrálním Tibetu první gelugpovský klášter Gadän. Nejvýznamnějšími představiteli této linie jsou dalajlamové a pančhenlamové. Titul dalajlama (mongolsky tale = oceán, oceán moudrosti) získal jako první od mongolského vůdce chána Altana roku 1578 Sönam

---

²⁷ ŽAGABPA, 2001, s.64

²⁸ Atiša se také zasloužil o zavedení kalendáře, chronologického systému, který se v Tibetu používá dodnes. Tento systém je kombinací pěti prvků a dvanácti zvířat – jedná se tedy o šedesátileté cykly. Nebýt tohoto systému, bylo by velice obtížné určit správnou dataci jednotlivých událostí v dějinách Tibetu.

²⁹ více viz. kapitola 1.3.

³⁰ Toto označení poukazuje na odlišnou barvu pokrývek hlavy mnichů této tradice. Nejedná se však pouze o ošacení. Žlutá barva vymezuje i odlišné – reformní snahy a směry nově vzniklé školy.

³¹ ONDOMIŠIOVÁ, Zuzana. „Dějiny tibetského buddhismu.“ Vojtíšek, Zdeněk. *Dingir*. 2004 / 4, roč. VII., s.119-122, s.121

Gjamccho (1543-1588), který byl zpětně uznán za již třetího dalajlamu³². Od té doby vztah dalajlamů a mongolských chánů postupně sílil, až se škola Gelugpa dostala do čela vlády v Tibetu³³. Tato vláda byla dovršena za pátého dalajlamy Ngawang Lozang Gjamccha (1617-1682) – „Velký Pátý“, který se chopil roku 1642 světské moci v Tibetu³⁴.³⁵

Jednotlivé školy tibetského buddhismu vedle sebe žily a rozvíjely se v relativním klidu, ale domnívat se, že zde nevznikala vůbec žádná nedorozumění a boje, a že tibetský buddhismus se vyvíjel v naprostém míru, jak je často prezentováno, by bylo naivní. Tento zidealizovaný pohled na Tibet a buddhismus je v západním světě stále velice rozšířený, a má své kořeny již ve středověku a zejména v období romantismu, kdy se v Evropě rozšířil mýtus o nedotčeném, tajemném a posvátném Tibetu a jeho obyvatelích³⁶. Tibetem však nepokoje a menší náboženské války zmítaly neustále, ať už se jednalo o konflikty mezi buddhismem a bönem, nebo později mezi jednotlivými buddhistickými školami.

1.1.2. Nástin historie školy Kagjü

Již samotný název školy ukazuje na metody, které si tato tradice klade. „Kagjü“ v překladu znamená „linie ústního odkazu“, „škola ústního tradice“ či „tradice ústního přenosu“, z čehož jasně vyplývá, že se jedná o přímé odkazy

---

³² První lama, který získal posmrtně titul dalajlama byl Gendündub (1391-1474), jeden z nejvýznamnějších žáků Congkhapy. Roku 1475 byl nalezen, a zpětně rozpoznán jako druhá inkarnace dalajlamy, Gendün Gjamccho (1475-1542).

³³ Zde se setkáváme s označením svazku „patron-lama“: „Vztah mezi „patronem a lamou“ se zrodil mezi Mongolem Chublaj-chánem a Tibeťanem Phagpou. Udržoval se jako základ politicko-náboženských vztahů mezi Mongoly a Tibeťany a v pozdějších dobách i mezi mandžuskými císaři a dalajlamy.“ ŽAGABPA, 2001, s.75

³⁴ Doba vlády pátého dalajlamy je pokládána za dobu rozkvětu. Dalajlama nechal vystavět ve Lhase palác Potala (dokončen roku 1695); svému učiteli udělil titul *panchenlama* (velký učelec), který stojí v gelugpovské hierarchii hned za dalajlamou.

³⁵ „Systém škol, nebo také sekt, se stal pro tibetský buddhismus natolik charakteristickým, že i přes značnou jejich podobu nelze o něm již mluvit jako o jednotném, uceleném systému, a třeba při posuzování konkrétních projevů tibetského buddhismu - v oblasti nauky, kultu, liturgie, písemnictví, mnišské organizace, klášterní architektury, ikonografického umění atd. – vždy rozlišovat, o jakou konkrétní tradici se jedná. Zároveň však platí, že všechny školy a jejich čelní představitelé jsou si v dogmatickém ohledu rovni, jinými slovy, že tibetský buddhismus nemá svého „papeže“, nejvyšší integrující hlavu církve, a že je mezi nimi nanejvýš rozdíl historický.“ KOLMAŠ, 1996. s.24

³⁶ více v: LENOIR, Frédéric. *Setkávání buddhismu se západem*. Z fr. Orig. La rencontre du bouddhisme et de l'Occident. Nakl Fayard 1999. Přeložila Bosáková, Lada. vyd.1., Praha: Volvox globator, 2002. str.334

obsahující speciální tajné nauky, meditace a iniciace, které předává žákům kvalifikovaný lama. Učení je zde předáváno většinou bez studia textů, přímou meditační praxí. Tento důraz, na učení předávaná z učitele na žáka, je patrný v centrech školy Kagjü i dnes.

Kořeny školy Kagjü jsou kladeny do doby přibližně dvě stě let před narozením prvního karmapy. Za praotce školy Kagjü je podle tradice považován indický mistr, jogín a mahásiddha³⁷ Tilopa (988-1069), známý též jako Pradžňábhadra. Tilopa obdržel od čtyř jogínů zvláštní meditační praxe, které později předal svému nejlepšímu žákovi a takto se postupným předáváním vytvořila lineární transmise těchto tradic. Tilopa tato učení předal svému žákovi Náropovi (1116-1110), známému též jako Džňanasiddha, který je systemizoval do tzv. „Šesti jóg Náropy“. Náropa poté tato cvičení předal Tibetanovi Marpovi – celým jménem Marpa Čhökji Lodo (1012-1097), který je přenesl právě do Tibetu. Jogín Marpa, zvaný Překladatel, studoval u mnoha indických mistrů a: „Jeho učení a překlady textů do tibetštiny vybudovaly základ pro druhé šíření buddhismu v Tibetu.“³⁸ Marpa je jednou z nejvýraznějších osobností a je pokládán za zakladatele školy Kagjü. Jeho hlavním žákem, kterému předal odkaz linie, byl Milaräpa – celým jménem Milaräpa Žäpa Dordže (1052-1135), který je považován za velkého tibetského jogína, asketu, mystika a básníka³⁹. Díky němu se šest jóg Náropy a meditační praxe mahámudry (velká pečeť), které dohromady tvoří jádro učení tradice Kagjü, a jsou a jsou považována za přímou stezku k osvícení, v Tibetu rozšířili a zakořenili. Dále učení přejal Gampopa – celým jménem Gampopa Sönam Rinčhen (1179-1153), který po smrti svého učitele Milaräpy založil školu Kagjüpa. Právě Gampopa předal nauky Düsum Khjenpovi (1110 – 1193), který byl později zpětně uznán za prvního karmapu, a díky kterému je učení dodnes živé. Tato nepřetržitá transmise předávání nauk linie Kagjü, od dob Tilopy až po šestnáctého a

---

³⁷ San. siddhi = mimořádné schopnosti – mahásiddhové jsou pak ti, kteří mají tyto mimořádné schopnosti (světské i duchovní). Tradice Diamantové Cesty shrnula tyto mistry do skupiny 84 mahásiddhů, do jejich čela postavila mistra Sarahu a učinila je prapředky linie Kagjü. Podrobněji v: DOWMAN, Keith. „*Masters of Mahamudra. Songs and Histories of the Eighty-Four Buddhist Siddhas.*“ Albany: State University of New York Press, 1985. s. 454

³⁸ ONDOMIŠIOVÁ, 2004. s.121.

³⁹ WENTZ, Evans W.Y.; MINAŘÍK, Květoslav. *Milaräpa: Velký tibetský jogín.* Z angl. Orig. Tibet's Great Yogi Milaräpa. 1951. přeložil Viktora, Jiří. Vyd. 1., Praha: CANOPUS. 1996, str. 400

v současnosti sedmnáctého karmapu, je označována jako „Zlatá linie Kagjü“. Další podškoly, které Gampopovi žáci založili, byly kromě zmíněné Karma-kagjü Cchal-kagjü, Baram-kagjü a Phagmo-kagjü⁴⁰. Zejména školy Karma-kagjü a Phagmo-kagjü sehrály později roli nejen v duchovních, ale také v politických dějinách Tibetu.

---

⁴⁰ Dále se Kagjü dělí na dvě hlavní podškoly - *Shangpa-kagjü* a *Dagpo-kagjü*. Dagpo-kagjü se dále dělí na čtyři hlavní podškoly (*Karma-kagjü*, *Phagthu-kagjü*, *Calpa-kagjü* a *Baram-kagjü*) a osm menších podškol založených osmi hlavními žáky Phagtry - Phagthu-kagjü (*Taglung Kagjü*, *Khophu Kagjü*, *Dugpa Kagjü*, *Marcchang Kagjü*, *Jerpa Kagjü*, *Jazang Kagjü*, *Šugseb Kagjü* a *Dikung Kagjü*). BANERJEE, Anukul Chandra. „The Kargyupa Sect.“ *Bulletin of Tibetology*. 1982/č.1, str. 22-30 [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <http://www.thdl.org/texts/reprints/bot/bot_1982_01_03.pdf>. Dále v: Kol. „Držitelé linie tradice Karma Kagjü – Historické pozadí.“ Lauš, Roman. *Buddhismus dnes – diamantová cesta*. léto 2000/č.2, Brno: Bílý deštník. str.28-36

2. KARMAPA

Karmapa, duchovní autorita školy Karma-kagjü, je prvním, vědomě se inkarnovaným lamou, který se zrodil v Tibetu ve 12. století. Jeho příchod a aktivitu údajně předpověděl již samotný Buddha Šákjamuni v Lankávataře sútře⁴¹. Tradici systému reinkarnovaných lamů později převzaly i ostatní školy tibetského buddhismu⁴². Jedna z předpovědí také uvádí, že po buddhovi Maitréjovi se karmapa zrodí jako buddha Simha (Simha bude v pořadí šestým buddhou).

Samotný termín karmapa lze přeložit mnoha způsoby: „muž činu“, „mistr karmanu“⁴³, „ten, kdo vyjadřuje aktivitu buddhy“ (od san. pojmu kamarka), „ten, kdo zná tři časy“ (minulost, přítomnost a budoucnost – což má vyjadřovat nadčasovou přirozenost osvícení), nebo „mistr osvícené aktivity“. Karmapa je považován za emanaci - vyzáření buddhy Milující Oči (san. Avalókitéšvara, tib. Čänräzig). Jeho atributem je černá koruna – odtud vychází označení karmapy jako „lama s černou korunou“ („The Black Hat Lama“, nebo „The Black Crown Lama“) ⁴⁴. Vypráví se, že tuto korunu získal karmapa v jednom z minulých životů. Jeho realizace a vyzáření bylo prý tak obrovské, že dákině⁴⁵ věnovaly každá jeden svůj vlas, a z nich pak vytvořily pětiúhelníkovou černou korunu, kterou darovaly karmapovi, jako symbol jeho realizace a aktivity. Karmapovi žáci věří, že spatření černé koruny může přivést člověka ke spontánní realizaci, k osvícení⁴⁶.

---

⁴¹ Dostupné na: URL: <http://www.kagy-asia.com/l_karmapa_lankavatara.html>. Další předpovědi o příchodu karmapy v: MARTIN, Michele. *Music in the Sky: the Life, Art & Teachings of the 17th Karmapa Ogyen Trinley Dordže*. Vyd.1., New York: Snow Lion Publication. 2003, s. 271-273

⁴² „První karmapa byl také první vědomě vtělenou bytostí, u něj začíná řada 21 karmapů, osvícených guruů, jež se rodí na základě přání a potřeb bytostí tohoto světa, a zosobňuje vždy ten aspekt života, který je pro danou dobu nejpotřebnější.“ KOMRSKA, Jan. „Karma Kagyu – linie tibetského buddhismu.“ [online], 15.12.1995. Zdroj: TIBINFO [staženo 27.2.2007]
URL: <www.tibinfo.cz/clanek.php?id=80>.

⁴³ Často se lze setkat s nesprávným překladem „mistr karmy“

⁴⁴ Proto se také můžeme setkat s označením školy jako „Black Crown Sect“ (škola černé koruny).

⁴⁵ Ženské jógické partnerky; nebeské víly

⁴⁶ „Během této ceremonie Karmapa ukazuje fyzickou kopii své duchovní koruny. Když má tuto korunu nad hlavou, sjednocuje se s Buddhou soucitu, nazývaným Milující oči (tib Čänräzig), vytváří intenzivní energetické pole požehnání, a u všech přítomných otevírá nejhlubší úroveň vhledu a moudrosti.“ WEBB, Brooke. „Tibetští Karmapové.“ Článek převzat z: *Buddhism Today*. č. 2/1996; dále v: Kol. *Spor v čistých zemích*. s. 1-7

2.1. INSTITUCE KARMAPY A JEHO ROZPOZNÁVÁNÍ

Podle tradice je historicky prvním karmapou Düsüm Khjenpa, který se narodil v Tibetu ve 12. století. Od roku 1100 je tak vůbec prvním rozpoznáním, vědomě inkarnovaným, lamou Tibetu. Tibetský termín „tulku“ se užívá pro některé lamy a vyjadřuje to, že tyto bytosti jsou na takové úrovni rozvoje, že dokáží ovlivnit a někdy také předpovědět svá další zrození (více viz níže). Názory na to, který z lamů označil jako první místo svého budoucího zrození a nesl jako první titul karmapa, se rozcházejí. Kumar Ashwani se domnívá, že titul karmapa se začal používat již v souvislosti s prvním karmapou Düsüm Khjenpou, pravděpodobně díky názvům klášterů Karma Dansa a Lho-Karmai-garr, které založil.⁴⁷ Nejčastěji se však setkáváme s míněním, že titul „karmapa“ užíval v pořadí až třetí karmapa Rangdzung Dordže, který ho získal od mongolského chána Tochana Temüra. „Císař mu udělil titul „Znalec všeho náboženství, Buddha karmapovců.“⁴⁸ Žagabpa v poznámkách své knihy uvádí o třetím karmapovi také výňatek z dalajlamova textu: „O něm se říká, že předpověděl své budoucí znovuzrození, a tak byl čtvrtý karmapa Rolpä Dordže uznán z a vůbec prvního převtělence v Tibetu.“⁴⁹ Tibetolog Turrell Wylie ve svých výzkumech uvádí, že:

„Nalezení prvního karmapy (hlavy sekty Kagjüpa) na počátku dvanáctého století je sice obecně považován za první zdokumentovaný případ reinkarnace, ale (...) tato tradice začala až mnohem později u třetího karmapy, který v roce 1333 předpověděl své znovuzrození. (...) Wylie dochází k závěru, že „reinkarnace“ se v tibetském buddhismu vyvinula „primárně z politických důvodů.“⁵⁰

Pamela Logan, zabývající se tibetským buddhismem, ve své práci „Tulkus in Tibet“⁵¹ píše, že škola Kagjü měla veliké štěstí, že její tři po sobě jdoucí vůdcové, byli velice významné osobnosti a úspěšní vládcové, a lidé tak postupně začali věřit tomu, že se jedná o reinkarnaci jednoho člověka. Odtud je podle Loganové jen

⁴⁷ KUMAR, Ashwani. „Karmapas: A historical and philosophical introduction.“ *Bulletin of Tibetology* 38/1, 2002, str.7-15. [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <http://www.thdl.org/texts/reprints/bot/bot_2002_01_02.pdf>.

⁴⁸ ŽAGABPA, 2001, s.75

⁴⁹ Tamtéž, s.285 – výňatek z: Dalai Lama, My Land, str.16)

⁵⁰ FRENCH, 2004, s.108-109

⁵¹ LOGAN, Pamela. „Tulkus in Tibet.“ [online], *Harvard Asia Quarterly* 8/1, 2004, str.15-23, [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.asiaquarterly.com/content/view/143/>>.

krůček k tomu, přisoudit tomuto vůdci výjimečné duchovní schopnosti. Čtvrtý karmapa byl tak uznán za reinkarnaci třetího, a stal se prvním tibetským inkarnovaným lamou.

2.1.1. Tulku a jeho rozpoznávání

Termín „tulku“ bývá nejčastěji překládán jako „proměněné tělo“, „iluzorní tělo“, nebo „inkarnovaný (znovuzrozený) lama“. V jistém smyslu by však mohl být takto tulkuem v podstatě každý jedinec, neboť podle buddhistické nauky jsou všichni, díky karmickému zákonu, „uvěznění“ v samsáře a neustále se inkarnují, dokud nedosáhnou osvícení a nevymaní se tak z řetězce znovuzrovnání⁵².

Karel Werner ve své studii „Náboženské tradice Asie“ rozlišuje dva druhy tulkuů. Jeden druh je převtělený bódhisattva na osmém stupni rozvoje (tzv. převtělenec), který se vrací na zem, aby pomáhal na cestě k osvícení ostatním bytostem. Ač by mělo být zrození převtělelců vědomé, většinou tomu tak není a jsou proto vyhledáváni pátracími komisemi. Z toho podle Wenera vyplývá, že se jedná o bódhisattvy na nižším stupni rozvoje. Skutečný význam slova tulku zde byl tak posunut a znehodnocen. Další druh vychází z nauky o „trojici těl“ (trikája – dharmakája, sambhógkakája, nirmanakája). Takováto bytost je považována za buddhu nebo dokonalého bódhisattvu⁵³. V této souvislosti se význam výrazu tulku posunul tak, že rozpoznáný inkarnovaný jedinec je současně vtělením - emanací některého buddhy či dokonalého bódhisattvy⁵⁴. Právě tento význam slova tulku je užíván v souvislosti s karmapou, který, jak jsem se již zmínila, je považován za emanaci bódhisattvy Avalókitéšvary. Karmapa je navíc považován za vědomě inkarnovaného tulku, což znamená, že nejenže před smrtí zanechá instrukce o svém budoucím zrození, ale narozené dítě se po určité době začne samo označovat za karmapu a rozpomíná se na své minulé životy a aktivity. Nové zrození je pak podle

---

⁵² Pönlop rinpoče označuje tento náhled na tulkuy jako „buddhistické hledisko“, od něhož odlišuje „historické hledisko“, podle kterého je skutečným tulkuem pouze karmapa, neboť právě on „založil“ tradici tulkuů. BROWN, Mick. *The Dance of 17 Lives: The Incredible True Story of Tibet's 17th Karmapa*. Vyd. 1., London: Bloomsbury Publishing, 2004, s.304, s.135

⁵³ více v: KÖNIG, A.; WALDENFELS, H. *Lexikon náboženství*. Z něm. Org. Lexikon der Religion. Přeložil Němec, P. a Stehlík, J., vyd.1., Praha: Victoria Publishing, 1994. s.481-482

⁵⁴ WERNER, 2002, s. 620-623

zanechaných instrukcí vyhledáno hlavními žáky předchozího karmapy, kteří ho odvedou do kláštera a vzdělávají jej v buddhistické praxi a meditaci. Jak tyto instrukce, podle kterých je nový karmapa nalézán a identifikován, vypadají? Nejedná se o žádná pevná pravidla a postupy, kterými by se mniši, vyhledávající nové zrození, řídili; existuje mnoho způsobů a metod zanechání informací a vyhledávání lamy. Karmapa například často zanechává před svou smrtí písemné instrukce, poukazující na to, kde, kdy a jakým rodičům se znovuzrodí. Tento text, podle kterého se vyhledávací skupina řídí, má většinou formu básně. Může se však jednat také o ústní předání instrukcí. Dále se velice přihlíží ke snům a předtuchám vysokých lamů, pozorují a hodnotí se neobvyklá znamení a jevy, doprovázející narození dítěte provádějí se věštby atd.

System identifikace tulkua však nezůstal pouze u postavy karmapy. Znovuzrození se začali postupně objevovat i mezi nižšími lamy a počet linií tulkuů se začal rozrůstat. Odhaduje se, že dnes existuje v tibetském buddhismu několik set linií znovuzrozců.

„Dnes se vesměs v kontextu tibetského buddhismu používá označení tulku prakticky pro každého „převtělece“ s hodností opata nebo hlavy školy nebo linie kterékoliv školy nebo i nezávislé linie učitelské, aniž je vždy brán zřetel na stupeň jeho vnitřního duchovního vývoje a bez ohledu na to, zda je nebo není současně vtělením aspektu některé osobnosti z kosmické buddhologické hierarchie.“⁵⁵

S nárůstem počtu linií tulkuů ve všech školách tibetského buddhismu postupně začalo docházet také k tomu, že se někteří z nich odklonili od tradičního konvenčního života tulkua, nevěnovali se plně duchovní praxi a někteří z nich odložili i mnišské roucho⁵⁶. Pokud se podíváme na postupný vývoj postavení a role tulkua v tibetské společnosti zjistíme, že tato instituce, esenciálně duchovní, byla především politickým nástrojem – zejména u výše postavených tulkuů. System znovuzrozců byl v podstatě alternativou dědičného práva, který sloužil potřebě zachovat návaznost vůdcovství. Charakteristickou je například tradiční tibetská vláda, v jejímž čele stál jako nejvyšší tulku dalajlama. Jelikož byla Gelugpa školou,

---

⁵⁵ WERNER, 2002, s. 623.

⁵⁶ Některé tyto případy vedly až do krajnosti - Pamela Logan zmiňuje například Čhögjama Trungpu rinpočeho (1939-1987), který odjel na Západ, kde byl znám především díky svým sexuálním aférám a alkoholismu. LOGAN, 2004 [online]

ve které byl zaveden celibát mnichů, bylo po smrti Congkhapy potřeba zajistit, kdo školu povede, když představený nezanechává žádné potomky. Později byl nalezen dopis, ve kterém Congkhapa přenechává následnictví svému nejstaršímu žákovi Gendündubbovi⁵⁷. Právě od Gendündubba začíná linie inkarnovaných mnichů – vládců Gelugpy. Z počátku, kdy se systém inkarnovaných vůdců škol tvořil, nešlo primárně o filosofii nebo náboženství, ale o způsob zachování kontinuity školy, která byla předpokladem jejího úspěchu a prosperity. Náboženský prvek byl doplněn až později, jako odůvodnění systému, který se stal postupem času tradicí⁵⁸. Tento posun vlády umožnil, že si kláštery vybírali své vůdce, kteří získali během staletí větší popularitu a moc než král, což bylo zapříčiněno právě tím, že byla tato následnost vůdcovství propojeno s náboženstvím. Jednotlivé kláštery a tulkuové tímto propojováním duchovna a politicky bohatly a tibetské kláštery se staly postupně méně závislé na aristokratických rodinách, které dříve přímo ovlivňovaly chod klášterů i volbu hlavních duchovních, což vedlo k rychlejšímu rozvoji buddhismu v Tibetu⁵⁹. Nelze se však domnívat, že by mocenské a politické ambice z klášterů a z hierarchicky odstupňovaného postavení lamů v linii jednotlivých škol tibetského buddhismu, zcela vymizely. Naopak, tím, že moc tulkuů byla nejen duchovní, ale i politická, se stal z procesu rozpoznávání často politický boj. Ačkoli se lze dočíst, že karmapové jakoukoli politizaci školy odmítali a jejich funkce byla čistě spirituální, i oni byli v 16. a 17. století do politiky zapojeni. Další příčinou bojů a korupce bylo mimo jiné i to, že rodina nalezeného tulkua, i rodina toho, kdo dítě našel, nabyla tímto aktem prestiže a moci, ale i majetku. V textech lze také dohledat, že rodiny, ve kterých byl znovuzrozenec nalezen, byly velice často příbuzné s nejvyššími lamy. Mick Brown zde poukazuje na pragmatičnost aktu vyhledávání, při kterém vznikla duchovní hierarchie v rámci několika blízkých rodin, a označuje systém tulkuů za vysoce elitářský⁶⁰. Pokud byl znovuzrozenec rozpoznán v místní šlechtické rodině, ta pak finančně i politicky podporovala klášter a linii dítěte; pokud pocházel tulku z chudé rodiny, umožňovalo to naopak snadnější

---

⁵⁷ Charles Bell, s odkazem na spisy třetího dalajlamy Sonam Gjamccha, upozorňuje na to, že Gandün Trupp žádný dopis nezanechal, ale listina byla vytvořena až o sedm let později. DATTA, Karubaki. „Reincarnation and Politics in Tibet.“ *Bulletin of Tibetology*. 2000/č.1-3, str. 1-13 [online], [staženo 4.10.2007], URL: <http://www.thdl.org/texts/reprints/bot/bot_2000_01-03_01.pdf>. s.3

⁵⁸ DATTA, „Reincarnation and Politics in Tibet.“, s. 1-3, [online]

⁵⁹ LOGAN, 2004 [online]; LEHNERT, 2000, s.6

⁶⁰ BROWN, 2004, s.27

ovlivnění jeho výchovy a následné jednání v čele kláštera. Teprve na základě všech těchto faktorů byl kandidát na tulkua rozpoznán, nebo odmítnut⁶¹. Akt rozpoznání tulkua tak nebyl nikdy ryze spirituálním, založeným na předpovědích a vizích, vždy zde hrála roli politika a další aspekty.

2.2. LINIE KARMAPŮ

Životy karmapů, i dalších realizovaných mistrů, byly vždy mezi lidmi oblíbeným tématem, kterému se dostalo nesčetných zpracování. Je důležité si uvědomit, že ač jsou tyto životopisy (tib. namthar) vystaveny na skutečných událostech, jsou velice přibarvené, nadnesené a zkreslené. Jedná se zejména o popis ranného dětství lamů, kdy jsou tyto legendy opředeny mnoha zázraky a výjimečnými schopnostmi těchto dětí. Tyto příběhy jsou nejen vyjádřením realizace a aktivity jednotlivých inkarnací, ale i dokladem váženosti a úcty, s jakou lidé na karmapu pohlížejí.

Informace, pro následující nástin životů karmapů, jsem nečerpala z odborných publikací, ale z textů sepsaných příznivci a praktikujícími této linie⁶². V literatuře jsem si povšimla častých rozdílů a nesrovnalostí v jednotlivých životopisných příbězích karmapů, což je pravděpodobně zapříčiněno různými zdroji, ze kterých autoři čerpali, a také tím, že tyto příběhy, jak jsem se již zmiňovala, jsou dnes legendami a ne skutečným popisem událostí. Jakkoli může být toto pro západní vědce problémem, samotným buddhistům tento fakt nevadí, neboť pro ně nejsou

---

⁶¹ SAMUEL, Geoffrey Brian. *Affirmation of Geoffrey Brian Samuel in Reply (in Respect of Application for Appointment of Trustees and Other Orders)* Affirmed 11th November 2004, s. 21., [online] [staženo: 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2005/list2005.html>>.

⁶² MAHESHWARI, Anil. *The Buddha Cries! Karmapa Conundrum*. Vyd.1., Delhi: Rejkamal Electric Press. 2000, s.267, s.170-204; NYDAHL, Ole. *Jízda na tygrovi. Jak se buddhové dostali na Západ*. Z něm. Orig. Über alle Grenzen – Wie di Buddha in den Westen kamen. Nakl Joy Verlag GmbH, 1994. Přeložil Matuška, Jan 2003. Vyd.2., Brno: Bílý deštník, spol. Diamantové cesty. 2004, str.448.; NYDAHL, Ole. *Moje cesta k lamům*. Z anglického originálu Riding the Tiger. Přeložil Matuška, Jan. 2005. vyd.2., Brno: Bílý deštník, spol. Diamantové cesty. 2005, str.260; MARTIN, 2003, s. 277-295; TERHUNE, Lea. *Karmapa: The Politics of Reincarnation*. Vyd. 1., Boston: Wisdom Publication, 2004, s. 308 , s.73-123; HOLMES, Ken. *His Holiness the 17th Gyalwa Karmapa Urygen Trinley Dorje*. Vyd.1., Forres (Scotland): Altea Publishing. 1995, s.151, 113-123; Dále dostupné na: URL: <<http://www.kagyu-asia.com>> URL: <<http://www.karmapa.cz>> URL: <<http://www.karmapa.org.nz/lineage/karmapa.html>>

důležité události jako takové, ale důležitý je odkaz příběhů, jejich symbolika esence, která je skryta pod tímto vyprávěním.

První karmapa, Düsüm Khjenpa (1110 – 1193), se narodil v Khamu, uprostřed sněhových hor. První Budhova učení mu předali rodiče, kteří byli praktikující buddhisté. V šestnácti letech byl ordinován na novice, studoval v klášteře a ve dvaceti letech se stal mnichem školy Kadampa. Dalších dvanáct let strávil Düsüm Khjenpa meditacemi a studiem súter a tanter v centrálním Tibetu. Ve třiceti letech se vydal za Gampopu, od kterého získal mnoho učení a odkazů školy Kagjü. Mnoho let strávil meditacemi v horských jeskyních. Vypráví se, že Düsüm Khjenpa nesložil ruce z meditace nikdy na tak dlouho, aby mu stihl na dlaních uschnout pot. Když jeho učitel Gampopa zemřel, začal praktikovat Düsüm Khjenpa mahámudru a ve věku padesáti let dosáhl osvícení. Okamžik jeho osvícení byl pro všechny bytosti takovým požehnáním, že mu dákině (nebeské víly) darovaly jako symbol jeho aktivity černou korunu, kterou upletly ze svých vlasů. Poté Düsüm Khjenpa mnoho let předával učení a zakládal kláštery – např. klášter Karma Gön či Cchurphu, který se stal hlavním sídlem všech karmapů. Velký důraz kladl na meditaci, díky čemuž se této linii říká „linie odkazu dosažení“. Ke konci života předal instrukce pro vyhledání dalšího zrození a ve věku osmdesáti čtyř let zemřel. Druhý karmapa, Karma Pakši (1204 – 1283), je podle buddhistické tradice prvním, vědomě zrozeným, tulkuem. Již jako dítě byl velice nadaný – v šesti letech se sám naučil číst a psát, měl fotografickou paměť a dokázal pochopit veškerá učení a praxe buddhismu. Ve dvaadvaceti letech byl vysvěcen na mnicha a jeho schopnosti a aktivita byly tak významné, že si ho roku 1251 nechal pozvat na svůj dvůr čínský císař Kublajchán, který se stal jeho oddaným žákem. Karma Pakši cestoval, vyučoval a zakládal kláštery. Zavedl také recitaci mantry „Om mani päme hung“, která je dodnes nejrozšířenější a nejoblíbenější mantrou praktikujících tibetského buddhismu. Karma Pakši zemřel ve věku sedmdesáti devíti let. Třetí karmapa, Rangdžung Dordže (1284 – 1339), se narodil v západním Tibetu. V pěti letech byl rozpoznán jako karmapa a v sedmi letech vysvěcen na novice. Studoval tradice škol Kagjü, Ňingma a Kadampa, a napsal mnoho textů a komentářů, které jsou užívány dodnes. Třetí karmapa byl známý jako mistr meditace. Jedním z jeho hlavních žáků byl první Žamarpa. Čtvrtý karmapa, Rolpä Dordže (1340 – 1383), byl již v dětství

znám svými schopnostmi. V šesti letech přijal útočiště a začal se učit dharmu, ve čtrnácti letech byl ordinován na novice a v osmnácti letech na mnicha. Po dokončení studia cestoval po Tibetu a Číně, učil Buddhovu nauku a zakládal kláštery. Mezi jeho žáky patřil Congkhapha, vlastním jménem Lozang Dagma, zakladatel školy Gelugpa a učitel prvního dalajlamy. Významné jsou mystické písně a poezie čtvrtého karmapy. Pátý karmapa, Dežin Šegpa (1384 – 1415), se narodil v severním Tibetu jako syn jogína guru Rinčena. V pěti letech byl rozpoznán jako karmapa a odveden do kláštera, kde mu bylo předáno učení školy Kagjü. V devatenácti letech byl Dežin Šegpa vysvěcen na mnicha a od té doby cestoval a učil dharmu. Ve dvaadvaceti letech byl pozván na dvůr čínského císaře Yung-loa. Císař se stal jeho oddaným žákem a jako dar nechal karmapovi zhotovit materiální repliku černé koruny, aby z pohledu na ní měli užitek všechny cítící bytosti. Pobyt měl také velký politický význam, neboť karmapa vyvrátil císaři jeho ideu válečného sjednocení všech tibetských systémů buddhismu v jeden jediný. Pátý karmapa zemřel velice mladý, v jednatřiceti letech. Šestý karmapa, Thongwa Döndön (1416 – 1453), se narodil blízko kláštera Karma Gön, v Khamu. Brzy byl rozpoznán jako inkarnace pátého karmapy a odvezen do Karma Gön, kde se setkal ve třech letech se svým učitelem Ratnabhadrou, který mu předal plnou transmisi tradice Kagjü. V devíti letech byl ordinován na novice a setkal se s třetím Žamarpou, který mu předal černou korunu. Šestý karmapa celý svůj život cestoval po Tibetu, předával učení, budoval kláštery a zasloužil se o vydání Kandžuru a Tandžuru. Zemřel v sedmatřiceti letech. Sedmý karmapa Čhödang Gjamccho (1454 – 1506) se narodil v severním Tibetu, kde ho již týden po narození rozpoznal žák šestého karmapy jako inkarnaci svého učitele. Již jako dítě získal Čhödang Gjamccho plné učení linie a brzy začal cestovat a učit po celém Tibetu. Karmapa, stejně jako jeho předchůdci, stavěl a opravoval kláštery, a napsal mnoho významných textů a komentářů. Velkou část života strávil v ústraní. Říká se, že styl života sedmého karmapy byl velice přísný a jednoduchý. Čhödang Gjamccho zemřel v dvaapadesáti letech. Osmý karmapa, Mikjō Dordže (1507 – 1554), se narodil ve východním Tibetu. Byl neobyčejným dítětem, ale ve stejnou dobu, kdy byl navrhnut jako kandidát na karmapu, se přihlásila se svým synem také rodina z Konga. Lamové prověřili chlapce klasickou metodou. Položili před ně předměty patřící zesnulému karmapovi

a jejich přesné kopie, a chlapci měli poznat originály, ty, které jim patřily. Kandidát z Konga neuspěl, kdežto Mikjō Dordže poznal vše. Zároveň druhého chlapce označil za inkarnaci jiného lamy. Osmý karmapa byl velice významným autorem, ale také umělcem – zde je zmiňován zejména jeho nový způsob malování thangk⁶³. Karmapa zemřel ve věku sedmačtyřiceti let. Devátý karmapa, Wangčhug Dordže (1556 – 1603), se narodil ve východním Tibetu, kde byl brzy rozpoznán jako inkarnace karmapy a převezen do kláštera. Po dokončení klášterního vzdělání Wangčhug Dordže cestoval a předával učení a významně se zasloužil o zvýšení životní úrovně Tibetanů. Desátý karmapa Čhöjing Dordže (1604 – 1674) se narodil v provincii Golok, v dalekém severovýchodním Tibetu. Jako inkarnace karmapy byl rozpoznán šestým Žamarpou, který mu předal také plnou transmisi Kagjü. Doba působení desátého karmapy byla plná politických intrik a válek mezi jednotlivými školami. Karmapa se od těchto sporů naprosto distancoval a odmítl jakoukoli politickou moc. V té době se stal světskou hlavou Tibetu pátý dalajlama, který dostal karmapu do tak složité pozice, že musel ze země uprchnout. Čhöjing Dordže po odchodu z Tibetu cestoval po Nepálu, Barmě, Číně atd., učil a zakládal kláštery. Do Tibetu se vrátil až poněkolika desetiletích⁶⁴. Desátý karmapa se dožil sedmdesáti let. Jeho následník, jedenáctý karmapa Ješe Dordže (1676 – 1702), se narodil ve východním Tibetu. Intronizován byl v Cchurphu sedmým Žamarpou. Tento karmapa byl významným vizionářem a ovládal mnoho zázraků a kouzel. Zemřel však velice mlád, již v šestadvaceti letech, a je tak karmapou žijícím nejkratší dobu. Dvanáctý karmapa Čangčhub Dordže (1703 – 1732) se narodil ve východotibetské provincii Derge. Ve dvou měsících byl rozpoznán osmým Žamarpou jako inkarnace Ješe Dordžeho a převezen do kláštera Karma Gön, kde mu Žamarpa předal veškerá učení. Poté spolu cestovali po buddhistických zemích a předávali učení. Také dvanáctý karmapa zemřel velice mlád, v devětadvaceti letech, když se v Číně nakazil neštovicemi. Žamarpa zemřel o pouhý den později. Třináctý karmapa, Dūdul Dordže (1733 – 1797), se narodil v jižním Tibetu a ve věku pěti let byl Situpou převezen do kláštera Cchurphu. Poté se chlapec věnoval studiu a v jednatřiceti letech byl vysvěcen na mnicha. Legendární je jeho vztah ke zvířatům,

---

⁶³ Thangka –plátěný svinovací obraz s výjevy buddhistických božstev

⁶⁴ Autoři uvádějí, že byl 10. karmapa ve vyhnanství 20, 30 i 40 let.

kterým předával Buddhovu nauku tak, jako lidem. Dūdul Dordže žil velice jednoduchým životem a veškeré finance, které získal, dával na nejrůznější duchovní projekty. Zemřel v čtyřiašedesáti letech. Čtrnáctý karmapa, Thegchog Dordže (1798 – 1868), se narodil v Khamu. Po jeho nalezení, rozpoznání a intronizaci byl převezen do kláštera Cchurphu, kde mu byly předány veškeré nauky a odkazy školy. V devatenácti letech byl ordinován do mnišského stavu. Thegchog Dordže žil jednoduchým, příkladným životem mnicha, a velice dbal na dodržování mnišských pravidel. Nechal opravit a vystavět mnoho svatyň, klášterů a stúp, ovládal řadu řemesel i umění a byl také dobrým básníkem. Období jeho působení je díky jeho schopnostem a aktivitám často nazýváno jako „renesance buddhismu“. Patnáctý karmapa, Khakhjab Dordže (1871 – 1922), se narodil v centrálním Tibetu. Rozpoznán a intronizován byl v pěti letech, poté obdržel veškerá učení a odkazy školy Kagjü. Patnáctý karmapa napsal mnoho významných textů a měl mnoho význačných žáků. Velké vědomosti měl také v oblasti medicíny. Ojedinelé je to, že se karmapa oženil a zplodil tři syny – dva z nich byli později rozpoznáni jako inkarnace Džamgöna kongtula a dvanáctého Žamarpy. Traduje se, že Khakhjab Dordže byl pro ostatní lidi velikou inspirací v tom, jak pomáhat ostatním bytostem. Zemřel ve dvaapadesáti letech. (příloha č.4 -linie karmapů)

Důležité je poznamenat, že po smrti čtrnáctého karmapy byl nalezen jako jeho inkarnace chlapec, který nebyl nikdy oficiálně intronizován, neboť ve třech letech zemřel. Oficiálně se tak jako patnáctý karmapa označuje až šestnáctá inkarnace, a současný sedmnáctý karmapa je tak osmnáctou inkarnací. Tento posun hraje v argumentačních strategiích současného rozkolu, kterým se budu níže věnovat, důležitou roli.

2.2.1. Šestnáctý karmapa Rangdžung Rigpā Dordže

Šestnáctý karmapa, Rangdžung Rigpā Dordže (1924 – 1981) (příloha č.1), se narodil v Denkhoku v provincii Derge, ve východotibetském Khamu. Jeho otec se jmenoval Cchewang Norbu a matka Kalzang Čhödön. V sedmi letech byl Rangdžung Rigpā Dordže vysvěcen na novice, brzy poté vykonal poprvé ceremonii černé koruny a setkal se s třináctým dalajlamou. Šestnáctý karmapa se stejně, jako

jeho předchůdci, věnoval studiu, praxi buddhismu - jeho hlavními učiteli byli jedenáctý Tai Situ a druhý Džamgön Kongtul. Ve dvaceti letech byl vysvěcen na mnicha. Roku 1954 byl karmapa spolu se čtrnáctým dalajlamou pozván do Pekingu, kam oba odcestovali, a také roku 1959, stejně jako dalajlama, uprchl karmapa z Tibetu. Nejprve pobýval v Bhútánu a poté v indickém Sikkimu, kde mu členové královské rodiny věnovali pozemek. Zde byl do roku 1966 zrekonstruován klášter Rumtek, založený devátým karmapou, který je dodnes exilovým příbytkem karmapy. Roku 1974 se uskutečnila první, z několika karmapových návštěv Evropy a USA⁶⁵. Rangdžung Rigpā Dordže zemřel v osmapadesáti letech, 5. listopadu 1981, v nemocnici v americkém Zionu poblíž Chicaga (stát Illinois), na rakovinu žaludku.⁶⁶

2.3. ČTYŘI HLAVNÍ ŽÁCI ŠESNÁCTÉHO KARMAPY

Čtyřmi hlavními žáky šestnáctého karmapy jsou Künzig Žamar rinpoče (Žamarpa), Tai Situ rinpoče (Situpa), Gošir Gjalchab rinpoče a Džamgön Kongtul rinpoče (příloha č.2). Tito tulkuové jsou držiteli linie Karma-kagjü – jsou jim předána všechny odkazy linie. Jejich hlavním úkolem je uchovat tato učení a předat je po smrti karmapy jeho další inkarnaci. Dále má každý z nich vlastní oblast působení, kterou jim karmapa určil, spravují své vlastní kláštery, mají své žáky atd. Tito tulkuové jsou rozpoznáváni přímo karmapou, který určí místo jejich budoucího zrození. Pravděpodobně není zcela náhodou, že jsou tyto vysocí lamové často potomky rodin příbuzných či blízkých s karmapou. Postavení rinpočeů je přísně hierarchicky uspořádáno, z čehož lze logicky odvodit, že ač by měly být jejich vzájemné vztahy bezproblémové (díky jejich dosažené realizaci), panuje zde určitá rivalita⁶⁷.

---

⁶⁵ Později navštívil šestnáctý karmapa Západ v letech 1976, 1978 a 1980.

⁶⁶ Neuvádím zde odkazy, neboť podrobný životopis šestnáctého karmapy, nebo zmínky o něm, jsou uvedeny téměř ve všech publikacích, i na internetových stránkách, školy Karma-kagjü.

⁶⁷ V souvislosti se čtyřmi regenty se můžeme setkat také s pojmem „Heart sons“, která média užívají jako vyjádření jejich blízkého vztahu s šestnáctým karmapou i navzájem. Toto označení je však nepřesné a zavádějící – poprvé ho měl použít roku 1997 Tobgjal rinpoče, avšak ve zcela odlišném, ironickém a kritickém smyslu slova. ZAMAR rinpoče. *Clarification of the Term “Heart Sons”* [online], [staženo 4.10.2007]

URL: < <http://www.karmapa.org.nz/articles/2004/list2004.html> >.

Žamarpa je po karmapovi druhým, nejvýše postaveným lamou v hierarchii školy Kagjü (ne pouze podškoly Karma-kagjü) a je považován za bódhisattvu stejné třídy (úrovně dosažení) jako karmapa. První Žamarpa se narodil roku 1283 ve východním Tibetu, za života třetího karmapy a je druhým lamou, který se v historii tibetského buddhismu začal inkarnovat. Tak, jako je atributem karmapy černá koruna, aktivitu Žamarpy symbolizuje koruna červená (Sha = čepice, Mar = červený), která je replikou černé⁶⁸. Její barva poukazuje na buddhu Amithábu (tib. Öpagme, buddha Neomezeného světla), za jehož emanaci je Žamarpa pokládán. Koruny, lišící se pouze barvou, jsou zároveň symbolem neoddělitelnosti Žamarpy a karmapy, jejichž vztah je často vyjadřován metaforou, kdy karmapa je přirovnáván ke Slunci a Žamarpa k Měsíci⁶⁹. Sídlem Žamarpů je klášter Jangpačän, který založil roku 1488 čtvrtý Žamarpa blízko Cchurphu. Všechna jeho zrození byli velcí učenci a mistři meditace, často se však dostávali do sporů kvůli svému zájmu a zapojení se do politiky. Zatímco karmapové byli nesektářští a o politiku se nezajímali, o Žamarpech se vypráví, že často soupeřili s Gelugpou a ostatními školami tibetského buddhismu. Do velkých problémů se kvůli politice dostal v 18. století desátý Žamarpa Mipham Čhödub Gjamccho (1742 – 1792), který se podílel na rozpoutání války mezi Tibetany a Gurkhy (nepálský kmen), přičemž napomohl právě Nepálcům⁷⁰. Svůj život ukončil sebevraždou, když se otrávil jedem. Posmrtně začal být obviňován oběma válčícími stranami a nakonec byl Tibetany odsouzen jako vlastizrádce. Jeho kláštery připadly Gelugpě, jeho červená koruna byla zakopána a dalajlama vydal zákaz jeho znovuzrovnání. I přes toto nařízení linie Žamarpů dál tajně pokračovala. Tuto verzi popisu událostí vyvracel šestnáctý karmapa i současní Žamarpovi příznivci, kteří tvrdí, že se Žamarpa naopak snažil bojům zabránit. Vraha a zrádce z něj udělala pomocí politických intrik vládnoucí škola Geluga, která tímto tahem získala majetek a popularitu⁷¹. Současný čtrnáctý Žamar rinpoče Mipham Čokji Lodö se narodil roku 1952 v tibetské provincii Derge. V sedmi

⁶⁸ Tuto korunu získal druhý Žamarpa od čtvrtého karmapy

⁶⁹ Měsíc září jako Slunce, ale jeho svit je pouze odrazem záře Sluneční, zatímco Slunce září samo o sobě. NYDAHL, 2003, s. 67; více o vztahu karmapy a Žamarpy například v: ŽAMAR rinpoče. *A Brief History of the Karmapa-Shamarpa Lineages* URL: <<http://www.bodhipath-westtoletio.org/lineage2.htm>>.

URL: <<http://www.karmapa.org.nz/symposium/history/historylistoleti.html>>.

⁷⁰ podrobněji v: ŽAGABPA, 1988, s.142-151; TERHUNE, 2004. s. 145-152; LEHNERT, 2000, s. 10-11

⁷¹ BROWN, 2004, s. 99-100

letech byl odveden do Cchurphu, odkud roku 1959 spolu s šestnáctým karmapou, který byl jeho strýcem⁷², utekl do Bhútánu a Sikkimu. Zde karmapa požádal tibetskou exilovou vládu o oficiální svolení znovu rozpoznávat a zplnomocňovat Žamarpu jako držitele odkazu Karma-kagjü. Zákaz Žamarpova znovuzrovnání byl tak roku 1963 téměř po sto sedmdesáti letech oficiálně zrušen⁷³.

Tai Situpa stojí v hierarchii školy Karma-kagjü na třetím místě a jeho vlastní linie sahá podle tradice až do dob velkých indických mahásiddhů. Je považován za emanaci budoucího buddhy Maitréji. První inkarnace, nesoucí titul Tai Situ byl Čokji Gjaltzen (1377 – 1448), rozpoznáný pátým karmapou. Tai Situpové hráli v minulosti velice významnou úlohu duchovních učitelů čínských panovníků. Tato role je Situpovi často přisuzována dodnes (dnes však v negativním smyslu slova) stejně, jako v případě Žamarpy hovoří jeho odpůrci o fascinaci politikou. Jedenáctý Tai Situpa (1886-1952) rozpoznal šestnáctého karmapu a byl jeho hlavním učitelem. V současnosti působí dvanáctý Tai Situ Päma Dönjö Njingje, který se narodil roku 1954 v tibetské provincii Kham. Chlapec byl podle karmapových instrukcí nalezen a odvezen do kláštera Cchurphu osmnácti měsících. Také on uprchl roku 1959 z Tibetu. Dnes je jeho hlavním sídlem klášter Šerab Ling v indické provincii Himáčál Pradés⁷⁴.

Linie Džamgön Kongtul rinpočeů, kteří zaujímají v hierarchii školy Karma-kagjü čtvrté místo, nesahá tak hluboko do historie, jako u předcházejících tulkuů. První Džamgön Kongtul Lodö Thaje rinpoče (1813 – 1899), jehož rodiče byli bönisté, byl ordinován Situpou, který se stal jeho kořenovým lamou. Učení a

---

⁷² To, že bude čtrnáctý Žamarpa synovcem šestnáctého karmapy, údajně předpověděl již pátý karmapa. Žamarpa je synem sestry šestnáctého karmapy.

⁷³ Více o Žamarpovi: oficiální internetové stránky Žamara rinpočeho URL: <<http://www.shamarpa.org>>.

TERHUNE, Lea. 2004. s. 145-152; Skupina Khenpů v KIBI. „Short history for Karmapa-Shamarpa lineages.“ *The Karmapa controversy. A compilation of information.* s. 18-21, [online], [staženo 1.10.2007] URL: <<http://karmapa.controverse.free.fr/VA/VA-CONTROVERSE.PDF>>. URL: <http://www.kagyuu-asia.com/l_shamarpas.html>. URL: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Shamarpa>>. URL: <<http://www.karmapa.org.nz/symposium/ksshamarpa.html>>.

⁷⁴ Více o Tai Situpovi: oficiální internetové stránky Tai Situpy URL: <<http://Šerabling.org>>. TERHUNE, Lea. 2004. s. 152-158; URL: <<http://www.karmapa.org.nz/symposium/ksSitu.html>>. MARTIN, 2003, s. 311-312; URL: <<http://www.kagyuu.org/kagyulineage/lineage/kag42.php>>. URL: <<http://www.nalandabodhi.org>>. URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Situ_Rinpoche>.

přenosy však získal od lamů několika škol a linií. Třetí Džamgön Kongtul Lodö Čhökji Sengge (1954 – 1992) se narodil ve Lhase. Roku 1955 byl šestnáctým karmapou, jejichž vztah byl označován za velice vřelý a silný, rozpoznán a převezen do kláštera. Jako ostatní rinpočeové, i on roku 1959 z Tibetu uprchl. Džamgön Kongtul roku 1992 tragicky zahynul při autonehodě⁷⁵. V současnosti jsou díky kontroverzi karmapů rozpoznáni jako čtvrtá inkarnace rinpočeého dva chlapci. Oficiálním čtvrtým Džamgönem Kongtulem je však dítě rozpoznané roku 1997 sedmnáctým karmapou Orgjānem Thinlā Dordžem. Tento chlapec byl nalezen ve čtyřech letech a byl převezen do svého kláštera v Lava blízko Kalimpongu (Indie)⁷⁶. Žamarpův světenec, sedmnáctý karmapa Thinlā Thaje Dordže, rozpoznal v roce 1996 jako inkarnaci Džamgöna syna Beru Khjence rinpočeého. Tento chlapec studuje v klášteře svého otce. Obě strany samozřejmě tvrdí, že právě jimi nalezená inkarnace je jediná pravá.

Pátým lamou v hierarchii školy Karma-kagjü je Gošir Gjalčchab rinpoče, jehož titul označuje jeho funkci regenta karmapovského kláštera Cchurphu. Když je karmapa na cestách, nebo v období mezi jeho smrtí a nalezením nové inkarnace, jsou Gjalčchabové nejvyššími lamy v Cchurphu. První inkarnace Gjalčchab rinpočeého byla rozpoznána šestým karmapou. Od sedmého karmapy pak získal Gjalčchab, jako atribut vyjadřující jeho aktivitu, oranžovou korunu. Dnes působí dvanáctý Gjalčchab Dragpa Tānpā Japhel, který se narodil roku 1954 blízko Cchurphu. Když mu byly čtyři roky, byl rozpoznán šestnáctým karmapou, se kterým roku 1959 utekl z Tibetu. Po odchodu z hlavního karmapovského kláštera v Tibetu byl karmapou pověřen jako regent kláštera Rumtek. Mimo to je Gjalčchabovým hlavním sídlem klášter Ralang v Sikkimu⁷⁷.

---

⁷⁵ Více viz níže – kapitola 3.2.1.

⁷⁶ Více o Džamgönu Kongtulovi: oficiální internetové stránky Džamgöna Kongtula URL: <<http://www.jamGönkongtrul.org>>. URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/JamGön_Kongtrul>. URL: <<http://www.kagyu.org/kagyulineage/teachers/tea04.php>>. TERHUNE, Lea. 2004. s. 161-164

⁷⁷ Více o Gjalčchabovi: URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Gyaltsab_Rinpoche>. URL: <<http://www.kagyu.org/kagyulineage/teachers/tea05.php>>. TERHUNE, Lea. 2004. s. 158-161

3. HLEDÁNÍ SEDMNÁCTÉ INKARNACE KARMAPY

3.1. HISTORICKÉ POZADÍ SPORU

Původ sporů v linii, jehož důsledkem je kontroverze karmapů, vnímají všichni autoři, zabývající se touto tematikou, ne jako cosi nečekaného, či nepochopitelného, ale jako situaci, která souvisí s událostmi několika posledních staletí. Za hlavní příčinu označují silné propojení náboženství a politiky⁷⁸, ale také mýtů a zázraků, které mohlo fungovat v tradičním uzavřeném prostředí země, ne však v exilu, kde začalo docházet k šíření tibetské kultury a náboženství do celého světa, a zároveň k ovlivňování Tibetanů okolím, zejména pak západní kulturou.

Jak můžeme vyčíst z historie, Tibet nebyl zdaleka idylickým místem, jak je dnes často prezentováno, a jak jsme si ho zidealizovali a zmytologizovali na Západě. Tibetská společnost byla oproti jiným zemím sice humánnější, přesto byla plná politických bojů a intrik. Od 13. století se o moc dělily školy Kagjü a Sakja, ke kterým ve 14. století přibyla reformní škola Gelugpa. Již od té doby docházelo mezi jednotlivými karmapy a dalajlamy, či spíše mezi jejich rádci a ministry, ke krvavým potyčkám o moc a bohatství. Tato vzájemná rivalita se prohloubila v 17. století, kdy se dostala k moci Gelugpa, jejíž síla nadále rostla. Počátky postupujícího převzetí moci Gelugpou lze vysledovat již o několik desetiletí dříve, když byl jako čtvrtý dalajlama rozpoznán pravnuke mongolského vládce Altan-chana. Tento akt zajistit škole Gelug stálou patronáž Mongolů (ta vznikla mezi třetím dalajlamou a Altanemchanem), a byli to právě oni, kdo v roce 1542 porazil krále Tsangu – patrona školy Kagjü⁷⁹. Díky této alianci s Mongoly a později i Číňany, získal roku 1640 pátý dalajlama Ngawang Lozang Gjamcho „Velký Pátý“ kontrolu nad většinou

---

⁷⁸ Toto míchání politiky a náboženství začalo podle Terhunové již v 7. století, kdy si vzal tibetský král Songcäm Gampo za manželku čínskou princeznu, která měla krále k buddhismu přivést století TERHUNE, 2004, s. 29

⁷⁹ DATTA, „Reincarnation and Politics in Tibet.“, s. 3, [online]; FERGUSON, R. James. *From Buddhist Polity to Invasion and Diapora*. Department of International Relations, FHSS, Bond University, Australia Eurasia 2005, [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/symposium/history/historylist.html>>.

Tibetu⁸⁰. Došlo tak k propojení světské a duchovní moci, kterou si dalajlama udržel až do roku 1959⁸¹. Toto převzetí moci Gelugpou si vyžádalo tisíce životů, mniši byli násilím nuceni přestoupit „k jiné víře“. Později sedmý dalajlama Kalzang Gjamecho a jeho první ministr Sonam Topgjal nařídili, že jedinou oficiálně uznávanou školou bude Gelugpa. Patrick French ve své publikaci popisuje zhoršení situace v sedmnáctém století slovy:

„Boje a kruté pomsty ovládaly tibetskou politiku. Kagjüpa byla pronásledována a systematicky likvidována odnoží Gelugpy podporovanou mongolskou jízdou. Mezi oběma sektami se rozhořela nemilosrdná válka o moc. Vojska zneprátelených sekt přepadávala kláštery, pustošila je a jejich obyvatele násilím nutila přestupovat na „jinou“ víru. V některých případech vůdci sekt ne zcela schvalovali agresivní počínání svých „patronů“.“⁸²

Karubaki Datta upozorňuje na to, že již toto propojení lamů s Mongoly a Číňany v 16. a 17. století dalo vzniknout snahám manipulovat s procesem rozpoznávání tulkuů jednotlivých řádů, aby Mongolové či Číňané, získali kontrolu nad státem a tibetskou vládou⁸³. Z této perspektivy tak nejsou dnešní snahy Číny, ovlivňovat ve prospěch svých zájmů volby významných tulkuů, ničím novým⁸⁴. V roce 1793 prosadil císař Čchien-lung nový postup při potvrzování inkarnací, kdy byly do zlaté vázy vhozeny tyčinky se jmény radou zvolených kandidátů na post tulku⁸⁵. Vyhledávání se tak zúžilo z duchovních prožitků a mystických znamení na jakousi loterii⁸⁶. Toto ovládání dalajlamy a pančhenlymy čínskými politiky dokládají ve své „Cestě do Lhasy“⁸⁷ z let 1844 a 1846 i otec Huc a Joseph Gabet⁸⁸.

⁸⁰ LOGAN, 2004 [online]; SAMUEL, 2004, s. 9-10 [online]

⁸¹ SKLENKA, Lubomír. „Tibetský buddhismus bez růžových brýlí.“ Vojtíšek, Zdeněk. *Dingir*. 2004 / 4, roč. VII., str.122-125; SAMUEL, 2004, s.10 [online] – autor zde neuvádí rok 1959, ale 1949, kdy již převzala moc Čína. Samuel upozorňuje také na to, že se najednalo o celé území Tibetu, ale o tzv. „Stát Lhasa“, který zahrnoval území centrálního Tibetu (Utsang) a části východního Tibetu (Kham). Ačkoli byla většina klášterů školy Kagjü mimo toto území, téměř v jeho centru se nacházel hlavní karmapovský klášter Cchurphu.

⁸² FRENCH, Patrik. *Tibet, Tibet. Historie ztracené země*. Z angl. Orig. Tibet, Tibet: a Personal History of a Lost Land. 2003 Přeložila Andělová, Petra. Vyd.1., Brno: BB/art s.r.o. 2004, s.109

⁸³ DATTA, „Reincarnation and Politics in Tibet.“, s. 1, [online]

⁸⁴ Zároveň bychom zde našly kořeny čínského nároku na Tibet, jako součásti Číny.

⁸⁵ ŽAGABPA,2001,s.153;SAMUEL,2004,s.13[online];LEHNERT,2000, s.7;BROWN,2004,s.99-100

⁸⁶ Tento systém potvrzování tulku^a „losem“ se používal a používá stále, je však pouze jedním z mnoha kroků ve vyhledání pravé inkarnace.

⁸⁷ *Cesta do Lhasy, kterou se svým druhem P. Josephem Gabetem v letech 1844 až 1846 vykonal a podle vzpomínek vypsál P. Evariste-Régis Huc, někdejší misionář v říši Čínské*. Z fr. orig. Přeložil Durych, V., Praha, 1971.

⁸⁸ TERHUNE, 2004, s. 34

V předchozí kapitole jsem se také zmiňovala o aféře desátého Žamarpy, který byl označen za vlastizrádce a dalajlama zakázal jeho znovuzrozdání. Všechny kláštery, které spadaly pod Žamarpu, získal tímto tahem právě dalajlama. Mniši, obývající tyto kláštery, byli donuceni přestoupit ke Gelugpě⁸⁹. Ačkoli škola Kagjü ztratila díky Žamarpově aféře velký majetek i mnišské zastoupení, některým příslušníkům školy se začalo dařit lépe - zejména Tai Situpovi a jeho blízkým, neboť se v hierarchii Kagjü posunul hned za karmapu, na místo Žamara rinpočeho.

3.1.1. Situace po roce 1959

Naprostou novou situací nastala v roce 1959, kdy uprchla většina významných lamů do exilu. Ocitli se ve zcela novém prostředí, kde nebylo možné řídit se stejnými pravidly, jako v izolovaném Tibetu. Všichni si však uvědomovali, že je nutné spolupracovat, vytvořit nějakou sjednocující organizaci, která by podporovala tibetskou kulturu a náboženství, a zabráňovala by jejich rozkladu a rozptýlení. Krátce po příchodu do exilu vznikla v indické Dharamsale tibetská exilová vláda, v čele s dalajlamou jako světským a duchovním vůdcem tibetského lidu. Tato role dalajlamy, který začal být jak mezi Tibetany, tak v celosvětovém měřítku, pokládán za reprezentanta tibetského národa, byla relativně nová, byla však akceptována.

Kromě nové pozice dalajlamy byl pro každou ze čtyř škol tibetského buddhismu ustaven „hlavní představený“, kterým se stal v případě Kagjüpy právě karmapa - ten byl doposud „pouze“ hlavou Karma-kagjü, jedné z podškol školy Kagjü. O této změně se zmiňuje i australský antropolog G.B. Samuel: „Karmapa nebyl před rokem 1959 rozpoznáván představenými ostatních řádů Kagjü jako svrchovaný (...).“⁹⁰ Toto vedoucí postavení jednoho lamy v čele celé školy bylo další inovací, která měla zajistit kontinuitu a soudržnost čtyř hlavních škol tibetského buddhismu.

---

⁸⁹ INTERNATIONAL KARMA KAGYU ORGANISATION. *An Open letter to His Holiness the Dalai Lama*. Kathmandu, 17.3. 2001. [online], [staženo 2.12.2006] URL: <<http://www.ikkbo.org/open-letter.php>>.

⁹⁰ Přeloženo z anglického originálu: „The heads of the other Kagyu orders would not have recognised the Karmapa as overall head before 1959, (...)“ SAMUEL, 2004, s. 21 [online]

Další kapkou, která podle mnohých pozorovatelů přispěla ke kontroverzi karmapů, byl „návrat“ Žamara rinpočehe. Roku 1963 požádal šestnáctý karmapa čtrnáctého dalajlamu, aby po více než stopadesáti letech zrušil oficiální zákaz inkarnování se Žamarpy, a dalajlama neměl důvod nesouhlasit. Ve chvíli, kdy se Žamar rinpoče oficiálně vrátil do veřejného života, obnovila se také jeho 2. pozice v hierarchii školy a ostatní rinpočeové se posunuli o stupeň níž. Přesto, že se tito vysoce postavení lamové ani lidé, kteří je obklopovali, v exilu netěšili již tak výsostnému postavení, jako v tradiční tibetské společnosti, zajisté tento posun dolů pocítili po stránce mocenské i finanční. Ačkoli dnes zejména Tai Situpa a Gjalchab rinpoče tyto faktory pochopitelně odmítají, netají se jejich strana názory, že od té doby, co se Žamarpa objevil znovu na scéně, prochází linie největší krizí od roku 1959 – z čehož lze nabýt jasného dojmu, že za všechny problémy a neshody může podle nich právě Žamar rinpoče.

Velkou ranou pro křehké, nově vzniklé vztahy mezi školami tibetského buddhismu, byl rok 1961 kdy chtěla tibetská exilová vláda zavést sociální, ekonomické a náboženské reformy. Těmito zamýšlenými změnami, za nimiž měl stát především dalajlamův bratr Gjallo Döndub, mělo dojít ke zrušení jednotlivých buddhistických řádů, náboženských rituálů, tradičního odívání atd.⁹¹. Negelugpovští lamové se začali obávat, že se jedná o snahu Gelugpy získat svrchovanou moc nad všemi školami tibetského buddhismu stejně, jako tomu bylo dříve v Tibetu. Aby se mohly jednotlivé školy Gelugpě a tibetské exilové vládě postavit na odpor, utvořily politickou alianci „Thirteen Settlements“, do jejíhož čela jmenovali šestnáctého karmapu (v Nepálu vznikla za stejným účelem „Fourteen Settlements“). Aliance působily aktivně deset let⁹². Tyto informace v jednom z rozhovorů částečně potvrdil i sám dalajlama⁹³ s tím, že se jednalo více o regionální, než náboženský spor, a to mezi exilovou vládou a uprchlíky z Amda a části Khamu (tedy o uprchlíky, z nichž

---

⁹¹ Podobné snahy měl, ještě v Tibetu, třináctý dalajlama, který usiloval o modernizaci státu – pokoušel se o centralizaci gelugpovských institucí i státu jako celku. Tyto aktivity tibetské exilové vlády se proto dají vnímat jako jakési pokračování těchto snah.

⁹² Tato uskupení byla pravděpodobně jakousi obdobou hnutí, vzniklého v Tibetu v 19. století, které seskupovalo ne-gelugpovské kláštery (centrum hnutí bylo ve východotibetské oblasti Derge, která byla nezávislou na lhasském státě). SAMUEL, 2004, s.10, 19 [online]

⁹³ BROWN, 2004, s.235-242

většina nepocházela z bývalého lhasského státu). Připustil také, že část exilové vlády tyto myšlenky propagovala, on sám se však stavěl proti. Jelikož však byly jeho kontakty s ostatními školami omezené, chápe, že se takové řeči rozšířily. Uvádí se, že vztahy mezi karmapou a dalajlamou, kteří byli blízkými přáteli, se v této době velice zhoršily. Další velkou aférou byla roku 1976 vražda politického vůdce aliance Gungthanga Cchurlima. Jeho vrah se později přiznal ke spolupráci s tibetskou exilovou vládou, která mu měla za tento čin vyplatit 300000 rupií. Údajně mu slíbila ještě větší obnos, pokud odstraní šestnáctého karmapu⁹⁴.

Bylo by naivní domnívat se, že mocenské machinace a politické intriky, kterými byli Tibeťané známí již mezi křesťanskými misionáři pobývajícími v Tibetu, s odchodem do exilu vymizí⁹⁵. Toto nastínění událostí, které sahají hluboko do historie Tibetu a tibetského buddhismu je pouhým fragmentem spleťtých problémů, které více či méně nasměrovaly další vývoj událostí k něčemu, jako je současná kontroverze karmapů. Myslím, že tuto situaci, z pohledu západního člověka, trefně vystihl ve své publikaci Tomek Lehnert, který napsal:

„Všechny jemné ingredience konfliktu již doutnají a jsou připraveny explodovat: neslučitelné rozdíly mezi autokratickým Tibetem a demokratickým Západem; trvání na tom, že buddhismus klade důraz na logiku, rozum a jasné myšlení, a slepá víra, že všichni lamové jsou vševědoucí, stěží podléhají procesům běžných lidských Situací; svatá úcta, ve které je Tibet mnohými lidmi na Západě udržován, a vašeň Tibeťanů pro politické intriky.“⁹⁶

3.2. SITUACE UVNITŘ LINIE PO SMRTI ŠESNÁCTÉHO KARMAPY

Kremační obřad šestnáctého karmapy Rangdzunga Rigpā Dordžeho se konal v klášteře Rumtek 20. prosince 1981. Události v průběhu obřadu a bezprostředně poté, byly již předzvěstí budoucího rozkolu v linii. Neboť si každá strana vytvořila svůj vlastní příběh o tom, jak se vše odehrálo, uvedu zde dva různé popisy událostí,

---

⁹⁴ TERHUNE, 2004, s. 141-142; MAHESHWARI, 2000, s. 19-22; LEHNERT, 2000, s.14-16

⁹⁵ Jezuitský mnich Hippolit Desideri, který pobýval ve Lhase v letech 1716-1721, ve svých zápiscích chválí Tibeťany za jejich sociální vazby, náboženství atd., velice však odsuzuje jejich sklony k intrikám. Tamtéž, s. 32-33

⁹⁶ LEHNERT, 2000, s. 9

v nichž zdůrazním jednotlivé rozdíly. Dále bych chtěla poznamenat, že i v různých popisech podporujících jednu stranu, najdeme často rozdíly.

Situpova verze - Při kremaci šestnáctého karmapy stál každý z rinpočeu na jedné straně pohřební hranice a prováděl meditační praxe. Na severní straně, kde byl Situpa, se náhle vykutálel z hranice jakýsi tmavý, hořící, objekt. Nikdo nevěděl, co to je a jak s ním naložit, byli si jen jisti tím, že se jedná o něco vzácného. Proto vyslal Situpa mnicha, aby se zeptal Kalu rinpočeho, nejstaršího lamy. Po návratu mnicha uložil Situpa relikvie do stříbrné krabičky a odnesl je do svatyně⁹⁷. 21. prosince 1981 se v Rumteku konala velká Kagjü konference. Když přišla řeč na kremační obřad a relikvie⁹⁸, požádal Situpa přítomné, aby byla ona relikvie, kterou je srdce karmapy, uložena v Rumteku do stúpy⁹⁹.

Žamarpova verze - Při kremaci šestnáctého karmapy se náhle vykutálel ze severní strany pohřební hranice, kde stál Lobpön Cečhu rinpoče a dva lamové z Khamu, jakýsi objekt. Zastavil se před Lobpönem, který poznal, že se jedná o karmapovo srdce a umístil tuto významnou relikvii na stúpu. Když po obřadu obcházel stúpu lamové, všiml si srdce Situpa, vzal ho a odnesl do svého pokoje¹⁰⁰. 21. prosince 1981 se v Rumteku konala velká Kagjü konference. Když přišla řeč na kremační obřad a relikvie, vzal si Situpa slovo a začal k přítomným hovořit v angličtině. Téměř nikdo ze starých tibetských lamů nerozuměl, pouze mu přikyvovali. Situpa prý prohlásil: „Srdce vyletělo ze severního otvoru kremační hranice a přistálo v mé dlani, (...) nyní patří mě.“ Proto se rozhodl odvézt tuto relikvii do svého kláštera Šerab Ling a tam pro ni postavit stúpu¹⁰¹. Když domluvil, Žamarpa ho vyzval, ať zopakuje svoji řeč v tibetštině, po níž se ozval nesouhlasný

---

⁹⁷ BROWN, 2004, s. 83-85

⁹⁸ Další významné relikvie, které se našly po otevření pohřební stúpy, byly karmapovy oči a jazyk. Buddhisté věří, že společně se srdcem symbolizují jednotu karmapova těla, řeči a mysli. To samé se stalo prý při kremaci prvního karmapy a Gampopy. BROWN, 2004, s. 84; NYDAHL, 2003, s.182

⁹⁹ MARTIN, 2003, s.17; HOLMES, 1995, s.32-33; TERHUNE, 2004, s. 130-131

¹⁰⁰ Přímá výpověď Lobpöna Cečhu rinpočeho, kterou vyprávěl Nydahlovi a Lehnertovi v červnu 1993. podrobněji v: „The 16th Karmapa's heart incident.“ *The Karmapa controversy*. s.35, [online]; NYDAHL, 2003, s. 179

¹⁰¹ Tato verze, že Tai Situpa žádal o umístění relikvii ve svém klášteře Šerab Ling se ojediněle vyskytne i v popisech jeho příznivců

ruch. Poté vystoupil Damčö Jongdu¹⁰², starý generální tajemník Rumteku, který řekl, že srdce nespadlo nikomu do dlaně a už vůbec ne Situpovi, a že tato relikvie zůstane zde v Rumteku, kde pro ní bude postavena stúpa. Když rinpoče nedostal Karmapovo srdce, snažil se získat alespoň jeho pracovní sešit. Žamarpa souhlasil, ale Damčö Jongdu opět zakročil se slovy: „Rinpoče, nedávejte mu ten sešit (...) on z něj vytvoří falešný dopis s předpovědí o příštím Karmapovi. Situpa tak z Rumteku odešel s prázdnýma rukama¹⁰³ .

Velkou inovací ve vyhledávání další inkarnace bylo, že na něm měli spolupracovat všichni čtyři regenti – jednalo se o tzv. „Regents group“, utvořenou na základě hierarchického postavení lamů. Ti se měli jednou do roka sejít a prodiskutovat, jak ve vyhledávání pokročili¹⁰⁴ . S touto novinkou, která, jak lamové uvádějí, nemá v historii školy obdoby, přišel po karmapově pohřbu Damčö Jongdu¹⁰⁵ . Nikdo nedokáže dodnes vysvětlit, proč tak učinil, neboť neměl k takovému rozhodnutí sám pravomoci, a nikdo si není vědom ani toho, že by sám šestnáctý karmapa dal k tak zásadní změně návrh či povolení¹⁰⁶ .

Ihned po kremaci karmapy začali Damčö Jongdu a Džamgön Kongtul systematicky vyhledávat karmapův dopis s předpovědí o budoucím zrození, nic však nenašli. Všem se zdálo velice nepravděpodobné, že by karmapa nezanechal žádné instrukce a situaci vnímali tak, že až přijde vhodná doba, bude dopis nalezen, nebo se objeví někdo, kdo obdržel ústní instrukce přímo od karmapy¹⁰⁷ . S přibývajícími měsíci a roky však tlak na regenty, aby vyhledali novou inkarnaci, stále rostl, což je

---

¹⁰² Damčö Jongdu byl žákem a přítelem šestnáctého karmapy. Opustil mnišské vzdělání a oženil se se sestrou šestnáctého karmapy, která brzy zemřela. Damčö měl poté dvě další manželky. Neboť vystoupil z mnišského řádu, učinil z něj šestnáctý karmapa generálního sekretáře kláštera Rumtek.

¹⁰³ LEHNERT, 2000, s. 19-22; MAHESHWARI, 2001, s. 10-12; NYDAHL, 2003, s. 179-180; BROWN, 2004, s. 85

¹⁰⁴ Žamar rinpoče připodobnil v jednom ze svých projevů tento styl komunikace ke schůzkám obchodníků a velice jej kritizoval, neboť zde nejde o žádný obchod, ale o zachování linie.

¹⁰⁵ SAMUEL, 2004, s.18-19 [online]; MAHESHWARI, 2001, s. 15-16; „Creation of a group Regency.“ *The Karmapa controversy*. s.37, [online]

¹⁰⁶ Asociace opatů školy Karma-kagjü tibetského buddhismu napsala otevřený dopis, vyjadřující se k tomuto skupinovému regentství. „About the notion of „Regents-group“.“ *The Karmapa controversy*. s.41-42, [online]

¹⁰⁷ Po smrti šestnáctého karmapy začaly do Rumteku přicházet také dopisy, zejména od Tibetanek žijících na Západě, že právě jejich dítě je nový karmapa. Každý rok se objevilo několik vážnějších kandidátů, ale většinou se ukázalo, že se jedná o dosti bizarní případy. MAHESHWARI, 2001, s. 30-34.

v roce 1986 dohnané do Situace, že vytvořili falešný dopis s předpovědí¹⁰⁸. Jeho „nalezení“ provázelo obrovské nadšení, ale po několika letech, kdy se opět nic nedělo, vyvstaly nové pochybnosti. Rinpočheové dál cestovali po celém světě a věnovali se svým projektům¹⁰⁹, jako by bylo vyhledání nové inkarnace druhořadé.

Pokud se snažíme nalézt jednotlivé části mozaiky, které tvoří celý rozkol, je pro nás také důležité, podívat se na vzájemné vztahy čtyř regentů po úmrtí šestnáctého karmapy. Všichni čtyři mnichové byli při převzetí zodpovědnosti za linii mladí, dvacetiletí, muži, kteří se dosud nezabývali ničím jiným, než studiem. Náhle se však ocitli v Situaci, kdy měl každý z nich plnit přání (poslání) kterým je pověřil šestnáctý karmapa, a navíc byli odpovědní za vyhledání nové inkarnace svého lamy, a tudíž za zachování linie. Zároveň to bylo vůbec poprvé, co nastala takováto Situace v exilu, mimo izolovaný Tibet, a můžeme si klást otázku, do jaké míry, a zda-li vůbec, bylo možné vyřešit tuto situaci bez komplikací. O tom, jaké byly vztahy čtyř regentů v soukromí, o jejich sympatiích, antipatiích a vzájemných sporech, můžeme pouze polemizovat. V textech jsem se setkal s mnoha teoriemi autorů, i výpověďmi samotných rinpočheů - Tai Situ hovořil vždy o jejich vztahu jako o harmonickém, Žamarpa byl ale v takových komentářích kritičtější. Jediné, na čem se všichni shodují je pouze to, že po dobu života šestnáctého karmapy, který nad nimi držel ochrannou ruku, si regenti žádné aféry nedovolili. Brzy po jeho smrti však vypluly na hladinu staré spory a křivdy, zejména mezi Žamarem a Situpou.

Jedna z prvních neshod, které mezi regenty vznikly, se týkala vedení kláštera Rumtek, v němž se měli držitelé linie po třech letech střídát. V čela kláštera však zůstával po uplynutí prvního tříletého období stále Žamar rinpoče, podporovaný

---

¹⁰⁸ Nalezení dopisu bylo ohlášeno 18. dubna 1986. Jednalo se o báseň, kterou věnoval šestnáctý karmapa Gjalchabovi. Tu regenti přepsali a umístili ji na oltář, kde „byla nalezena“. Obálka obsahovala dva dopisy - vnější a vnitřní. Ve vnějším dopise byly popsány praxe, které musí být vykonány - teprve poté bude moci být otevřen i druhý, vnitřní dopis, kde budou instrukce k nalezení nové inkarnace. Přívrženci linie z celého světa začali praxe vykonávat a dokončily je v roce 1988. BROWN, 2004, s. 127-128

¹⁰⁹ Mimo jiné se jednalo také o úkoly – přání šestnáctého karmapy: Žamarpa – vybudovat Karmapův mezinárodní buddhistický institut (KIBI) v Novém Dillí + vydání Kandžuru a Tandžuru; Situpa – aktivity ve svém klášteře Šerab Ling; Džamgön – řízení Nalanda institutu v Rumteku; Gjalchab – aktivity v Rumteku a ve svém klášteře Ralang - více v: „Karmapa's wishes.“ *The Karmapa controversy*. s.24-27, [online]

bratrance a správcem Rumteku Tobgjal Jugjalem. Ostatní regenti tyto postoje Žamara, který označoval systém střídavého regentství za nesmyslný, vnímali jako snahu získat klášter do své moci. Napětí, které v Rumteku postupně vzrůstalo, vyvrcholilo v roce 1992 a zejména 1993 násilným střetem mnichů, po němž získala správu Rumteku Situpova strana. Oba tábory si začaly činit na Rumtek, jako na sídlo jejich karmapy, nárok, což vedlo k tomu, že v květnu 1998 bylo z Žamarpovy iniciativy zahájeno soudní jednání v otázkách vedení Rumteku. 5. června 2004 byla po šesti letech soudů a odvolání přiřknuta správa Rumteku¹¹⁰ Nejvyšším indickým soudem Karmapovu charitativnímu fondu, který se o klášter staral ještě před vznikem nepokojů¹¹¹.

Další rozepře se udála během předávání vzácných iniciací Kalu rinpočem. Na konci takovýchto zmocnění je zvykem splnit učiteli jeho přání. Žamarpa se měl během předávání učení dozvědět, že Kalu rinpočehe bude údajně žádat o obnovení Cchurphu jako hlavního sídla sedmnáctého karmapy. Nato se svému učiteli omluvil a iniciace nedokončil, neboť věděl, že by nemohl a nechtěl jeho přání splnit. Tento akt byl pro ostatní Tibetany naprostou pohromou a začali Žamarpu vnímat jako vzpurného, zatvrzelého a pokleslého¹¹². Žamar později sdělil, že se podle něj nejednalo o nic jiného, než o snahu získat kontrolu nad linií. Jakmile by byl nový karmapa na území ovládaném čínskými komunisty, Čína by vše začala řídit a diktovat si podmínky.

Následující událostí, která totálně narušila vztah regentů, bylo obvinění Žamara rinpočehe z toho, že ukradl pozemky KIBI v Novém Dillí, patřící šestnáctému karmapovi. Za rozpoutáním této aféry stála sekretářka Tai Situpy, Lea Terhunová¹¹³, která objevila v rumteckém archivu spisy, jejichž obsah byl

---

¹¹⁰ Závěry nejvyššího soudu na: Karmapa Charitable Trust Press Release. Date: 07.05.04 Indian Supreme Court Awards Rumtek to Karmapa Charitable Trust [online], [staženo 2.5.2007] URL: <http://www.rumtek-newsletter.org/press_release/040705kct.htm>.

¹¹¹ Karmapův charitativní fond podporuje karmapu Thinlā Thjaje Dordžeho

¹¹² „The Rinchen Terdzö Initiation incident.“ *The Karmapa controversy*. s.39-40, 106, [online]; LEHNERT, 2000, s. 31-32; MAHESHWARI, 2001, s. 25-27;

¹¹³ Lea Terhunová byla později obviněna Žamarpovou stranou za rozpoutávání propagandistických kampaní proti Žamarovi a Tobgjalovi. Kromě zmíněného obvinění stála údajně i za dopisy rozeslanými do všech Kagjü center, kde byl Žamarpa a Tobgjal Jugjal obviněni ze záměrného, mnohaletého, zdržování procesu vyhledání karmapy, ale také na ně poukázala při hledání příčin smrti

pravděpodobně vytržen z kontextu, a na kterých byla obžaloba postavena. Žamarpa byl ostatními regenty poslán před soud, aniž by ho někdo požádal o vysvětlení. Proces však skončil tak rychle, jak začal. Pozemky, na kterých KIBI stojí věnovala šestnáctému karmapovi indická ministryně Indra Gándhí s tím, že tyto pozemky bude dalších 99 let spravovat indická vláda. Vlastníkem tak není, ani nebyl, karmapa, ale vláda Indie, a proto Žamarpa tyto pozemky karmapovi ukrást nemohl. Žamar rinpoče má však pověření šestnáctého karmapy, podepisovat se pod všechny oficiální dokumenty týkající se správy KIBI¹¹⁴. Je pochopitelné, že Žamarpa ztratil ve zbylé regenty, kteří se ho snažili tímto způsobem pošpinit, veškerou důvěru. Jediným, kdo podle Žamarpových slov těchto činů později litoval a snažil se je napravit, a komu Žamar znovu uvěřil, byl údajně Džamgön Kongtul.

10. prosince 1982 zemřel generální sekretář Rumteku Damčö Jongdu. Ve funkci ho 21. ledna 1983 vystřídal Tobgjal Jugjal¹¹⁵, který byl synovcem šestnáctého karmapy a kterého on sám určil v roce 1968 jako nástupce Damčö Jongdua. V problémech, které začaly ihned po jeho nastoupení do funkce, i v pozdější kontroverzi, stál Jugjal vždy pevně při svém bratranci Žamarpovi, což bylo mnohými lidmi vnímáno jako cosi spikleneckého. Odpůrci Žamarpy v jejich aktivitách spatřovali jasnou snahu, dostat se do čela linie a získat vládu nad Rumtekem¹¹⁶. Brzy po jeho příchodu se objevily finanční problémy zapříčiněné zesnulým sekretářem¹¹⁷. Neboť byl klášter Rumtek na pokraji krachu, bylo nutností obnovit Karmapův charitativní fond (Karmapa Charitable Trust - KCHT)¹¹⁸, který klášter zaštiťoval a spravoval.

Džamgöna Kongtula. Na internetových stránkách URL: <<http://www.ikkbo.org> > a URL: <<http://www.karmapa-issue.org> > lze shlédnout reakce Žamarpy a jeho příznivců na publikaci Terhunové *Karmapa: The Politics of Reincarnation*, na jejímž základě měl vznést údajně Žamar rinpoče proti Terhunové obvinění u soudu. „Disparagement led by Lea Terhune, Situpa's secretary.“ *The Karmapa controversy*. s.67, [online]

¹¹⁴ „Shamarpa is summoned in court. Etc.“ *The Karmapa controversy*. s.39-41, [online]; LEHNERT, 2000, s. 31-35; NYDAHL, 2003, s. 203

¹¹⁵ Roku 1967 se oženil s bhútánskou princeznou a od roku 1982 žil v Bhútánu, mimo dění Rumteku.

¹¹⁶ BROWN, 2004, s.116

¹¹⁷ podrobněji v: LEHNERT, 2000, s.26-28; TERHUNE, 2004, s.134-137; „Tobgala's difficulties.“ *The Karmapa controversy*. s.37-38, [online]

¹¹⁸ Karmapův charitativní fond – byl založen 16. karmapou v roce 1961 za účelem správy majetku linie Kagjü v mezidobí, kdy karmapa zemře a než jeho další inkarnace dosáhne plnoletosti (21 let). Poté, co byl Rumtek převeden pod jeho správu, stala se z něj nezisková organizace – více v: „Rumtek during the 16th Karmapa's times.“ *The Karmapa controversy*. s.31-33, [online]

3.2.1. Rok 1992

Počátkem roku 1992 došlo k několika událostem, které jsou žamarpovou stranou vnímány jako špatná znamení, která byla předzvěstí blížících se událostí¹¹⁹. 5. března, krátce před historickou schůzkou regentů v klášteře Rumtek, byl rozeslán do všech center Karma-kagjü dopis od Degerské asociace. Jako jediný schopný a oprávněný, kdo může nalézt novou inkarnaci karmapy, je v něm označován Tai Situpa a ostatní tři regenti jsou obviněni ze zdržování procesu vyhledávání¹²⁰.

19. března se v Rumteku sešli po mnoha měsících dohadů všichni regenti¹²¹. Není zcela jasné, která strana se o toto setkání zasloužila, neboť obě připisují zásluhy za konání schůzky sobě. Podle popisu průběhu událostí se nejprve Situpa ostatních zeptal, jestli našli nějaké instrukce, a po jejich záporné odpovědi vyndal svoji obálku s předpovědí a začal vyprávět jak dopis našel¹²². Roku 1989 Situpa odešel na odosobnění, kde si rozpomněl na ochranný amulet od šestnáctého karmapy, který nosil na krku. Když mu ho karmapa předával, řekl prý něco jako: „Toto tě bude ochraňovat“ nebo „Toto bude v budoucnosti užitečné.“. Neboť byl amulet velice špinavý a propocený, rozhodl se Situpa vyměnit látku, kterou byl obalen. Po jeho otevření však zjistil, že je uvnitř obálka s dopisem, na které bylo napsáno: „Otevři v roce železného koně.“¹²³ Situpa vytušil, že by to mohl být onen hledaný dopis s předpovědí a proto ještě do konce roku 1989 rozeslal zprávu

---

¹¹⁹ Během obřadu, kdy byla posvěcována zrekonstruovaná socha Buddhy v hlavním chrámu kláštera, začala z tohoto pozlaceného kolosu kapat jakási tekutina. Pro Tibeťany to bylo předzvěstí blížící se katastrofy. Stejný úkaz, kdy socha Buddhy „plakala“, byl naposledy zaznamenán krátce před invazí Číny do Tibetu. Dalším špatným znamením bylo, když se soše buddhy moudrosti, Mandžušrímu, nacházejícímu se v institutu nad Rumtekem, rozdrobil meč, který držel. Žamarpa s Džamgönem, kteří byli přítomni, prý ihned začali vykonávat ochranné rituály, aby odvrátili události, jejichž předzvěstí tato znamení byla. „Thy crying Buddha.“ *The Karmapa controversy*. s.45-46, [online]

¹²⁰ Scan originálu dopisu a jeho překlad v: LEHNERT, 2000, s.240-241; dále s. 58-59; „The letter from Derge Committee.“ *The Karmapa controversy*. s.46, [online]

¹²¹ Ti se na tomto místě setkali naposledy roku 1986, kdy byl vyprodukován falešný dopis. Další schůzka všech regentů se pak konala až roku 1990 v Dillí. Z toho si můžeme lehce vytvořit obrázek, jak „aktivně“ spolu spolupracovali na vyhledávání nového karmapy.

¹²² BROWN, 2004, s. 129-131; TERHUNE, 2004, s.169-170, 173-174; MARTIN, 2003, s. 17-18

¹²³ MARTIN, 2003, s.18

ostatním regentům, že má: „Dobrou zprávu podobnou radostnému křiku pávů.“¹²⁴ Regenti se na jeho výzvu sešli 14. března a 25. listopadu 1990 v Novém Dillí. Situpovi se však místo nezdálo dost vhodné pro to, aby jim sdělil informaci, že našel dopis s předpovědí, a proto si nadále nechal vše pro sebe. Situpa dále vyprávěl, že nevydržel zvědavost a otevřel dopis sám. Když zjistil, že se skutečně jedná o předpověď, ale na její interpretaci je ještě dostatek času, uložil vše zpátky do obálky a další dva roky se tím nezabýval. Další průběh schůzky je opět popisován zvlášť z pohledu Situpy a Žamarpy, neboť se jejich výpovědi významně liší.

Situpova verze - Situpa vyprávěl, že po předložení dopisu byli Gjalchhab a Džamgön šťastní, Žamarpa však nikoli. Když však probírali všechny detaily a smysl dopisu, nezdálo se Situpovi, že by Žamarpa nesouhlasil. Situpa následně vybral Džamgöna, který pojede s dopisem do Cchurphu, odkud bude vypravena vyhledávací skupina. Nakonec se všichni regenti dohodli, že o celé záležitosti budou prozatím mlčet, minimálně do října¹²⁵.

Žamarpova verze - Schůzka byla původně naplánována na 16. března, 19. března se všichni čtyři rinpočheové konečně sešli v Rumteku. Poté co Situpa vyndal obálku s dopisem, na kterém bylo jeho jméno, neviděl na tom Žamarpa nic špatného. Když však spatřil dopis, ihned měl o jeho pravosti pochybnosti, a to z několika důvodů:

1/ *písmo* – bylo velice podobné písmu Situpy, nikoli šestnáctého karmapy

2/ *podpis* – byl naprosto odlišný od podpisu šestnáctého karmapy

3/ *papír byl ušpiněný, obálka čistá* – obálka, ve které byl dopis umístěn byla čistá, pouze v rohu politá trochu vody, oproti tomu dopis, který byl uvnitř obálky byl velice špinavý a umaštěný

4/ *sloh a chyby charakteristické pro Situpu* – šestnáctý karmapa takto nepsal

---

¹²⁴ Scan originálu dopisu a jeho překlad v: LEHNERT, 2000, s. 236-237

¹²⁵ BROWN, 2004, s.135 – vylíčení Situace na základě rozhovoru se Situpou; TERHUNE, 2004, s.174-175; MARTIN, 2003, s. 18-19

Žamarpa proto vyzval Situpu, ať nechá dopis prověřit forenzním testem, aby zde nebyly žádné pochybnosti o pravosti předpovědi. Ten byl však zásadně proti a tvrdil, že by prověření trvalo roky a stálo mnoho peněz¹²⁶.

Po vyložení smyslu dopisu se regenti shodli na kompromisu, že se Džamgön Kongtul, který byl jedinou přijatelnou volbou pro obě strany, vydá do Tibetu a pokusí se dítě nalézt. Dokud se tak nestane, nebudou pronášet žádná veřejná prohlášení ani o nalezení dopisu informovat. Mohl by tím být ohrožen nejen průběh vyhledávání, ale, pokud by se o tom dozvěděla Čína, tak i chlapce samotný. Tato úmluva však byla porušena ihned poté, co rinpočheové vyšli z místnosti. Na nádvoří Rumteku se vytvořilo shromáždění významných lidí a lamů (které musel o utajované schůzce někdo informovat, z čehož podezírá Žamarpa Tai Situpu), jímž Tai Situpa dopis ukázal. Druhý den odjel Tai Situ s Gjalchabem za dalajlamou, kterému vše pověděli. Několik dní poté byly Situpou rozeslány do nepálských center dopisy, že nový karmapa bude brzy přiveden do Cchurphu¹²⁷.

26. dubna, pár dní před odjezdem Džamgöna Kongtula do Tibetu, došlo k tragické autonehodě, při které rinpoče zahynul¹²⁸. Tělo Džamgöna bylo převezeno do Rumteku, kde se následujících devětačtyřicet dní konaly tradiční rituály. Brzy po této události se začali šířit řeči, že za jeho smrtí stojí Žamarpa s Tobgjalem, kteří nechtěli, aby do Tibetu odjel. Oba toto obvinění samozřejmě odmítali. Pomluvy však neustaly ani poté, co podal o nehodě podrobnou výpověď řidič auta, který jediný přežil, a ani tehdy, kdy auto prohlédl specialista. Toto nařčení z vraždy, mezi nejbližšími lamy, které údajně vyslovil krátce po tragédii sám Situpa, je podle mne událostí tak závažnou, že již v okamžiku svého vzniku upozorňovala na to, že blížící se konflikt bude těžko řešitelný¹²⁹. Roku 2004 přišel

---

¹²⁶ BROWN, 2004, s.136-137 – vylíčení Situace na základě rozhovoru se Žamarem; LEHNERT, 2000, s.76-80; „The famous day march 19th, 1992.“ Etc. *The Karmapa controversy*. s.47-53, [online]

¹²⁷ Scan originálu dopisu s předpovědí a jeho dva rozdílné překlady (původní a upravená, oficiální verze) v: LEHNERT, 2000, s. 244-245, s. 80

¹²⁸ podrobněji v: „Jamgon Kongtrul dies.“ *The Karmapa controversy*. s.55-56, [online]; LEHNERT, 2000, s. 66-68; BROWN, 2004, s.141-144; TERHUNE, 2004, s.175-176;

¹²⁹ Terhunová zmiňuje také to, že Džamgönova smrt může mít souvislosti a vazby na jeho praotce z matčiny strany, Ngaboe Ngawang Džigmeho, bývalého ministra dalajlamy, který byl v té době

se studií celé události Tändzin Čhögjal, který obhajuje Žamara rinpočeho a poukazuje na to, že zda-li za Džamgönovou smrtí skutečně někdo stál, nebyl to Žamarpa, ale Tai Situ¹³⁰.

3.3. NALEZENÍ DVOU KANDIDÁTŮ NA SEDMNÁCTÉHO KARMAPU

3.3.1 Orgjän Thinlā Dordže

Orgjän Thinlā Dordže (příloha č.1) se narodil 26. června 1985 (8. den 5. tibetského měsíce, rok dřevěného vola) v regionu Lhatok ve východním Tibetu. Pochází z chudé nomádské rodiny, jeho otec se jmenuje Karma Döndrub Taši a matka Lolaga (někdy uváděno jméno Loga). Vypráví se, že jeho početí i narození provázelo mnoho zázraků a neobvyklých událostí, a proto se rodiče rozhodli, že mu nedají žádné oficiální jméno a raději počkají, až ho pojmenuje nějaký lama. Postupně mu začali říkat Apo Gaga, což znamená šťastné dítě. Chlapec prý od mala disponoval neobvyklými schopnostmi: dokázal říci, kde nalézt ztracenou ovci, vycítil, že někomu hrozí nebezpečí atd. Od čtyř do sedmi let pobýval Apo Gaga střídavě u rodičů a v nedalekém klášteře Karlek, kde byl jeho učitelem Amdo Palden. V roce 1992 rodina přesídlila do vesnice Bangor. Vypráví se, že zanedlouho poté, co se rodina přestěhovala, si zabalil Apo Gaga své věci a říkal, že za ním přijdou mniši z jeho kláštera. Tři dny poté dorazila do vesnice vyhledávací skupina z Cchurphu, která rozpoznala chlapce jako sedmnáctého karmapu. Další událost popisuje, jak se sám Apo Gaga označil za inkarnaci šestnáctého karmapy - jednou jeho matka položila na oltář, kde byla fotka čtrnáctého dalajlamy a šestnáctého karmapy, jako dar buddhům miskou s máslem. Apo Gaga se jí zeptal, co to dělá, a když mu to řekla, odpověděl jí: „Když to nabízíš jemu, to jsem já a já si to vezmu.“^{131 132}

---

nejvýše postaveným tibetským byrokratem v Číně. S Čiňany spolupracoval již od roku 1959 a proto byl Tibeťany nenáviděn. TERHUNE, 2004, s.176-177

¹³⁰ CHOGYAL, Tenzin. *Examining the Death of Jamgön Kongtrul*. [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2004/list2004.html>>. BROWN, 2004, str. 143-144

¹³¹ Přeloženo z anglického originálu: „If you're offering to him, that's me and I'll have it.“

¹³² Životopis 17. karmapy Orgjána Thinlā Dordžeho podrobněji v: MARTIN, 2003, s. 19-28; TERHUNE, 2004, s. 181-188; HOLMES, 1995, s. 57-62; BROWN, 2004, s. 1-4, 153-154, život v Cchurphu 243-250; dále v: URL: <<http://www.rumtek.org/HHGK/hh00.php>>.

21. května dorazili k domu rodiny vyslanci, kteří rozpoznali chlapce jako inkarnaci šestnáctého karmapy¹³³. 27. května se vyhledávací skupina vrátila do Cchurphu, odkud informovala TAR, že našli sedmnáctého karmapu a druhý den vydali o nalezení oficiální prohlášení. Když se to Tai Situ rinpoče a Gjalchab rinpoče dozvěděli, odjeli do Dharamsaly (6.června), aby informovali čtrnáctého dalajlamu. Neboť byl dalajlama tou dobou na kongresu v Brazílii, uskutečnil se mezi nimi alespoň telefonický rozhovor a Situpovi s Gjalchabem bylo vydáno neoficiální prohlášení s razítkem dalajlamovy kanceláře. 15. června dorazil chlapec do Cchurphu, kde se konaly na jeho počest přivítací ceremonie. 29. června rozpoznal a potvrdil Orgjána Thinlā Dordžeho, jako sedmnáctou inkarnaci karmapy čtrnáctý dalajlama¹³⁴ a čínský Peking, který mu udělil titul „Žijící Buddha“ (Living Buddha). 3. července pak oficiálně schválila chlapce, jako sedmnáctého karmapu, také tibetská exilová vláda¹³⁵.

2. srpna proběhl ve Lhase ceremoniál, kdy byly chlapci ostříhány vlasy (hair cutting ceremony) a dostal nové jméno. 27. září se v Cchurphu konala intronizace sedmnáctého karmapy, při níž byl oficiálně uveden do úřadu a posazen na trůn. Tohoto obřadu se údajně zúčastnilo 20 000 lidí z Asie i Západu, přítomno bylo také 400 lamů ze sedmadvaceti zemí, ale i významní delegáti ČLDR¹³⁶. Obřadu se podle očekávání nezúčastnil Žamarpa, Tobgjal Jugjal a údajně ani nikdo z Rumteku, ani

---

URL: <<http://www.rumtek.org/HHGK/hh04.php>>.

URL: <<http://www.kagyu.org/kagyulineage/karmapa/kar00.php>>.

URL: <<http://www.kagyuoffice.org/karmapa.biographicalinfo.html>>.

URL: <<http://www.kagyuoffice.org/karmapa.tibet.earlyyears.html>>.

¹³³ Brown se zmiňuje o tom, že ve skupině byli i členové náboženského oddělení čínské vlády. BROWN, 2004, s.155

¹³⁴ Dokument vydaný dalajlamovou kanceláří 23. července 1992, kterým čtrnáctý dalajlama potvrzuje rozpoznání sedmnáctého gjalwa karmapy dostupný na: URL: <<http://www.kagyuoffice.org/karmapa.reference.confirmation.920723dloletter.htm>>. Scan originálu dopisu a jeho překlad v: LEHNERT, 2000, s. 258-259

¹³⁵ Vyhledání sedmnáctého karmapy Orgjána Thinlā Dordžeho a události května a června 1992 podrobněji v: MARTIN, 2003, s. 28 – 36; TERHUNE, 2004, s. 179-194; HOLMES, 1995, s. 62; MAHESHWARI, 2000, s. 48-64; BROWN, 2004, s. 143-145, 158- 171; URL: <<http://www.kagyuoffice.org/karmapa.tibet.searchparty.html>>.

¹³⁶ Scan originálu dopisu, kterým Čína potvrdila uznání Orgjána Thinle Dordžeho jako 17. karmapy, a jeho překlad v: LEHNERT, 2000, s. 278-279

KCHT¹³⁷ ¹³⁸. Dalším plánem Tai Situpy bylo, dostat co nejdříve po intronizaci sedmnáctého karmapu do Indie. Čínská vláda však jeho odjezd ze země nedovolila, což se dalo očekávat. Zcela nepochopitelné je pro mne naopak to, že mohl být Tai Situpa tak lehkomyšlný a naivní a věřil, že by se čínští komunisté, poté co uznali chlapce za inkarnaci karmapy, vzdali tak „významného nástroje“ pro svoji propagandu a vliv v Tibetu.

Bezprostředně poté, co bylo veřejně oznámeno, že inkarnace šestnáctého karmapy byla nalezena a bude intronizována v tradičním karmapovském klášteře v Cchurphu, se objevily v médiích zprávy, zda je moudré a nutné nechávat sedmnáctého karmapu v Tibetu. Mnoho pozorovatelů z široké veřejnosti, dalajlama, ale i Žamarpa se již tehdy domnívali, že se bude čínská vláda snažit podrobit si chlapce ve svůj prospěch a využít ho právě proti dalajlamovi¹³⁹, což se brzy potvrdilo. Mimo to, že byl chlapec zahrnován od čínské vlády drahými hračkami a mnoha dalšími dary, byl také občas nucen účastnit se některých oficiálních akcí pořádaných čínskou vládou¹⁴⁰. Čím byl karmapa starší, tím byl tlak

---

¹³⁷ Intronizace Orgjána Thinklā Dordžeho podrobněji v: MARTIN, 2003, s.39-43; TERHUNE, 2004, s.201-213; HOLMES, 1995, s. 67-70; URL: <<http://www.rumtek.org/hh/ht/tibet00.php>>.

¹³⁸ Ačkoli mluví příznivci Orgjána Thinklāho o mnoha zázracích a dobrých znameních, které se během jeho života udály, druhá strana vyzdvihuje a upozorňuje na několik negativních signálů, doprovázejících cestu Orgjána na karmapovský trůn. Kromě zmiňované plačící sochy Buddhy, rozpadlého meče Maňdžušrího a smrti Džamgöna Kongtula, předcházející jeho vyhledání, jsou to události, které se staly v průběhu intronizace v Cchurphu. Při samotné cestě do kláštera došlo k autonehodě, při níž zahynuli dva lidé. Během intronizace se ze skal nad Cchurphu uvolnily kameny, které se svalily mezi účastníky ceremonie, dále došlo k potyčkám mezi přítomnými mnichy, a bratr Tai Situpy zde údajně vyvolal rvačku, kvůli které byl převezen na policejní sanici. V tu samou dobu, kdy Orgjān Thinklā usedal na trůn, spadl v Rumteku ze sochy ochránce zlatý transparent. „Urgyen Trinley is enthroned.“ *The Karmapa controversy*. s.72-73, [online]; LEHNERT, 2000, s. 111-113, 135-138; Mimo jiné Žamarpovi přívrženci popisují chování chlapce jako zlostné a agresivní, a poukazují na jeho nízké IQ. Ani Situpova strana však nezůstala, co se týče urážek, po představení Thinklā Thaje Dordžeho pozadu, a označovala Žamarova kandidáta jako ustrašeného, nervózního, bledého atd.

¹³⁹ Také dalajlama vyjádřil své pochybnosti: „Jsem skutečně zneklidněn tím, že se ho nyní budou snažit Číňané zmanipulovat.“ Z angl. orig.: „My really worry is that now Chinese will try to manipulate him.“ TERHUNE, 2004, s. 14; Dále v: DOWMAN, Keith. „A Himalayan Intrigue: The Discovery of the New Karmapa.“ Published in *Tricycle*, New York, 1992. [online], [staženo 5.5.2007]; McELROY, Damien. „Karmapa Lama joining campaign for a free Tibet.“ 28.4. 2001 *The Scotsman* [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>. *Transcript of a Press Conference with His Holiness the Gyalwang Karmapa* [online] URL: <<http://www.keithdowman.net/essays/karmapa.htm>>.

¹⁴⁰ V roce 1994, kdy mu bylo pouhých deset let, byla uspořádána jeho první cesta po Číně. V Pekingu musel přednést řeč, ve které mimo jiné stálo, že bude pilně studovat a vždy bude následovat Komunistickou stranu Číny, a zvolal: „Ať žije Čínská lidová republika.“ Z angl. orig.: „Long live the

Číny na spolupráci větší. On ji však kategoricky odmítal a dokonce odmítl uznat i pančhenlamu, dosazeného čínskou vládou.

28. prosince 1999 se teprve čtrnáctiletý Orgjān Thinlā rozhodl z Tibetu uprchnout. Po náročné cestě, která trvala osm dní, dorazil 5. ledna 2000 do indické Dharamsaly. Zde se ihned setkal se čtrnáctým dalajlamou, který mu poskytl útočiště v blízkém klášteře Gjütö. Pro Čínu byl útěk Orgjāna Thinlāho velkou prohrou, se kterou se ještě dlouho nechtěla smířit a doufala v jeho návrat. Den poté vydaly čínské oficiální noviny Xinhua zprávu, že sedmnáctý karmapa odjel do Indie pouze pro to, aby si z kláštera Rumtek odvezl do Cchurphu černou korunu a hudební nástroje¹⁴¹. Toto tvrzení Číny však Orgjān Thinlā popřel¹⁴² a jako důvody k odchodu uvedl čínskou propagandu, náboženskou nesvobodu a zejména to, že mu Čína bránila ve studiu, které je důležité pro zachování linie: „Utekl jsem, abych mohl pokračovat ve svých náboženských studiích, a ne abych dosahoval politických cílů.“¹⁴³

Zpráva o útěku sedmnáctého karmapy z Tibetu se okamžitě rozkřikla po celém světě a setkala se s velkým ohlasem, a to nejen u příznivců tohoto kandidáta. Na druhé straně, která již takový entuziasmus neprojevovala, byli stoupenci karmapy Thinlā Thaje Dordžeho, ale také indická vláda, která byla karmapovou přítomností v Indii, podle mnohých zpráv, zaskočena. Tato reakce indické vlády však neměla nic společného s náboženskými zájmy, ale byla založena na velice

---

people's republic of China.“ MAHESHWARI, 2000, s. 117; Roku 1999 se musel Orgjān Thinlā zúčastnit ceremonie stříhání vlasů čínského pančhenlamy.

¹⁴¹ BROWN, 2004, s. 14; TERHUNE, 2004, s. 238-239; Později na toto oznámení reagoval s lehkým výsměchem: „Proč bych to chtěl odnést z Indie zpátky do Číny? Jediná věc, které by to posloužilo, nebo čeho bych tím dosáhl, by mohlo být umístění koruny na Yang Ce-minovu hlavu.“ Z angl. orig.: „Why would I want to retrieve that from India and bring it back to China? The only thing that would be served or accomplished by doing so that would be to place that Hat on Jiang Zemin's head.“ *Press Statement from Ogyen Trinley Dorje* 27.4. 2001, Gyuto Ramoche Tantric University, Sidbhari, Distt. Kangra, HP, India, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

¹⁴² Z angl. orig.: „I escaped to pursue my religious studies, and not to achieve political goals.“ *Press Statement from Ogyen Trinley Dorje* 27.4. 2001, [online]

¹⁴³ Přeloženo z anglického originálu: „I escaped to pursue my religious studies, and not to achieve political goals.“ Radio Free Asia (RFA) reports. „Karmapa urges China to free aides he left in Tibet.“ *Radio Free Asia*, 21.9. 2002 [online], [staženo 4.10.2007] URL:<<http://www.karmapa.org.nz/articles/2002/list2002.html>>. Dále v: NGUYEN, Nhon. *Sino-India Relations: A New Issue Hinders the Establishment of Friendly Relations*. [online], [staženo 5.5.2007] URL: <<http://www.wm.edu/so/monitor/fall2000/paper1.htm>>.

napjatých a křehkých vztazích mezi Indií a Čínou, které by mohly být snadno narušeny¹⁴⁴.

Zdá se, že útěk Örgjana Thinlāho z Tibetu je jeho příznivci vnímán jako jakýsi exodus, který je zadosťučiněním a ospravedlněním jeho legitimacy a nároku na vedení školy Kagjü. K tomu přispívají i zprávy západních korespondentů, kteří se svým zidealizovaným pohledem na Tibet a Tibeťany popsali útěk karmapy jako o romantické dobrodružství¹⁴⁵. (To, jak se dostal do Indie Thinlā Thaje Dordže s celou svou rodinou – viz. níže, považují někteří lidé za „moc jednoduché“, a proto není pravým karmapou.) Pravděpodobně i z tohoto důvodu v médiích se začalo záhy spekulovat o tom, zda-li by se mohl stát Orgjān Thinlā Dordže v budoucnosti nástupcem čtrnáctého dalajlamy - ve smyslu světského vůdce Tibetu a tibetských exulantů, a bojovníkem za lidská práva tibetského lidu¹⁴⁶. Orgjān Thinlā Dordže tyto spekulace později odmítl s tím, že si chce, stejně jako jeho předchůdce, uchovat pouze duchovní pole působnosti a nevměšovat se do politiky¹⁴⁷.

Několik dní po příjezdu sedmnáctého karmapy do Indie vystoupil Žamar rinpoče s tvrzením, že není možné, aby chlapec uprchl z Tibetu bez pomoci Číny a označil ho za čínského špióna (jemuž jde jen o to, získat karmapovu černou korunu). Za další, kdo na útěku spolupracovali, označil Žamarpa i tibetskou exilovou vládu, dalajlamu a samozřejmě Situpu. Proti Žamarovým teoriím se však zvedla z řad Orgjānových příznivců ostrá vlna kritiky. Kampaň proti Orgjānovi, jako čínskému špehovi, která se v tisku i mezi Žamarpovými příznivci rozpoutala, měla podle mého názoru nezanedbatelný dopad jak na veřejné mínění, tak na rozhodování politiků v otázce udělení uprchlického statutu Orgjānovi. Nestranní pozorovatelé nejčastěji

---

¹⁴⁴ Sino-Indické vztahy byly velice napjaté od roku 1960, kdy proběhla mezi zeměmi „pohraniční válka“ o území Sikkimu. To připadlo Indii, ale Čína ho dodnes za indické neuznala. Právě v Sikkimu se nachází hlavní exilové sídlo karmapy, Rumtek.

¹⁴⁵ CHEUNG Ch. Susanna. „Seeking The Truth.“ *Straits Times of Singapore* 23.4. 2000, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2000/list2000.html>>.

¹⁴⁶ V novinových článcích se mluví v této, ale i dalších spojitostech, o dalajlamovi jako o světském a duchovním vůdci tibetského lidu, což je nepřesné a zagvádějící. Daljlama není duchovním vůdcem všech Tibeťanů, ale pouze určité frakce školy Gelugpa, a dnes ji i jeho pozice, jako světského vůdce, spíše symbolickou.

¹⁴⁷ WIGHTMAN, Carol. „The boy king.“ *BBC News*, 25.5. 2001, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

prezentovali teorii, že v případě zainteresovanosti Číny do útěku hraje Peking vlastní hru¹⁴⁸ a za ty, jejichž pomoc by připadala v úvahu, označili Tai Situpu a tibetskou exilovou vládu s dalajlamou¹⁴⁹. Tuto teorii podpořili i někteří indičtí činitelé, kteří však zároveň upozornili na to, že by Čína mohla mít do budoucnosti prospěch z toho, kdyby s Orgjānam mohla vést jednání jako se zástupcem tibetské exilové komunity¹⁵⁰. Oficiální statut uprchlíka získal Orgjān Thinlā od indické vlády 3. února 2001. Do té doby musel přebývat v klášteře blízko Dharamsaly, na každém kroku byl hlídán vojáky a mohl poskytovat pouze veřejné audience pro věřící a poutníky. Jeho budoucnost závisela v tomto období na rozhodnutí politiků Indie, zda ho nechají v zemi, nebo pošlou zpět do Tibetu¹⁵¹. 27. dubna 2001, patnáct měsíců po příchodu Orgjāna Thinlāho do Indie, bylo uspořádáno jeho první oficiální setkání s novináři¹⁵². Během tohoto setkání uvedl Orgjān Thinlā na pravou míru mnoho spekulací, které začaly vznikat ihned po jeho příchodu do Indie. Někteří novináři přesto nebyli s jeho komentářem spokojeni a podotkli, že neřekl v podstatě nic nového, a už vůbec neosvětlil své vztahy s ČLDR¹⁵³.

---

¹⁴⁸ SYMONDS, Peter. „The flight of the Karmapa Lama from Tibet.“ 22.3. 2000 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2000/list2000.html>>. „Rumtek Controversy Revived JAC Challenges Shamarpa's claims.“ *The Weekend Review*, 3.3. 2000 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2000/list2000.html>>.

¹⁴⁹ Objevily se také informace, že na útěku mají podíl Spojené Státy Americké a CIA. Tyto spekulace vznikly pravděpodobně především kvůli blízkému vztahu Orgjāna a dalajlamy. Ten se CIA spolupracoval na protičínské odboji, který Spojené státy sponzorovaly.

¹⁵⁰ GEARING, „Struggle for Tibet's Soul.“ [online]

¹⁵¹ Pokud by měly být s jeho setrváním v Indii další problémy, bylo údajně naplánováno, že by Orgjān Thinlā odešel do jiné země, kdy by byl přijat – v této souvislosti se hovořilo o USA či Švýcarsku.

¹⁵² Odkaz na tiskové prohlášení Orgjāna Thinlā Dordžeho: *Press Statement from Ogyen Trinley Dorje* 27.4. 2001, Gyuto Ramoche Tantric University, Sidbhari, Distt. Kangra, HP, India, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

Přepis záznamu celé tiskové konference: *Transcript of a Press Conference with His Holiness the Gyalwang Karmapa* 27.4. 2001 at Gyuto Ramoche Tantric University, Sidbhari, Himachal Pradesh, India [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

¹⁵³ Zde je potřeba si uvědomit fakt, a v žádném článku jsem se s tím nesetkala, že ačkoli nelze Orgjāna Thinlāho, vzhledem k jeho postavení, způsobu života a studiu, vnímat jako běžného teenagera, bylo mu v té době pouhých patnáct let. Z přečtených článků jsem však nabyla dojmu, že na tohoto chlapce, či mladého muže, všichni pohlížejí s jakýmsi předporozuměním či se vzpomínkou na jeho předešlou inkarnaci, a považují ho za „moudrého a vševědoucího“, od nějž očekávají, že s humorem, jasnou myslí, a nejlépe ještě s poučením o dharmě, odpoví na všechny dotazy. Navíc se jednalo o jeho první veřejné vystoupení, kdy mu byli mimo jiné pokládány otázky týkající se politiky, a mnoho novinářů i příznivců druhého karmapy, čekalo zajisté jen na to, že se prořekne a oni naleznou v jeho řeči nějakou indicii, nit, vedoucí ke vztahům s čínskou komunistickou stranou. Celé vystoupení a řeč karmapy byla proto s velkou pravděpodobností do největších detailů připravena, aby bylo zabráněno vzniku možných dohadů a nepřijemností hned při karmapově první konfrontaci s veřejností.

3.3.2 Thinlā Thaje Dordže

Thinlā Thaje Dordže (příloha č.1) se narodil 6. května 1983 (rok vodního vepře) ve Lhase a jako Tändzin Khjence. Je prvorozeným synem třetího Mípham rinpočeho, významného lamy školy Ňingma. Jeho matkou je Dečhen Wangmo, pocházející ze vznešené rodiny, která odvozuje svůj původ od krále Gaesara z Lingu. Ve věku dvou a půl let o sobě prý začal chlapec říkat, že je karmapa. Jedním z příběhů, které se vyprávějí je, že se šestnáctý karmapa před útekem z Tibetu setkal se svoji příbuznou Dordže Khandro a utěšoval ji, že než zemře, tak se ještě jednou setkají. Po smrti šestnáctého karmapy tomu však žena přestala věřit. Jednoho dne se do jejího domu nastěhovala rodina s chlapcem, který o sobě začal říkat, že je karmapa - žena ihned věděla, že je to on a že svůj slib splnil. Nejen tato vyprávění se brzy rozšířila po celé Lhase, i okolí. Otec však doufal, že bude jeho syn inkarnací Ňingmapovského mistra Katog Situ rinpočeho¹⁵⁴.

V říjnu roku 1986 (1985) navštívil Žamarpu v Novém Dillí významný lama školy Sakja, Čhöbgjä Thri rinpoče, z Nepálu, a vyprávěl mu dva sny, které se mu zdály o šestnáctém karmapovi. První sen, který byl ponurý, se mu zdál krátce před karmapovou smrtí, druhý se mu zdál před několika dny a karmapa byl v tomto snu velice veselý. Důležité bylo ale to, že v den, kdy měl tento druhý sen, navštívil Thri rinpoče příbuzného ze Lhasy, který mu dal fotku chlapce, známého v okolí Lhasy tím, že o sobě říkal: „Jsem karmapa“. Čhöbgjä Thri rinpoče proto navštívil co nejdříve Žamarpu, aby mu tuto zprávu sdělil. Počátkem roku 1987 požádal Žamarpa Lobjöna Cečhu rinpočeho, který jel do Tibetu jako jeden ze zástupců nepálské delegace, aby o chlapci získal bližší informace. Lobjön Cečhu se s rodinou setkal a mimo jiné se dozvěděl, že otec vlastní dopis, ve kterém jeho předchůdce uvádí, že se mu v další inkarnaci narodí syn, který se bude jmenovat Rigpā Ješe Dordže. Zde lamové předpokládají, že část jména, Rigpā Dordže, by mohla souviset se jménem

---

¹⁵⁴ podrobněji v: URL: <http://www.kagyus-asia.com/l_kar17.html>. DŽIGME, rinpoče. „Důležitá je Karmapova schopnost udržet kvalitu linie.“ – interview, 20.3.1994 KIBI. V: Kol. *Spor v čistých zemích*. Vyd.1., Praha: vydalo Karma Dubkji Ling, překlad a korektury Květa a Pavel Švédovi. s. 14-18, interview převzato z: *Kagyu Life International*, 1/1994.

šestnáctého karmapy Rangdzung Rigpā Dordžeho. Brzy vyslal Žamarpa do Lhasy druhou osobu, která získala navíc zajímavou příhodu. Syn Miphama přiběhl jednou v chrámu k významnému indickému lamovi, který maloval zlatem tvář sochy Buddhy a zeptal se ho: „Poznáváš mne?“ Lama mu odpověděl: „Ne.“ Když se to rodiče chlapce dozvěděli, začali se zajímat, o jakého lamu šlo a chtěli se s ním setkat. Dítě jim však řeklo: „Nechci se s ním setkat, protože mě nepoznal.“ Oním lamou byl Gjalchab rinpoče. Do třetice vyslal Žamarpa osobu, které ihned, když vešla do Miphamova domu, chlapec řekl: „Ty ses na mě přišel podívat.“ Po těchto událostech odešel Žamarpa v červenci 1988 na odosobnění, kde se mu zdálo několik významných snů, na jejichž základě se rozhodl jet do Lhasy osobně. Jeho cesta se však nevydařila. Po návratu ze Lhasy pověřil Žamar lamu Cchulthima Dawu, aby, jako potvrzující důkaz, vykonal věštby na několika svatých místech – všechny prý potvrdily, že syn Miphama je karmapa. Chlapec byl tak Žamarem rinpočem rozpoznán jako sedmnáctý karmapa, nikdo se o tom však zatím neměl dozvědět¹⁵⁵.

To, co nepevněji udržovalo podle výpovědí Žamarpovo přesvědčení o pravosti jeho kandidáta, bylo setkání s významným lamou a důvěrným přítelem šestnáctého karmapy, který mu sdělil, že má autentické instrukce o nové inkarnaci přímo od zesnulého karmapy. Nenastala však ještě doba, kdy je může předat. Poté, co přišel roku 1992 Situpa se svým dopisem a kandidátem, spojil se Žamarpa s neznámou osobou a dotazoval se, zda-li má v držení skutečně pravé instrukce od karmapy. Žamarpa později řekl: „Ta osoba mne bez váhání ujistila, že Situpův „dopis s předpovědí“ byl falešný, ale v daném okamžiku se nedalo nic dělat, doporučil mi, abych jako nejstarší regent nechal ostatní dokončit to, co ne zcela čestně začali.“¹⁵⁶ Jméno tohoto lamy Žamar rinpoče dosud nezveřejnil. Později také Žamarpa prozradil, že roku 1970 dostal od Čhögjama Trungpy rinpoče

---

¹⁵⁵ podrobněji v: MAHESHWARI, 2000, s.106-113; „Recognizing Karmapa Thaye Dorje – as related by Shamarpa.“ *The Karmapa controversy*. s.92-97, [online]; URL: <http://www.kagyuasiasia.com/l_17_karmapa.html>. WEBB, Brooke. „Tibetští Karmapové.“ Článek převzat z: *Buddhism Today*. č. 2/1996; dále v: Kol. *Spor v čistých zemích*. s. 1-7; URL: <<http://www.karmapa.cz>>. ŽAMAR rinpoče. „Část projevu proneseného na mezinárodní konferenci Karma Kagjü 28.3.1996.“ v: Kol. *Spor v čistých zemích*.

¹⁵⁶ Přeloženo z anglického originálu: „Without wavering, the man declared that Situpa's "prediction letter" was false, but as nothing else could be done at that moment, he recommended that the senior regent let the others finish what they had so deviously started.“ „After Situpa's coup.“ *The Karmapa controversy*. s.97, [online]

báseň s předpovědí, ve které je prorokován jeho boj za pravdu a zachování linie¹⁵⁷. Dále za ním v roce 1991 přišel v Pokaře lama Šerab rinpoče a dal mu báseň, kterou dostal roku 1983 od Lobpöna Kuzang rinpočeho. Tyto čtyři řádky Žamarpu utvrdily v tom, že je jeho kandidát pravým karmapou.

Jak popisují nejbližší žáci, bylo již koncem roku 1993 cítit, že se Žamarpa chystá k nějakému důležitému kroku. Nikdo však nevěděl, zda-li již našel svého kandidáta, nebo má zatím pouze důležité indicie k jeho vyhledání. Na konci prosince 1993 se již proslýchalo, že pokud se nevyskytnou komplikace, bude Žamarpův kandidát, Tändzin Khjence, do tří týdnů v Novém Dillí¹⁵⁸, k čemuž nakonec došlo 19. ledna. Celá akce proběhla naprosto legálně, neboť rodina obdržela od čínské vlády pasy pod záminkou návštěvy příbuzných v nepálském Káthmándů. Příznivci Thaje Dordžeho často s jemným výsměchem podotýkají, že Číňané tehdy ještě netušili, koho nechávají z Tibetu odejít. Několik týdnů však ještě nikdo, kromě nejdůvěrnějších Žamarpových žáků netušil, že se nový karmapa nachází v indickém hlavním městě. Žamar tak učinil zejména kvůli bezpečnosti chlapce a jeho rodiny.

26. ledna vydal Žamarpa veřejně prohlášení, že byla nalezena sedmnáctá inkarnace karmapy: „Tímto oznamuji, že byla nalezena pravá reinkarnace 16. Karmapy, Rangdžunga Rigpā Dordžeho. J.S. 17. Karmapa je v současné době v Indii. (...)“¹⁵⁹

Intronizace sedmnáctého karmapy, který dostal jméno Thinlā Thaje Dordže, proběhla 17. března 1994 v KIBI. Do té doby bylo stále místo pobytu rodiny utajováno. V den intronizace byla atmosféra velice napjatá, neboť se před branami institutu shromáždili stoupenci karmapy Orgjāna Thinlā Dordžeho, a bylo pravděpodobné, že dojde ke střetu. Tato prognóza se nakonec vyplnila a Situace došla tak daleko, že byl mladý karmapa nucen místnost, kde se ceremonie konala,

---

¹⁵⁷ Dostupné na: URL: < <http://www.karmapa.org.nz/articles/2003/list2003.html> >.

¹⁵⁸ „Shamarpa has the child come to India.“ *The Karmapa controversy*. s.97-98, [online]; LEHNERT, 2000, s. 202

¹⁵⁹ Scan originálu dopisu s prohlášením, a jeho překlad v: LEHNERT, 2000, s. 310-311

opustit, a utéct do bezpečí. Jak popisuje Lea Terhunová „Bylo nejasné, kdo hodil první kámen.“¹⁶⁰ Žamarpovi žáci, kteří byli na ceremonii přítomni, však striktně odmítají, že by měl někdo z nich zájem rozpoutat při obřadu konflikt, a narušit tak jeho průběh. Souboj mezi dvěma tábory se neobešel bez zranění a poničení majetku KIBI^{161 162}.

4. ARGUMENTY ZASTÁNCŮ JEDNOTLIVÝCH STRAN

Z výše nastíněných událostí lze vyzorovat, že spor o karmapu není pouze náboženskou zápletkou, ale velice silně ho ovlivňuje politika. Vedle tohoto základního rozdělení na náboženskou a politickou úroveň je však pro lepší orientaci v celém sporu užitečné provést komplikovanější členění. Zainteresované skupiny můžeme rozdělit do několika vrstev, které především politická linie konfliktu protíná, a tím pádem i propojuje. Pokud bych měla jednotlivé vrstvy konfliktu nějakým způsobem rozřadit a odstupňovat, jednalo by se o:

- osobní spory *Žamarpy a Tai Situpy*
- interní spory *školy Karma-kagjü*
- spory mezi školami *Kagjü a Gelug*
- mezinárodní spory - *Tibetu a Číny*
- *Číny a Indie*

To vše je dále ovlivněno setkáním a mísením dvou kulturních prostředí - *Východu a Západu*. V následující kapitole se pokusím tyto vztahy, uvnitř i napříč jednotlivých vrstev, a jejich souvislosti s kontroverzí karmapů, osvětlit¹⁶³.

---

¹⁶⁰ Překlad anglického originálu: „It was unclear, who cast the first stone.“ TERHUNE, 2004, s.222

¹⁶¹ podrobněji v: LEHNERT, 2000, s. 222-228; MAHESHWARI, 2000, s.114-115; TERHUNE, 2004, s. 220-222; BROWN, 2004, s. 220; „Clash over Tibetan Child Lama.“ *Tibet Information Network*, 17.3. 1994, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1994/list1994.html>>. “Karmapa welcomed in KIBI.” *The Karmapa controversy*. s.99-101 [online]

¹⁶² Paradoxem je, že tou dobou, kdy v KIBI tento střet probíhal, přednášel 14. dalajlama příspěvek na kongresu lidských práv. Jeden z delegátů se ho měl údajně zeptat, jak chce diskutovat s čínskými politiky o lidských právech, když jeho vlastní lidé nemají respekt ke svobodě náboženství. MAHESHWARI, 2000, s.116

¹⁶³

Než přejdu k samotné argumentaci jednotlivých stran, je potřeba oprostít se od zkreslených představ „čistého mnicha“ a připustit si myšlenku, že tito vysocí lamové, o kterých se tvrdí, že dokáží ovládat svoji mysl, a jejichž realizace má být značně vyšší než u většiny lidí, jsou ovlivňováni rušivými emocemi jako je žárlivost a závist. Odhlédněme nyní od toho, že by se mělo jednat o nadmíru etické osobnosti, které nejsou „v zajetí svého ega“, a veškeré své jednání směřují pro dobro všech bytostí, a pohlížejme na ně jako na kohokoli jiného, jako na jedince, kteří jsou stejně jako my ovládáni svými vášněmi a touhami.

4.1. NÁBOŽENSKÁ ROVINA SPORU

Náboženská rovina kontroverze se týká pouze školy Karma-kagjü jako takové. Jde o interní spor dvou stran – Situpovy a Žamarpovy, které se snaží pomocí tradičních metod vyhledávání tulkua dokázat, že právě jejich karmapa je tím jediným pravým, tím, který má pravomoc nasadit si černou korunu, vést klášter a získat plný odkaz linie. Nelze se však domnívat, že tyto tradiční metody vyhledávání byly a jsou jediným činitelem ovlivňujícím rozpoznání tulkua, i když to lamové, s odkazem na čistotu buddhismu, svým žákům často tvrdí¹⁶⁴. Nyní se zaměřím na argumentaci jednotlivých stran, vycházející právě z tradičních náboženských metod vyhledávání a rozpoznávání tulkua.

4.1.1. Kdo má oprávnění vyhledávat a rozpoznávat karmapu?

Ačkoli Situpa a jeho příznivci odmítají připustit, že by měl Žamarpa výhradní právo na vyhledávání inkarnací karmapy, historické záznamy vykazují, že karmapu skutečně primárně vyhledával a rozpoznával. „Od konce 14. století do roku 1790 patřila primárně zodpovědnost za rozpoznání a intronizaci karmapy

---

¹⁶⁴ Na čistotu procesu se dnes odvolává i Žamarpa: „Jak by mělo být jasné z této zprávy, má identifikace a rozpoznání 17. karmapy Thinlā Thaje Dordžeho, byla učiněna v souladu se staletou tradicí Karma-kagjü. Proces byl zcela duchovní, nezkorumpovaný politickými motivy.“ Přeloženo z anglického originálu: „As should be clear from this account, my identification and recognition of the 17th Karmapa Thinley Thaje Dordže proceeded according to many centuries of Karma Kagyu tradition. The process was completely spiritual and not corrupted by political motives.“ Žamar rinpoče. *Trinley Thaye Dorje*. [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/symposium/ksthaye.html>>.

Žamarpovi.“¹⁶⁵ Tato kompetence vyplývá za hierarchického postavení Žamarpy na druhém místě, hned za karmapou¹⁶⁶. Výjimkou byly pouze případy, kdy karmapa i Žamarpa zemřeli krátce po sobě a Žamarpa byl tak v době vyhledání nové inkarnace malým dítětem – tato situace nastala v době vyhledávání 7. a 13. karmapy. Zcela samostatně rozpoznal Žamarpa 5., 6., 8., a 11. karmapu, společně s Tai Situpou 9. karmapu a do míst, kde se nacházel 12. karmapa vyslal vyhledávací skupinu. Tai Situpa se na mnoha vyhledáních podílel, samostatně však rozpoznal pouze 8. a 14. karmapu¹⁶⁷ (příloha č. 5). V letech 1792-1963 Žamarpovi nebylo umožněno karmapu vyhledávat z důvodu, že se on sám inkaroval a byl rozpoznáván tajně. Tato mnohaletá pauza, kdy se Žamarpa na vyhledávání karmapy nepodílel, měla za následek to, že po jeho oficiálním návratu roku 1963, kdy se automaticky obnovilo jeho druhé místo v hierarchii a tím pádem i jeho kompetence vyhledávat karmapu, většina lamů toto Žamarpovo oprávnění neakceptovalo. Žamarpova mnohaletá nepřítomnost ve veřejném životě má dnes v kontroverzi karmapů vliv také na složení příznivců jednotlivých stran.

4.1.2. Dopis a ústní instrukce – primární argumenty Tai Situpy a Žamarpy

Nejpádnějším důkazem, kterým je zaštitěn Tai Situpův kandidát, je beze sporu výše zmiňovaný dopis s předpovědí šestnáctého karmapy, který od něj dostal Situpa krátce před jeho smrtí v roce 1981. Tento způsob zanechání informací je tradiční a legitimní, a ve své podstatě nezpochybnitelný. Protiargumentem Žamarpy, který tvrdí, že dopis Situpa zfalšoval, je, proč, je-li dopis autentický, nesouhlasí Situpa s forezním prověřením dokumentu? Na tyto výzvy Situpa reaguje tím, že metoda forezního prověřování písemných dokumentů je užívána v kriminalistice, jemu jde však o to, nalézt pravou inkarnaci karmapy. Dopis s předpovědí je posvátným objektem, který by byl těmito vědeckými metodami znesvěcen. Také Khenčen Thrangu rinpoče, učitel Žamara i Situpy označil vědecké prověřen

---

¹⁶⁵ Přeloženo z anglického originálu: „From the late 14th century onwards until the 1790s, the primary responsibility for recognising and enthroning the Karmapa normally belong to the Shamarpa.“ SAMUEL, 2004, s.17 [online]

¹⁶⁶ Anglický překlad originálního dokumentu hierarchie školy, napsaném šestnáctým karmapou roku 1967, dostupné na: URL: <<http://www.karmapa-issue.org/politics/ranking.htm>>.

¹⁶⁷ 7. a 13. karmapa byl rozpoznán Gjalchabem rinpočem a 15. karmapa pak lamou z linie Drugpa-kagjü; 2., 3. a 4. karmapa byl rozpoznán některým ze svých žáků z předchozího života.

dopisu za nemyslitelné s tím, že k rozpoznání Karmapy postačí víra a jeho požehnutí¹⁶⁸. Další Žamarpovou kritikou, týkající se pravosti dopisu je jeho tvrzení, že původní znění předpovědi, které jim Tai Situpa 19. března 1992 ukázal, je odlišné od toho, které bylo později oficiálně zveřejněno¹⁶⁹ (příloha č.3).

Otázkou zůstává, proč Tai Situpa se zveřejněním dopisu dva roky vyčkával, třebaže byla situace v linii značně vyhrocená a na regenty byl vyvíjen velký tlak. Tato kritika se na Situpu snesla z mnoha stran a jeho argumenty, že místa, na kterých se regenti sešli, nebyla dost vhodná pro to, aby jim dopis ukázal, označují za neakceptovatelné. Žamarpa se však v těchto situacích zachoval téměř identicky, pokud si uvědomíme, že měl již od roku 1986 v držení některé indicie a instrukce a pracovala na vyhledání Thinlā Thaje Dordžeho. Ani on se o svých vyhledávacích aktivitách nezmínil, i když se Tai Situpa všech regentů 19. března 1992 ptal, zda-li mají nějaké instrukce v držení.

Dalším závažným nařčením, pro Situpu nepříznivým, je, že ačkoli se měl s dopisem na přelomu dubna a května 1992 vydat do Tibetu Džamgön Kongtul rinpoče, jeho kopie se již v Tibetu nacházela. Tyto informace v interview potvrdila mimo jiné Cchurphu Foundation¹⁷⁰. V držení jí měl mít asistent hlavního lamy Cchurphu, již dva týdny před smrtí Džamgöna Kongtula. Skupina, která měla chlapce vyhledat, vyrazila 8. dubna a 24. dubna prý už byla známa fotka dítěte, které bude do Cchurphu převezeno. Tyto domněnky částečně potvrzuje i čínský vládní zdroj, který uvedl, že v roce 1991, po Situpově pobytu v Tibetu, „(...) vydal Peking interní směrnice umožňující mnichům v klášteře Cchurphu zahájit hledání nového Karmapy „na základě vůle 16. karmapy“¹⁷¹, na což tibetské prameny reagovaly:

---

¹⁶⁸ „KHENCHEN THRANGU RINPOCHE Talks on the Karmapa Controversy.“ Zdroj: *For You Information* magazine, 24.5.2000. [online], [staženo 5.5.2007]

URL: <<http://www.rinpoche.com/controversy.htm>>.

¹⁶⁹ Scan originálu dopisu s předpovědí a jeho dva rozdílné překlady (původní a upravená, oficiální verze) v: LEHNERT, 2000, s. 246-247

¹⁷⁰ „Would Situpa have known Ugyen Trinley since 1991?“ *The Karmapa controversy*. s.70, [online]

¹⁷¹ Přeloženo z anglického originálu: „ (...) Beijing issued an internal directive allowing the monks at Tsurphu monastery to start searching for the new Karmapa „on the basis on the 16th Karmapa's will.““ GEARING, Julian. „Struggle for Tibet's Soul.“ *Asia Week*, 20.10. 2000 VOL. 26 NO. 41 [online], [staženo 2.5.2007] URL: <<http://www.asiaweek.com/asiaweek/magazine/2000/1020/is.tibet.html>>.

„To naznačuje, že Tai Situ byl pravděpodobně zapleten s Číňany, protože jen on měl dopis s předpovědí.“¹⁷²

Okolností, která ubírá na důvěryhodnosti Žamarpovi je to, že do dnešních dnů neprozradil, kdo je onou tajemnou osobou, oním důvěrným žákem šestnáctého karmapy a velkým jogínem linie Karma-kagjü, se kterou se setkal roku 1988 v indickém Váránasí, a která mu předala o sedmnácté inkarnaci přímé ústní instrukce, získané od šestnáctého karmapy. Žamar rinpoče se vždy odvolával na to, že ještě nenadešla vhodná doba, aby mohl jméno uvést, později říkal, že i přes to, že by jméno zveřejnil, na Situaci by to nic nezměnilo. Dodnes je tedy otázkou spekulací, zda někdo takový skutečně existuje či existoval, nebo ne. Také dalajlama na Žamarpu v této věci naléhal, neboť by to celou záležitost velice osvětlilo. Dokonce se spojil s Čhöbgjā Thri rinpočem, o němž se domníval, že je „oním neznámým“ – ten však tuto domněnku negoval. Dalajlama a Situpova strana tak došla k závěru, že Žamarpa nemá žádný autentický zdroj pro svá tvrzení, a proto nelze Thinlā Thaje Dordžeho jako reinkarnaci šestnáctého karmapy akceptovat. Žamarpa později oznámil, že jméno osoby neprozradí do té doby, dokud Situpa nepodrobí svůj dopis s předpovědí forenznímu testu.

4.1.3. Předpovědi, kterými argumentují obě strany sporu

Existuje několik předpovědí, kterými se zaštiťují obě dvě stany. Jednou z nich je předpověď pátého karmapy Dežin Šengpy, v níž jsou popsány složité podmínky a oslabení linie, které nastane v období mezi šestnáctou a sedmnáctou inkarnací karmapy. Zatím co Situpova strana spojuje popsané problémy se současným sporem, příznivci Žamara poukazují na to, že v 19. století došlo k úmrtí tříleté inkarnace neintronizovaného patnáctého karmapy, a tak byla oficiálně patnáctým karmapou uznána až jeho šestnáctá inkarnace. Z tohoto důvodu by se jednat o kontroverzi, které vznikla při vyhledávání šestnáctého karmapy (ve skutečnosti již sedmnácté inkarnace) - i zde bylo více kandidátů na post karmapy.

---

¹⁷² Přeloženo z anglického originálu: "This indicates Tai Situ was likely involved with the Chinese since only he had the prediction letter." Tamtéž, [online]

Zmiňované oslabení linie by pak mohlo být spojeno s čínskou okupací Tibetu a útekem šestnáctého karmapy a dalších významných lamů do exilu¹⁷³.

Dalším důkazem jsou dva dopisy šestnáctého karmapy. Khenčen Thrangu rinpoče, podporující Orgjāna Thinlāho, vypověděl, že se jedná o jasné potvrzení Situpova kandidáta. V obou dopisech se nacházela jakási vize ve smyslu: „Nyní jsem v Indii, ale velice brzy se vrátím do Tibetu.“¹⁷⁴ Zajímavé však je, že všem svým žákům šestnáctý karmapa tvrdil, že se do Tibetu nevrátí, což potvrdil i Gendün rinpoče, kterému předal karmapa předpověď, týkající se těchto okolností¹⁷⁵. Oba dopisy to však popírají a Orgjān Thinlā se v Tibetu skutečně narodil. Stejně je tomu ale i u Thaje Dordžeho. Navíc by bylo v jeho případě snazší pochopit karmapovy výroky, že se do Tibetu nevrátí, jestliže víme, že Thaje Dordže odcestoval s rodinou ze země ještě před intronizací.

V neposlední řadě se jedná o predikci Čhögjur Lingpy, který žil v 19. století, v době třináctého a čtrnáctého karmapy. V jeho předpovědích stojí, že zde bude působit 21 karmapů, popsal okolnosti jejich zrození i životů, a předpověděl, jak se budou jmenovat. O inkarnaci sedmnáctého karmapy zde bylo podle vyprávění výše zmíněného Khenčen Thrangu rinpočeho psáno ve smyslu: „Karmapa byl s Tai Situpou na hoře se spoustou kamenů a bujných stromů. Jejich mysli jsou nerozlučně spojené v jedinou.“¹⁷⁶ To, že je zde uvedeno jméno Tai Situpy poukazuje nejen na silný vztah karmapy a Situpy, ale zejména na to, že Čhögjur Lingpa věděl o rozkolu v linii. Předpověď potvrzuje i jedno z vyobrazení na jeho thangkách¹⁷⁷. I toto proroctví, jemuž Situpova strana přikládá velkou váhu, však může být použito k obhajobě Thinlā Thaje Dordžeho. Ve francouzské studii, kde nalezneme Žamarpův komentář k Čhögjur Lingpovi, je zmíněn opět „posun číslování karmapů“,

---

¹⁷³ Předpověď dostupná na: URL:

<<http://www.kagyuooffice.org/karmapa.reference.recognition.5kProphecy.html> >.

více v: TERHUNE, 2004, s.214-216;

¹⁷⁴ „KHENCHEN THRANGU RINPOCHE Talks on the Karmapa Controversy.“ [online]

¹⁷⁵ „Different points of view about Karmapa between Shamar Rinpoche and Dalai Lama.“ *The Karmapa controversy*. s.116, [online]

¹⁷⁶ Přeloženo z anglického originálu: „Karmapa was together with Tai Situpa rinpoche on a mountain with plenty of rocks and lush trees. Their minds are inseparably joined as one.“ „KHENCHEN THRANGU RINPOCHE Talks on the Karmapa Controversy.“ [online]

¹⁷⁷ BROWN, 2004, s.170; TERHUNE, 2004, s. 214

kteří druhá strana nerespektuje. Podle něj by tedy události zmíněné v předpovědi odpovídali událostem za života šestnáctého karmapy a dvanáctého Tai Situpy (současný), na jejichž podobnost Žamarpa poukazuje. Nepopírá však, že se může jednat i o současného karmapu, ale budoucí inkarnaci Situpy - v předpovědi totiž není uvedeno, o kolikáté inkarnaci v pořadí se jedná. Podle Žamarpy, i když je tento postup nestandardní, ukáže až čas, o kom se v předpovědi skutečně mluví¹⁷⁸.

4.1.4. Další argumenty kterými se strany zaštitují

Žamarpa dokazuje pravost svého kandidáta Thinklā Thaje Dordžeho i pomocí předpovědi druhého karmapy Karma Pakšiho o budoucích inkarnacích karmapy. V tomto spise stojí, že zde bude působit 21 karmapů, kteří jsou zde i pojmenováni, a právě osmnáctá inkarnace nese jméno Thaje Dordže. S odvoláním na výše zmíněné události o úmrtí patnácté inkarnace karmapy, která nebyla nikdy intronizována, pojmenoval Žamarpa svého kandidáta Thaje Dordže. Žamarpova strana také upozorňuje na to, že Karma Pakši zmínil v předpovědích i to, že: „budoucí karmapové se mohou inkarnovat ve dvou formách nirmánakáji.“¹⁷⁹ To znamená, že se zde může vyskytnout multinásobná inkarnace karmapy!

V roce 1996 se dostala na veřejnost informace, že byl nalezen další důkaz, potvrzující pravost sedmnáctého karmapy Thinklā Thaje Dordžeho. Jedná se o 350 let starou thangku, která byla zachráněna z Tibetu. V květnu roku 1996 ukázali v Tchaj-wanu thangku Žamarpovi a khenpovi Čhödragovi mniši z čínského kláštera Lobjöna rinpočeho. Uprostřed thangky, kterou khenpo rozpoznal jako jednu z prorockých thangk desátého karmapy, je vyobrazen karmapa a pod ním Žamarpa se svojí rudou korunou. Na boku trůnu je pak velkými písmeny napsáno „Thaje Dordže“. Žamarpa nechal stáří a původ thangky vědecky prověřit, a její pravost byla

---

¹⁷⁸ „About Čhögjur Lingpa's prophecy.“ Etc. *The Karmapa controversy*. s.68-69, [online]

¹⁷⁹ Přeloženo z anglického originálu: „future Karmapas shall manifest in two Nirmanakaya forms.“ Wikipedia, the free encyclopedia – *Karmapa controversy*. [online], [staženo 26.2.2008]
URL: <<http://www.answers.com/topic/karmapa-controversy>>.

potvrzena. Desátý karmapa o současném sporu věděl, a proto na thangku napsal velkými písmeny jméno sedmnáctého karmapy¹⁸⁰.

Dalšími argumenty, mluvícími pro Žamara rinpočeho, je báseň, kterou věnoval regentovi na konci sedmdesátých let Čhögjam Trungpa rinpoče. Prorokuje v ní nastávající problémy v linii a Žamarpu označuje jako toho, který se vydá správnou cestou, aby udržel kvalitu a autentičnost linie¹⁸¹. Jedná se také o předpověď, již dostal Žamar roku 1991 od Lobpöna Kuzang rinpočeho - jemu ji dal roku 1983 lama Šerab rinpoče. V předpovědi je zmíněna tantrická praxe, kterou vykonávala matka Žamarova kandidáta, ale také počáteční písmena míst, kde se narodili oba rodiče. V závěru básně je jméno karmapy, Thaje Dordže¹⁸².

Tai Situpova strana dokazuje pravomoci svého regenta silným vztahem mezi Situpou a šestnáctým karmapou. Tento svazek vznikl díky tomu, že jedenáctý Tai Situpa vyhledal a rozpoznal šestnáctého karmapu, stal se jeho hlavním učitelem a předal mu celý odkaz linie. Po Situpově smrti určil šestnáctý karmapa jeho dvanáctou inkarnaci a Tai Situpa vyrůstal od útlého dětství v těsné blízkosti šestnáctého karmapy, který nyní učil jeho. Situpovi příznivci mluví často o tom, že k němu šestnáctý karmapa, jako ke svému učiteli, cítil velkou úctu a vděčnost, a měl ho ze všech regentů nejraději. Jejich vzájemné pouto se mimo jiné projevilo i při kremační ceremonii karmapy, když se k regentovi dokutálelo karmapovo srdce. Právě z těchto důvodů byl dopis s předpovědí o sedmnácté inkarnaci karmapy svěřen do jeho rukou. To, že Žamar rinpoče neuznal jako karmapu Orgjána Thinlāho pak označují za projev žárlivosti vůči Situpovi. Spor je podle nich způsoben tím, že se Žamar nedokáže vyrovnat s tím, že ač byl karmapovým synovcem, nebyl tak oblíbený, a navíc mu karmapa nesvěřil vyhledání jeho další inkarnace. Žamarova strana silný vztah Tai Situpy a šestnáctého karmapy uznává,

---

¹⁸⁰ NYDAHL, Ole. „Space is Information.“ *Buddhism Today*, Vol. 3/1997 [online], [staženo 5.5.2007] URL: <<http://purifymind.com/SpaceInformation.htm>>.

¹⁸¹ TRUNGPA, Čhögjam rinpoče. *Prediction About the Future of the Kagyu Lineage*. [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2003/list2003.html>>.

¹⁸² Dostupné na: International Karma Kagyu Buddhist Organisation. Prediction About the Future of the Kagyu Lineage By Chogyam Trungpa Rinpoche. URL: < <http://www.ikkbo.org/let-trung-shr.php>>. Dále dostupné na: Thinlā Thaje Dordže. URL: <<http://www.karmapa.org.nz/symposium/ksthaye.html>>.

zároveň však upozorňuje na regentovo nevhodné chování. Poukazují na to, že Situpa pobýval od roku 1976 většinu času ve svém klášteře Šerab Ling, na úkor studia v Rumteku. Karmapa ho mnohokrát žádal o návrat zpět, aby mu mohl předat zbývající odkazy linie, ale on jeho výzvy nevyslyšel¹⁸³. S Hannah a Olem Nydahlovými prý šestnáctý karmapa mnohokrát mluvil o tom, že není dobré, že Situpa neobdržel všechna učení a říkal, že: „Situpa se musí vrátit a obdržet transmisi mahámudry.“¹⁸⁴ Snaha o zrušení zákazu inkarnování se Žamarpy byla cílená, Karmapa věděl, proč to dělá. Spekulace o Žamarpově žárlivosti na Situpu pak s posměchem zamítají, a naopak, poukazují na to, že Situpa žárlí na Žamarpu. Důvodem k jeho chování je nejen to, že Žamarpu, jako svého synovce, měl šestnáctý karmapa raději, ale především Žamarpův „návrat“ do veřejného života a na druhou pozici v hierarchii školy Kagjü. Tento sestup z výsostného místa ihned za karmapou na nižší pozici Situpa podle nich neunesl a začal se mstít¹⁸⁵.

Dalším bodem, který zajišťuje větší důvěryhodnost Orgjānovi Thinklāmu je jeho fyzická podoba s šestnáctým karmapou. Jedná se však pouze o „efekt pro lidi“. Fyzická podoba není, ničím, co by poukazovalo na pravost kandidáta. Orgjānovi zastánci upozorňují zejména na to, že jak šestnáctý, tak sedmnáctý karmapa mají přivřené pravé oko. Tato arytmie je podle buddhistů hlubokým symbolem poukazujícím na vhléd lamy – přivřené oko vidí vše uvnitř, otevřené vše vně. Dále je zmiňována vysoká, robustní a respekt budící postava Örgjāna, který běžné Tibetany převyšuje. Když se však v roce 1994 objevily na veřejnosti fotografie Thinklā Thaje Dordžeho, vyvolalo posměšky to, že chlapec nosí brýle. Lidé nedokázali pochopit, jak může osvícená bytost trpět krátkozrakostí – proč si to „nějak neodstraní“, když je osvícený? Argumenty, kterými Situpova strana dokládá nepravost Thaje Dordžeho, je například i to, že se během jeho početí a narození neděly žádné zázraky, že Thaje Dordže nerozpoznává tulkuy, a nebo, že nemá oproti Orgjānovi, který maluje a skládá básně, žádné ušlechtilé zájmy. Dále proti němu mluví i to, že se j eho otec, třetí Mipham rinpoče, již neměl inkarnovat. To, že dnes

---

¹⁸³ MAHESHWARI, 2000, s.24; NYDAHL, 2003, s.62

¹⁸⁴ NYDAHL, Ole. Projev přednesený na mezinárodní konferenci Karma-kagjü v Novém Dillí – 30.3.1996. V: sborník „Spor v čistých zemích.“ s. 12-13

¹⁸⁵ MAHESHWARI, 2000, s. 22-23;

existuje jeho třetí zrození, které bylo v Tibetu vlastníkem značných majetků, je dokladem touhy po bohatství a moci.

Thaje Dordže není sice podobný šestnáctému karmapovi, jeho „plus“ je ale v tom, že se narodil dva roky po úmrtí svého předchůdce (6.5.1983), zatímco Orgjān Thinlā až po čtyřech letech (26.6.1985). Ani tento fakt není žádným pevným pravidlem, u realizovaných lamů se však předpokládá, a jsou podle toho vyhledávání, že se znovuzrodí po jednom roce až dvou letech od úmrtí své předešlé inkarnace. Tento interval nebyl dodržen pouze u druhého karmapy a mezi čtrnáctým a patnáctým karmapou (zde však musíme přihlédnout k události s neintronizovaným, zesnulým dítětem – karmapou).

V předešlém textu jsem uvedla množství různých předpovědí a znamení, kterými jednotlivé strany pravost svého karmapy potvrzují. Jedná se o tradiční, legitimní způsoby obhajoby, na jejichž základech byli tulkuové vždy rozpoznáváni. Pokud bychom – čistě hypoteticky - podle nich chtěli rozhodnout, který z karmapů je ten pravý, pravděpodobně bychom se k žádnému závěru nedostali. Argumenty obou stran jsou velice vyrovnané. Situpova strana, obhajující Orgjāna Thinlāho, má výhodu v tom, že vlastní doložitelný důkaz, který může každému ukázat - dopis s předpovědí šestnáctého karmapy. Žamarpa má však v držení přímé ústní instrukce, pocházející od šestnáctého karmapy – jejich nevýhodou je, že nejsou hmotným artefaktem, což pochopitelně jejich hodnověrnost velice snižuje. Dále zde máme několik básní, předpovědí a thangk, kterými se zaštiťují obě strany. Zde má naopak určitou převahu Žamarpa, který kromě výkladu předpovědí poukazujících přímo na Thaje Dordžeho, jako na karmapu, dokázal obhájit to, že lze všechny předpovědi, užívané Situpovou stranou, vztáhnout i na jeho kandidáta. Krom toho nesmíme opomenout ani „zázračné“ události zmiňované v biografii obou chlapců. Nic z toho nás však nedovede k vyzdvižení jednoho z kandidátů.

4.2. POLITICKÁ ROVINA SPORU - DALŠÍ STRANY, KTERÉ ZASÁHLY DO KONTROVERZE

Tím, co způsobuje, že kontroverze nebyla doposud vyřešena, je politická úroveň sporu, která prochází vertikálně všemi jeho vrstvami. Tato politická rovina přesahuje nejen hranice školy Karma-kagjü, ale i hranice samotného jádra sporu - vyhledání karmapy. Je do ní zapojeno několik stran, které využily konfliktu k prosazování vlastního vlivu a zájmů. Jedná se čtrnáctého dalajlamu spolu s tibetskou exilovou vládou, ale především o Čínskou lidově-demokratickou republiku. Jistý vliv na vývoj kontroverze karmapů měl také Západ. Na následujících stránkách nejprve nastíním přímou souvislost jednotlivých skupin s kontroverzí, a poté se budu zabývat tím, zda-li má jejich angažovanost ve sporu kořeny v minulosti a pokud ano, jaké. Budu se věnovat také otázkám, jakým způsobem tyto skupiny celou kontroverzi ovlivnily a jaký z ní mohou mít užitek.

4.2.1. Čtrnáctý dalajlama Tändzin Gjamccho a jeho role v kontroverzi

Významnou, avšak ne zcela jasnou roli, hraje v kontroverzi karmapů čtrnáctý dalajlama. V této podkapitole se pokusím jeho postavení v celé aféře osvětlit. Popíši zde to, jakým způsobem byl do celého sporu zapojen, jaké jsou jeho kompetence při schvalování karmapy (popř. jiného významného lamy z jiné školy tibetského buddhismu) a nastíním dialog, který mezi ním a Žamarpou probíhal. Mimo to zde rozeberu další možné důvody, proč by mohl mít nejen on sám, ale zejména škola Gelug a tibetská exilová vláda, zájem na celém sporu.

6. června 1992 Situpa s Gjalchabem odjeli za dalajlamou do Dharamsaly, aby získali jeho podporu ve věci vyhledávání sedmnáctého karmapy a jeho umístění v Cchurphu. Dalajlama, se kterým se spojili telefonicky do Brazílie, jim po Situpově ujištění, že s karmapou souhlasí všichni tři regenti, vyjádřil svoji podporu a nadšení pro věc. Mimo jiné se jim svěřil se svou vizí, snem o sedmnáctém karmapovi¹⁸⁶. Žamarpova strana zde oponuje, že Situpa dalajlamovi zatajil Žamarovy pochybnosti a jeho nedůvěru o pravosti dopisu s předpovědí. Je otázkou, zda-li se jednalo o záměr nebo ne, Žamar však toto zamlčení považuje za úmyslné a vnímá ho jako lež. Když byl na tuto situaci dalajlama později upozorňován a dotazován, odmítl se k ní

---

¹⁸⁶ TERHUNE, 2004, s.188-189;

vyjádřit, což bylo podle mnohým důkazem toho, že o konfliktu věděl¹⁸⁷. Jakkoli Žamarpova strana označuje dalajlamovo jednání za unáhlené a nezodpovědné, neboť si žádnou ze Situpou sdělených informací neověřil, je z jeho strany zcela pochopitelné, že vyjádřil regentům, po tolika letech očekávání, svoji radost a podporu. Navíc nemohl být podrobně obeznámen s napjatými vztahy mezi regenty. Otázkou, kterou si pozorovatelé kladli a dodnes kladou zůstává, proč vůbec regenti za dalajlamou jeli a k čemu potřebovali jeho svolení tak rychle?

29. června dalajlama oficiálně schválil Orgjána Thinklā Dordžeho jako sedmnáctého karmapu. Jeho podpora je dodnes pro Orgjána, i přes veškerá zochybnění, velkou výhodou. Přes to, že dalajlama patří k jiné škole tibetského buddhismu a jeho slovo má pouze symbolickou váhu, právě díky němu podporuje Situpova karmapu, většina Asie. Také pro mnoho lidí ze Západu je pochopitelné, že dalajlama, který je pokládán za světského a duchovního vůdce Tibetu, bojovníkem za lidská práva Tibetánů a držitelem Nobelovy ceny za mír, jednoho z chlapců díky své vizi rozpoznal a potvrdil jako pravého. Jak je tedy možné, že druhá strana jeho rozhodnutí napadá? Nutno zopakovat, že jeho světská ani duchovní svrchovanost není pro mnoho Tibetánů, zejména v exilu, ničím samozřejmým. Žamar rinpoče angažovanost čtrnáctého dalajlamy v kontroverzi od počátku kritizoval, a došel dokonce tak daleko, že nařkl dalajlamu ze spolupráce s Čínou. Co ho k takovým výrokům a závěrům vedlo? Žamarpova strana odkazuje na historii a poukazuje na odvěké spory, které mezi dalajlamou a karmapou existovaly a nevymizely ani v exilu. Naopak, karmapa se stal během 60. a 70. let symbolem dalajlamovy opozice, Dharamsala soupeřila s Rumtekem. Tato tvrzení odmítá jak sám dalajlama, tak strana Orgjána Thinklāho, kteří hovoří o dobrém přátelství a propojení obou lamů¹⁸⁸.

---

¹⁸⁷ LEHNERT, 2000 , s. 121; Můžeme jen spekulovat o tom, zda-li by dalajlama připustil svoji chybu, pokud by své názory později přehodnotil a došel k jiným závěrům. Taková informace by se na veřejnost pravděpodobně nedostala z několika důvodů. Dalajlama je mnoha lidmi vnímán jako neomylný (mnoho lidí se domnívá, že osvícená bytost se nemůže mýlit) a zejména pro mnoho Asiatů by mohlo být takové zjištění silným otřesením jejich vírou a životními jistotami. (Později však k něčemu podobnému částečně došlo ve sporu o ochranné božstvo, Dordže Šugdāna)

¹⁸⁸ Ospravedlnění dalajlamovy pravomoci pro rozpoznání sedmnáctého karmapy dokazují i tím, že si lamové v 50. letech předali významná učení.

Jaké jsou tedy kompetence dalajlamy ohledně rozpoznávání a potvrzování inkarnací tulkuů z jiných škol tibetského buddhismu? Této otázce se věnoval zmiňovaný G.B. Samuel. Ten uvádí, že dalajlama skutečně karmapu nikdy nerozpoznával ani neuznával, s malou výjimkou. Tou je schválení šestnáctého karmapy třináctým dalajlamou, který před jeho intronizací v Churphu vykonal ceremonii stříhání vlasů chlapce. Ještě před touto ceremonií byl však karmapa intronizován „neoficiálně“ v klášteře Palpung, pravděpodobně proto, aby Gelugpa nemohla později tohoto aktu zneužít ve svůj prospěch. Samuel uvádí, že o schválení tulkua jinou autoritou bylo žádáno vždy až po uznání vlastním řádem. Právě zde je v případě schválení Orgjána Thinläho dalajlamou velký rozpor s tradicí, neboť tak dalajlama učinil přes to, že chlapec nebyl uznán Žamarpou (záležitostí jiného druhu je pak to, že mu byla tato informace Tai Situpou zamlčena). Dalajlamovo schválení chlapce proto není, i z tohoto důvodu, nic závazného, nic, čím by se měla Tai Situpova strana zaštitovat takovým způsobem, jak to činí. V závěru Samuel uvádí, že oficiální uznání Orgjána Thinläho jako sedmnáctého karmapy nelze vnímat jako konečné, neboť i přes to, že ho uznává většina klášterů a vysokých lamů, je zde malá skupina, v jejímž čela však stojí Žamar rinpočehe, mající, historicky vzato, hlavní právo karmapu rozpoznávat, která Orgjána neuznala¹⁸⁹.

Za účelem dialogu a řešení problému kontroverze došlo mezi Žamarpou a dalajlamou k několika schůzkám. Jejich průběh není tak podstatný, neboť jsou tato setkání vždy velice formální. Významnější je výměna korespondence, která je doprovázela, neboť v ní lamové vyslovují své názory a postoje otevřeněji¹⁹⁰. Po

---

¹⁸⁹ SAMUEL, 2004, s.14-21 [online]

¹⁹⁰ Obsah audiencí a „závěry“, ke kterým posléze došli:

- 29.6.1992 – Žamarpa informoval dalajlamu o jeho názoru na celý spor, o pochybnostech pravosti dopisu s předpovědí šestnáctého karmapy i Situpova kandidáta. Dalajlama Žamarpou nepřímo podpořil odpovědí ve smyslu, jestliže nalezneme jiného vhodného kandidáta, bude se celá věc dále řešit.

- 3.1.1997, Dharamsala – Žamarpa žádá dalajlamu o ordinaci Thinlä Thaje Dordžeho a o audienci jeho i obou rodičů, což dalajlama nepřímo odmítá. Dále Žamar navrhuje kompromis, učinit Orgjána Thinläho karmapou pro Tibet a Čínu, a Thinlä Thaje karmapou pro Indii a Západ. Dalajlama vyjadřuje pochybnosti, zda-li je jeho řešení založeno na politice, nebo metafyzice. Později možnost dvou karmapů odmítl s tím, že Žamar nemá pro nalezení svého kandidáta autentický zdroj informací.

- 20.6.2000, Washington D.C. – Dalajlama vyjadřuje své přání, usmířit vztahy na obou stranách a vyřešit spor kvůli zachování školy Karma-kagjü. Žamarpa s ním souhlasí a vyjadřuje svoji snahu zachovat integritu linie. Poté vyjadřuje radost z dalajlamova rozhodnutí, sejít se s Thinlä Thaje Dordžem, i když tato audience, kvůli nepříjemnostem ze Situpovy strany, zatím neproběhla (pozn. k audienci rodičů Thinlä Thaje Dordžeho u dalajlamy došlo v září 2000).

počáteční nedůvěře a kritice, bylo vnímáno jako zlomové setkání v červnu 2000, kdy oba lamové vyjádřili touhu po mírovém vyřešení sporu a podpořili vzájemný dialog. 24. září však dalajlama vydal veřejné prohlášení, ve kterém vymazuje svoji pozici ve sporu a přiklání se k podpoře jednoho jediného karmapy – Orgjána Thinklā Dordžeho¹⁹¹. Reakcí na dalajlamův postoj jsou závěry Mezinárodní konference Karma Kagjü, která se konala 16. a 17. března 2001¹⁹². Jejím hlavním tématem bylo zachování tradice Karma-kagjü a otázky týkající se inkarnace sedmnáctého karmapy. Delegáti projednávali i angažovanost dalajlamy ve sporu, na základě čehož byl sepsán dalajlamovi otevřený dopis. V něm účastníci konference poukazují na dřívější spory mezi Gelugpou a Kagjüpou, odmítají jakékoli vnější zasahování do interního procesu uznávání karmapy a volají po zachování autenticity linie Karma-kagjü. Dalajlamovo jednání, roku 1992, bylo podle nich záměrné a mělo za účel oslabení linie. To dokazují tím, že již před smrtí šestnáctého karmapy nabídli dalajlamovi lidé lamům Kagjü spolupráci při vyhledání nové inkarnace. Dalajlamovo odmítnutí jakékoli změny postoje k Thaje Dordžemu, i možnosti multinásobné inkarnace karmapy¹⁹³, pak vnímají jako vyvrcholení zásahu do linie. V dopise přímo stojí: „Tím by Vaše Svatost retrospektivně zbavila nepopíratelného 16. Karmapu jeho práva na určení jeho vlastní reinkarnace. Takové pošetilé tvrzení jde proti tradici Karma Kagjü a připravuje prostor pro převzetí školy Karma Kagjü školou a vládou Vaší Svatosti.“¹⁹⁴ Dále upozorňují na to, že nikdy v minulosti dalajlama nehrál ve schvalování karmapy žádnou roli.

---

¹⁹¹ Výňatky prohlášení na: URL: <<http://karmapainfo.dhagpo-kagyü.org/en/site-dl-fbt-ang.htm>>

¹⁹² Konference, konané v nepálském Káthmáindú, se účastnilo přes 500 zástupců center a klášterů, podporujících Žamarpu, z třiatvaceti zemí. Byla zde založena Mezinárodní organizace Karma Kagjü (IKKO), zastupující účastníky konference a příslušné organizace. Na internetových stránkách URL: <<http://www.ikkbo.org>> je zveřejněna Tisková zpráva z konference, otevřený dopis dalajlamovi atd.; Žamarpova zpráva přednesená účastníkům konference dostupná na: ŽAMAR rinpoče. „*H.H. Kunzig Shamar Rinpoche's Message At the International Karma Kagyu Conference*“ 16.3.2001, Kathmandu Nepal [online], [staženo 2.12.2006] URL: <<http://www.ikkbo.org/shr-mess.php>>.

¹⁹³ Jedná se o několikanásobné zrození, které je podle buddhistické doktríny možné. J.B.Samuel zmiňuje ve své práci například případ Drukčena, nebo Džamgöna Kongtula. SAMUEL, 2004, s.12-13 [online]; dále v: DATTA, „Reincarnation and Politics in Tibet.“, s. 1 [online]

¹⁹⁴ Přeloženo z angl. orig.: „By doing so Your Holiness would retrospectively deprive the undisputed 16th Karmapa of his right to determine his own reincarnation. Such a preposterous claim goes against the Karma Kagyu tradition and sets the stage for a take-over of the Karma Kagyu School by Your Holiness' School and Government.“ IKKO. *An Open letter to His Holiness the Dalai Lama.* [online]

V tom samém roce, kdy dalajlama podpořil Orgjána Thinlāho, vznikla téměř identická situace při vyhledávání inkarnace hlavního představeného školy Ňingma. Dalajlama tehdy podporoval jednoho ze dvou možných uchazečů, ale jeden z významných Ňingmapovských lamů, rozpoznal jako pravou inkarnaci druhého kandidáta. Všichni lamové a žáci školy Ňingma podpořili ve volbě právě tohoto rinpočeho, nikoli dalajlamu, který, ač si ho váží, nemá kompetence do interních záležitostí školy zasahovat¹⁹⁵.

Odlíšný nádech celá Situace získá, pokud se na čtrnáctého dalajlamu nahlížíme primárně jako na bojovníka za Tibet a lidská práva jeho obyvatel. Zde se naskytuje možnost vnímání, že dalajlama cítil v podpoře Orgjána Thinlā Dordžeho, o jehož umístění v Cchurphu věděl, naději na dialog s Čínou o otázce Tibetu. Snahu, zapojit Orgjána do politických aktivit otázky Tibetu, vyjádřil dalajlama i po jeho příchodu do Indie, když řekl: „Ve skutečnosti důvod, proč karmapa rinpoče uprchl je, že v Tibetu není svoboda. Proto nemohl zůstat.“ „Nyní je několik měsíců v Indii a ukazuje velikou odhodlanost bojovat za tibetský lid a náboženství.“¹⁹⁶

Ať už byly dalajlamovy záměry při schválení Orgjána Thinlāho jako sedmnáctého karmapy jakékoli, pro většinu lidí je naprosto nepřijatelné a neomluvitelné Ňamarpovo nařčení dalajlamy ze spolupráce s Čínou. Toto obvinění vyvolalo na pozadí dalajlamova boje za Tibet bouřlivé reakce. Pokud se však na celou situaci podíváme z historické perspektivy, z pohledu staletých snah Gelugpy podmanit si Tibet a ostatní školy tibetského buddhismu, a jejího patriotického svazku s Čínou, získají náhle Ňamarpova obvinění určité oprávnění. K těmto ostrým verdiktům mohlo vést Ňamara i to, že se ho politické intriky Gelugpy, která zakázala jeho znovuzrovnání, bezprostředně týkaly. Z rozhovorů a dokumentů, se kterými jsem se setkala, jsem nabyla dojmu, že se Ňamarpa svým žákům a posluchačům nesnaží nasadit růžové brýle a neusiluje o idealizaci tibetské historie tak, jako

---

¹⁹⁵ ŇAMAR rinpoče. „The Truth About the Karmapa Controversy.“ [online] 4.7.2000, [staženo 2.12.2006] URL: <<http://www.karmapa-issue.org/history/controversy.htm>>.

¹⁹⁶ Přeloženo z angl. orig.: „Actually, the true reason why Karmapa Rinpoche fled, is there is no freedom in Tibet. That is why he could not stay." "Now, he has stayed in India since several months, and he shows great determination in his fight for the tibetan people and religion.“ - „Different points of view about Karmapa between Shamar Rinpoche and Dalai Lama.“ *The Karmapa controversy*. s.116, [online]

většina lidí. Hovoří o ní otevřeně, i když samozřejmě s určitým subjektivním náhledem. Mnoho lidí však tyto věci slyšet nechce a to je možná jeden z důvodů, proč se hovoří v negativním smyslu o Žamarpově fascinaci politikou a jeho podezřívání a napadání všech, kteří s ním nesdílejí stejné názory.

4.2.2. Potvrzení karmapy Čínskou lidově-demokraticou republikou (ČLDR)

To, co podle mého názoru Tai Situpa, a tudíž i celou jeho stranu a Orgjána Thinklā Dordžeho, v očích rivalů i nestranných a nezaujatých pozorovatelů nejvíce poškodilo, byly informace o Situpově spolupráci s ČLDR. On sám všechna tato obvinění popírá a své cesty do Tibetu označuje za čistě náboženské. Přesto, že se za něj postavil i čtrnáctý dalajlama, kritika za tyto aktivity je dodnes silná.

Tai Situpa začal navštěvovat Tibet brzy po úmrtí šestnáctého karmapy, v době, kdy se vztahy mezi Čínou a Tibetem zejména díky Deng Xiaopingovi, který se dostal k moci, částečně uvolnily¹⁹⁷. Byly povoleny vzájemné návštěvy Tibetanů a jejich příbuzných z Indie a Nepálu, začaly se opravovat některé kláštery a do jisté míry, avšak s velkými omezeními, byla povolena i náboženská praxe¹⁹⁸. První dvě cesty do Tibetu, během kterých Tai Situpa pobýval také v Pekingu, podnikl regent v roce 1982 a 1984. Do jaké míry mohl mít tento pobyt v hlavní městě Číny vliv na jeho aktivity v Tibetu? Tou dobou začala také rekonstrukce karmapovského kláštera Cchurphu, který byl za čínské Kulturní revoluce velice poničen. Opravy zajišťoval Drubpön Dečhen rinpoče, kterého údajně šestnáctý karmapa krátce před svou smrtí o obnovu Cchurpu žádal¹⁹⁹. Druhá strana však toto tvrzení popírá. Karmapa, co se týče otázek Cchurphu a jeho obnovy, mluvil vždy ve smyslu, že je to zbytečné plýtvání peněz a energie, neboť to nemá budoucnost²⁰⁰.

---

¹⁹⁷ Sám čtrnáctý dalajlama se však k otázce hodnocení čínských tvrzení o uvolňování svobody náboženství v Tibetu vyjádřil slovy: „Tak je tomu pouze na povrchu. Dovolili Tibetanům otevřít pár klášterů a chrámů, avšak pouze jako výstavní skříně pro turisty. Hrstce tibetské mládeže je povoleno vstoupit do těchto klášterů, ale povolená délka studia vůbec nedostačuje k tomu, aby bylo možno získat potřebné vzdělání.“

¹⁹⁸ Toto uvolnění však trvalo pouze do 2/2 80. let, kdy byly represe po nepokojích v Tibetu opět obnoveny.

¹⁹⁹ BROWN, 2004, s. 125

²⁰⁰ „The unbelievable declaration of Drubpön Dečhen Rinpoche.“ *The Karmapa controversy*. s.70, [online]

To, že se Tai Situpa do Tibetu dostal a navštívil i zapovězená místa (např. roku 1985 pobýval v provincii Kham), kde předával buddhistická učení a požehnání, bylo na jednu stranu vnímáno jako vítězství nad komunistickou Čínou, na druhou stranu to však vyvolalo značnou nedůvěru²⁰¹. Je možné, aby Čína ze dne na den přehodnotila své názory a nezištně vpustila do Tibetu (poprvé od roku 1959) jednoho z nejvyšších buddhistických lamů? Již tehdy bylo pravděpodobné, že se jedná o taktickou, politickou hru. Je však pochopitelné, že na mnoho lidí v zemi i v exilu, udělala Situpova přítomnost v Tibetu silný dojem a vzbudila velká očekávání.

Další z cest do Tibetu podnikl Situpa roku 1991. Týden před tím regent pobýval opět v Pekingu, kde se setkal s řadou tibetských i čínských politiků – je pochopitelné, že i na tuto návštěvu se mnoho lidí dívalo nedůvěřivě. Následující pobyt v Tibetu je popisována jako velice bizarní²⁰². Rinpoče tehdy rozpoznal desítky (někteří hovoří o stovkách²⁰³) tulkuů - mimo jiné i Čhögjama Trungpu rinpočeheho, který před svou smrtí sdělil, že se v příštím životě zrodí jako běžný občan²⁰⁴ ²⁰⁵. Právě při této cestě se Situpa setkal i s chlapcem Apo Gaga! Nebylo to však poprvé, dva roky předtím se setkali při jeho návštěvě kláštera Karlek. O chlapci prý bylo známé, že je tulku, ale nevědělo se jaký²⁰⁶. Toto tvrzení však odmítá Čhödrag Namgjal, který ve svém článku píše, že, chlapec Orgjän Thinlā byl již před tím, než byl rozpoznán jako karmapa, rozpoznán jedním významným rinpočem jako Kelap tulku.²⁰⁷ Tyto výpovědi jsou podle mne značně závažné a pokud by se prokázala jejich pravdivost, byla by hodnověrnost Situpova karmapy

---

²⁰¹ Mimo jiné i proto, že to bylo jen několik let poté, co se vydal daljlamův bratr do Lhasy, aby se pokusil začít vyjednávat s Čínou – tato mise však skončila neúspěšně.

²⁰² BROWN, 2004, s.132-134;

²⁰³ „Pokud jde o výkonnost tohoto regenta vůbec, povídá se o něm, že v poslední době uznal více než tři sta tulkuů.“ LEHNERT, 2000, s.46; MAHESHWARI, 2000, s.65 – zmiňuje 160 tulkuů, které jen při této návštěvě, roku 1991, Situpa rozpoznal.;

²⁰⁴ V textech jsem se setkala se dvěma verzemi inkarnování se Čhögjama. 1/ Znovuzrodí se v Japonsku jako řadový občan a dělník v továrně - BROWN, 2004, s.132; 2/ Zrodil se jako obyčejný americký chlapec - LENOIR, 2002, s.229

²⁰⁵ MAHESHWARI, 2000, s.67 – Dalším podobným, kontroverzním případem bylo v roce 1992 Tai Situpovo rozpoznání inkarnaci Kalu rinpočeheho. Jeho matka měla být totiž v době úmrtí Kalu rinpočeheho již několik týdnů těhotná.; Nutno dodat, že tak vysoký počet tulkuů (300) nerozpoznal za celý svůj života ani šestnáctý karmapa.

²⁰⁶ BROWN, 2004, s.134;

²⁰⁷ NAMGJAL, Chodrag. „Treachery at its best“ [online] 1.6.2002, [staženo 2.12.2006] URL: <<http://www.karmapa-issue.org/politics.htm>>.

velice oslabena. Bylo by skutečně podezřelé, že by se Situpa s chlapcem dvakrát setkal a nerozeznal v něm svého učitele, přestože rozpoznal desítky dalších tulkuů, a ani Apo Gaga by nepoznal Situpu²⁰⁸. Tyto Situace zcela neodpovídají tomu, když Tai Situ hovoří o silném poutu s karmapou. Pokud navíc vezmeme v potaz hypotézu, že Apo Gaga byl již rozpoznán jako inkarnace někoho jiného, bylo by opravdu napováženo, jestli se ze Situpovy strany nejednalo o fikci. Nad těmito otázkami však můžeme pouze přemýšlet, neboť je nelze nijak potvrdit ani vyvrátit.

Žamarpova strana předpokládá, že za těmito Situpovými cestami do Tibetu stál Akong tulku²⁰⁹. Právě toho považují za „šedou eminenci“, která zajistila styky s Čínou, bez jejichž souhlasu by se takové pobyty vysokého lamy, který uprchl do exilu, v Tibetu nikdy nemohly uskutečnit. Podle jejich domněnek si Akong všiml po smrti šestnáctého karmapy sporů mezi regenty a ucítil, že „nastala jeho chvíle“. Navázal blízký kontakt se Situpou, a brzy se dostal do Číny, kde se bez problémů stýkal s nejvyššími funkcionáři²¹⁰. Spolupráce s Čínou musela nutně probíhat minimálně na úrovni vpuštění do země a svolení s vyhledávacím procesem²¹¹. Tyto spekulace nakonec sám Akong tulku, který se vyhledávání účastnil, potvrdil, když řekl: „(...) spolupráce s Číňany byla nezbytná, pokud jsme chtěli umožnit „legalizaci“ karmapovy pozice v Tibetu.“²¹² Zcela odlišný náhled na Akonga podává ve své práci Pamela Logan, která vyzdvihuje jeho humanitární aktivity v Tibetu (založil organizaci Rokpa International) a poukazuje na to, že ho jako osobu, která přišla ze západního prostředí a neměla konexe na Dharamsalu a tibetskou exilovou politiku, nechali Číňané v oblasti Tibetu působit. Tyto humanitární aktivity si však Žamarpova strana vysvětluje jako jakousi „zastírací

---

²⁰⁸ Apo Gaga se měl účastnit i jeden a půl měsíčních iniciací, vedených Situpou v klášteře Palpung.

²⁰⁹ „Všeobecně se předpokládá, že osobou, která umožnila, aby se takový velký počet uznání mohl v okupovaném Tibetu uskutečnit, je Akong tulku.“ LEHNERT, 2000, s.46

²¹⁰ „Who is Akong Tulku.“ *The Karmapa controversy*. s.43 [online] Mimo jiné je zde zmiňováno i to, že Akong v podstatě vůbec k linii Karma-kagjü nepatří. Ve východním Tibetu byl na žádost vesničanů rozpoznán jako 2. inkarnace Akonga, který se ve vesnici zabýval černou magií. Po odchodu do exilu ho vzal pod svá ochranná křídla Čhögjam Trungpa rinpoče, a tak se Akong dostal k tradici Karma-kagjü.

²¹¹ „The unbelievable declaration of Drubpön Dichen Rinpoche.“ *The Karmapa controversy*. s.70-71, [online]; MAHESHWARI, 2000, s.64-66

²¹² Přeloženo z angl. orig.: „(...) cooperating with Chinese was necessary, claiming that there was a need to „legalize“ the Karmapa’s position in Tibet.“ GEARING, „The tale of two Karmapas.“ [online]

činnost“ pro Akongovy spiklenecké aktivity a styky s čínskými komunisty, což dokládají i tím, že mu byl Čínou udělen titul Žijící buddha²¹³.

Čína, která 29. června 1992 schválila Orgjána Thinklā Dordžeho jako sedmnáctého karmapu a udělila mu titul Žijící buddha, tak učinila vůbec poprvé od roku 1959. Její potvrzení, které je pouze symbolické, oproti schválení karmapy dalajlamou vyvolalo spíše nevoli a kritiku. Přesto, že jsem se ve všech textech o kontroverzi setkala s nejrůznějšími názory na postoj Číny v celé aféře, na jedné věci se všichni autoři shodli. Čínská vláda přišla na to, že tibetský lid jinak, než skrze jejich náboženství, skrze lamy neovládne. To je podle většiny lidí jediný důvod, proč vpustila komunistická strana do Tibetu cizince, povolila opravu klášterů, které jsou však pouze „fungující náboženské středisko pod přísnou kontrolou zvenku“²¹⁴ atd. Jedná se o dlouhodobou taktickou hru, během níž Číňané dosadí na místa významných lamů „své hráče“, skrze jejichž působení si Tibetany postupně podmaní. Tyto postupy Číny souvisí s jejím nárokem, který si činí na území Tibetu a tibetské obyvatelstvo již od 17. století, kdy se objevily i její první snahy manipulace v procesu rozpoznávání vysokých lamů. Toto úsilí zesílilo ve 20. století, když začala Čína v Tibetu zavádět socialistické reformy, jako přípravu na připojení tibetského území k jeho „mateřské zemi“²¹⁵. Z těchto důvodů lze s největší pravděpodobností předpokládat, že se čínská vláda ke kroku uznání sedmnáctého karmapy neodhodlala ze dne na den, ale zabývala se touto otázkou a jejím možným využitím již dlouho předtím, než byl chlapec nalezen (minimálně od úmrtí šestnáctého karmapy). Od roku 1985 podporovala vláda obnovu kláštera Cchurphu a tímto „liberálním“ postojem si získala náklonnost a důvěru některých lamů. Navíc jí „hrál do karet“ i čas, mnoho let, kdy regenti neúspěšně pátrali po karmapových instrukcích o jeho sedmnácté inkarnaci.

---

²¹³ „Koneckonců od roku 1992 má Akong tulku navíc tu čest nosit titul Živý Buddha, který mu udělili komunističtí Číňané. O tom, proč mu byl udělen, je lepší nepřemýšlet: co je potřeba udělat, aby se člověku dostalo takového uznání od utlačovatelů vlastního národa?“ NYDAHL, 2004, s.31; Důkazem je pro Žamarpu i to, že Akongova organizace zakazuje svým členům účast na demonstracích proti Číně. Tamtéž, s. 151; GEARING, „Struggle for Tibet's Soul.“ [online]

²¹⁴ FRENCH, 2004, s.71

²¹⁵ DATTA, „Reincarnation and Politics in Tibet.“, s. 7 [online]

Tento akt lze také vnímat jako testování toho, kam až lze zajít, kde je hranice, které kroky čínské vlády budou akceptovány a které již ne. Komunistické straně muselo být jasné, že schválením karmapy nemůže nic ztratit. Hned napoprvé nasadila vysokou laťku, hlavního představeného jedné ze čtyř škol tibetského buddhismu, který však není tak známý a nemá politický vliv jako dalajlama. Z hlediska taktiky byl tento postup Číny ideální - pokud by začínala „od spodu“, od uznávání nižších a neznámých tulkuů k vyšším, trvalo by to desítky let a výsledek by nemusel být tak efektivní.

„Čínské úřady rády využily rozkolu v tibetské komunitě a přispěchaly s „oficiálním potvrzením“ Orgjān Thinlā Dordžeho v Cchurphu. Mladý tibetský duchovní představitel tu žil v prostředí naprosto kontrolovaném čínskou tajnou policií, bez možnosti studovat tradiční tibetské nauky s náležitě vzdělanými učiteli.“²¹⁶

Je možné, že se Čína snažila připravit tímto způsobem půdu pro nastolení vlastního patnáctého dalajlamy? Pokud bychom připustili tuto hypotézu, bylo by pro další postupy a taktiky Číny klíčové to, jak zareaguje na jejich podporu mladého karmapy svět. Je pravděpodobné že tak snadný průběh, jaký celá událost se schválením karmapy měla, Číňané ani neočekávali. Proto se zanedlouho poté pokusili zajít ve své snaze ovládnout Tibet „zevnitř“, skrze jeho náboženství, ještě dál, když unesli dalajlamou rozpoznávaného pančhenlamu a nastolili na jeho místo vlastního kandidáta²¹⁷. Tento čin komunistické strany však již narazil na silný mezinárodní odpor²¹⁸. Proč byl sedmnáctý karmapa ponechán v Cchurphu a malý

---

²¹⁶ ŽAGABPA, 2001, s. 303

²¹⁷ Roku 1989 zemřel desátý pančhenlama. Když 14. května 1995 dalajlama oznámil, že našel jeho jedenáctou inkarnaci, pětiletého chlapce Gendūna Čhökji Nīmu, Číňané ihned zareagovali, a do tří dnů unesli chlapce i s rodinou na neznámé místo. V prosinci téhož roku nastolili na jeho místo Gjalchhāna Norbua, syna čínských funkcionářů.

Více o Pančhenlamovi v: FRENCH, 2004, s.71-79, 96, 238-239; RAJ, Ranjit Dev. „Tibetan lama incarnate awaits Indian visa.“ *Inter Press Service* 1997 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1999/list1999.html>>. POŠTA, Miroslav. „Dítě, které ukradli Tibetu.“ článek je převzatý z časopisu *Tibetské listy* č. 27 - jaro 2005. [online], 12.02.2006 zdroj: *Tibetské listy* (www.lungta.cz), [staženo: 5.3.2007] URL: <<http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=500>>. SKLENKA, Lubomír. „Útěk karmapy do Indie - naděje pro Tibetany?“ Článek je převzat z časopisu *Tibetské listy* č. 7 - jaro 2000. [online], 15.03.2000 zdroj: *Tibetské listy* (www.lungta.cz), [staženo: 5.3.2007] URL: <<http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=171>>. DATTA, „Reincarnation and Politics in Tibet.“, s. 8-9 [online]

²¹⁸ Této události byla věnována pozornost po celém světě a na podporu vězněného pančhenlamy, který je Čínou zadržován dodnes, se konalo mnoho protestů a demonstrací. Po této události se zvedla

pančhenlama byl Číňany unesen? Důvodem je to, že na rozdíl od karmapy, který je „jen“ duchovním hodnostářem, má pančhenlama politický vliv. Zároveň je to právě on, kdo vyhledává inkarnaci nového dalajlamy. Dnes se již Číňané netají s tím, že až současný dalajlama zemře, rozpozná jimi nastolený pančhenlama jeho novou inkarnaci^{219 220}. Žamarpa brzy začal Tai Situpu obviňovat z toho, že na zainteresovanosti Číny a umístění chlapce v Cchurphu měl podíl zejména on. Situpa však jakákoli obvinění ze spolupráce s čínským režimem odmítal a se slovy: „Nežádali jsme Čínu, aby rozpoznala Karmapu: byli to Číňané, kdo zabil statisíce našich mnichů.“²²¹

Na politické úrovni ovlivnily rozkol v okamžiku, kdy Orgjān Thinklā uprchl z Tibetu, také vzájemné spory Číny a Indie. Zatímco dosud byl chlapec vnímán jako loutka zneužívaná ve prospěch komunistického režimu, přeměnila se náhle jeho role na postavu, díky které se dostaly na povrch staré spory a napětí mezi dvěma zneprátelenými velmocemi²²². Roku 1962 proběhla Hraniční válka Indie a Číny o území Sikkimu, jehož pozice je pro obě země strategická. Lidově osvobozená armáda Číny tehdy dosáhla rychlého vítězství. Sikkim, který je dnes považován za součást Indie, však Čína dosud neuznala a stále ho považuje za své území. Důvodem útoku Číny na Indii bylo údajně udělení azylu čtrnáctému dalajlamovi, ale také to, že Indie podporovala tibetské separatisty v boji proti čínské okupaci. Poté, co se vztahy mezi zeměmi po několika desetiletích vylepšily, objevil se v Indii sedmnáctý karmapa Orgjān Thinklā Dordže, žádající o politický azyl. Indickou vládu uvedla tato událost do rozpaků a dlouho se rozmýšlela, jak postupovat. Mohla se obávat

---

také vlna kritiky proti dalajlamovi, který byl obviňován za unáhlené zveřejnění chlapcovi totožnosti - měl ho nejprve dostat mimo území Tibetu, za hranice Číny.

²¹⁹ GEARING, „Struggle for Tibet's Soul.“ [online]; DATTA, „Reincarnation and Politics in Tibet.“, s. 9 [online]

²²⁰ Rozkol mezi dalajlamou a pančhenlamou způsobený Čínou však existoval již dříve. Po smrti devátého pančhenlamy se Čína postarala o nastolení svého kandidáta, desátého pančhenlamy, který nebyl třináctým dalajlamou uznán. Již tehdy Čína využila pančhenlamu právě jako rivala a alternativu k postavě dalajlamy. Teprve v roce 1951 čínská komunistická strana docílila toho, že byl prostřednictvím sedmnáctibodové dohody čínský, desátý pančhenlama „uznán“ čtrnáctým dalajlamou. DATTA, „Reincarnation and Politics in Tibet.“, s. 7-8 [online]

²²¹ Z angl. orig.: „We didn't request China to recognize Karmapa: it was China who killed hundreds of thousand of our monks.“ CHALMERS, John. „Teenage Tibetan Monks in Battle for Black Hat.“ *Reuters*, [online], [staženo 4.10.2007] URL:

<<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

²²² Napjetí naznačuje i vyjádření Číny, která Indii poradila, aby myslela na vzájemné vztahy obou zemí, až bude rozhodovat o tom, zda-li poskytne Orgjānovi Thinklāmu azyl, nebo ne. NGUYEN, *Sino-India Relations: A New Issue Hinders the Establishment of Friendly Relations*. [online]

podobné reakce Číny jako v roce 1962? Nhon Nguyen ve své studii takovouto domněnku odmítá. Karmapa nemá oproti dalajlamovi vůbec žádný vliv, a také politická situace je nyní velice odlišná²²³. Možné obavy však mohl působit karmapův požadavek na návrat do kláštera Rumtek²²⁴, na území Sikkimu, kde je situace stále nestabilní, a kde by mohla být ohrožena jak bezpečnost jeho, tak bezpečnost Indie (pokud by byl opravdu v kontaktu s Čínou). Tyto domněnky se však ani po několika měsících pátrání nepotvrdily, a proto získal sedmnáctý karmapa Orgjān Thinklā Dordže od indické vlády oficiální statut uprchlíka. I přesto byla jeho možnost pohybu částečně omezena a dodnes nesmí právě do Sikkimu.

Vzájemné spory Indie a Číny se však do hádek znesvářených stran částečně promítly již krátce po intronizaci Orgjāna a vedly k tomu, že v letech 1994-1998 byl za údajné protiindické aktivity a trestnou činnost vyhoštěn ze země Tai Situpa²²⁵. Indická vláda na něj kvůli jeho cestám do Tibetu, o nichž Situpa tvrdil, že byly založeny pouze na náboženských potřebách, ne na politických aktivitách, pohlížela jako na agenta Číny - Situpova vina se však nikdy nepotvrdila ani nevyvrátila. Okolo této události se zvedl značný rozruch. Proslýchalo se, že za jeho vyhoštěním stál Žamarpa, který Situpu potřeboval odstranit, aby mohl protěžovat svého karmapu. Nápomocna mu měla být jak indická armáda, na kterou měl údajně kontakty, tak i denník *Indian Express*²²⁶, ve kterém byla podle některých pozorovatelů vedena proti Situpovi několikaměsíční kampaň, která zajisté rozhodování státních orgánů ovlivnila. Žamarpa takto využil napjatých vztahů Indie a Číny proti Situpovi, jehož odsouzením za spolupráci s Čínou si nepřímou podporu svého kandidáta, který nemá na Čínu žádné konexe. Situpa své odsouzení označil za nedorozumění a postavil se za něj i dalajlama.

---

²²³ Tamtéž

²²⁴ Později si Situpa získal na svoji stranu téměř veškerý tisk a většina novinářů začala psát o Orgjānovi Thinklā Dordžem jako o sedmnáctém karmapovi bez jakýchkoli pochybností

²²⁵ MULLIN, G. H. „Reflections on Tai Situ's India Entry Ban.“ *World Tibet Network News*, 21.9.1994. [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1994/list1994.html>>. ; „Top Lama "Banned" from India, Declares Innocence.“ *Tibet Information Network*, 17.9.1994 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1994/list1994.html>>. „Situpa's banishment is lifted.“ Etc. *The Karmapa controversy*. s.124-125, [online]

²²⁶ MULLIN, „Reflections on Tai Situ's India Entry Ban.“ [online]

Zdá se, že Čínská strana dokázala využít malých rozporů a podařilo se jí vrazit klín do nejnuitnější vztahů školy Kagjü, ale také Gelug, a oslabit tak celou tradici. Ať už je čínská angažovanost v celém sporu jakákoli, je alarmující zejména v tom, že poukázala na její rostoucí vliv při volbě vysokých lamů tibetského buddhismu. Pokud bude vzrůstat i nadále, získá Čína brzy totální kontrolu nad celým Tibetem, a podaří-li se jí po smrti čtrnáctého dalajlamy dosadit jako jeho další inkarnaci vlastního kandidáta, dostanou se do těžkostí jak buddhistické skupiny v exilu, tak tibetský buddhismus a tibetská kultura jako takové^{227 228}.

4.2.3. Vliv Západu na vývoj kontroverze

Na úvod této kapitoly bych zde položila na zamyšlenou otázku, do jaké míry, a zda-li vůbec, je Západ kompetentní se k problému kontroverze vyjadřovat a zasahovat do něj? Ačkoli zde praktikujících buddhistů stále přibývá, jedná se o zcela jinou kulturu a způsob myšlení. Navíc je západní svět s tibetským buddhismem v bližším kontaktu teprve od roku 1959, což je podle mne příliš krátká doba na to, aby mohl pochopit a poznat jeho historii a vztahy uvnitř jednotlivých linií, mezi školami atd.

Pokud se podíváme podrobněji na vliv západních buddhistických center, západní společnosti a myšlení, na kontroverzi, dojdeme ke zjištění, a mnoho pozorovatelů na toto upozorňuje, že celý spor, a délka jeho trvání, je způsobena právě především Západem! Pokud by k podobnému konfliktu došlo pouze v uzavřeném prostředí Tibetu či Asie, tamní lidé by přirozeně uznali toho kandidáta, který by měl větší a vlivnější podporu významných lamů. Pokud vezmeme v potaz i časový odstup dvou let, se kterým Žamarpa představil svého kandidáta, neměl by

---

²²⁷ Ronald Schwartz, autor knihy o tibetské politice „Circle of Protest“ se k rostoucímu vlivu Číny na tibetský buddhismus a jeho budoucnost vyjádřil slovy: „Není pochyb, že by s ním naložila stejným způsobem jako s FalunGöngem a jinými tak zvanými kultury, které byly výzvou moci komunistické strany.“ GEARING, „Struggle for Tibet's Soul.“ [online]

²²⁸ Fa-lun-kun (FalunGöng) – čínské náboženské hnutí využívající zejména meditace a dechová cvičení. V Číně se k němu hlásilo několik desítek milionů lidí (údajně mnohokrát více, než bylo členů komunistické strany) a proto bylo v červenci 1999 postaveno mimo zákon. Komunistická strana Číny se pravděpodobně zalekla vysoké organizace, disciplíny a síly hnutí, ve kterém viděla velkého nepřítele, a proto proti němu rozpoutala nejbrutálnější kampaně a represe od dob Kulturní revoluce.

tento nejmenší šanci na úspěch. Rozdíl je v tom, že obyvatelé zemí, odkud buddhismus přišel, nezkoumají, jestli jsou metody vyhledání a rozpoznání jejich učitele pravdivé či nikoli. Lama je pro ně někým, komu věří a komu se nesluší odporovat a zpochybňovat jeho rozhodnutí. Právě zde dochází k ostrému střetu vnímání buddhismu mezi Východem a Západem. V západní společnosti je Buddhova nauka vnímána jako maximálně logická a očištěná od jakékoli víry a slepého následování²²⁹ a je jen minimálně označována za náboženství - spíše se setkáme s označením buddhismu jako filosofie, způsobu života, a dokonce i vědy²³⁰. Je třeba zmínit i romantizaci náhledu na Tibet a jeho obyvatele, která je s výše zmiňovaným postojem v nutném rozporu²³¹.

S přihlédnutím k těmto dvěma faktorům byla reakce západních praktikujících na kontroverzi následující: z počátku byli šokováni, a nechtěli si připustit, že mohou mít nejvyšší lamové, „osvícené“ bytosti, osobní spory. Poté, co tento „kulturní šok“ pominul a obraz zidealizovaného lamy zmizel, přišla na řadu západní logika a kritický způsob myšlení. Lidé se začali kontroverzí zabývat, hodnotit jednotlivé výroky a chování regentů, zkoumat souvislosti a vztahy. Ani tento způsob hledání řešení však není ideální – rozpoznávání tulkuů není ničím, co by bylo možné logicky hodnotit či ověřovat.

Pohled na kontroverzi na Západě ovlivnil zejména Ole Nydahl a skupina lidí okolo něj. Nydahl, který užívá titul lama, byl jedním z prvních západních žáků šestnáctého karmapy, s jehož požehnáním začal na Západě vyučovat buddhismus a zakládat meditační centra. Dnes tvoří tyto skupiny v západní společnosti nejrozšířenější a nejpočetnější seskupení praktikujících buddhistů, a jsou známá pod názvem „Buddhismus diamantové cesty“. Většina těchto center, vedených

---

²²⁹ Toto vnímání buddhismu je odůvodňováno například tím, že i sama osoba, jež je označována za historického Buddha, kladla na své posluchače nárok, aby ničemu nevěřili jen proto, že to řekl on, který dosáhl nejvyššího stupně realizace, ale vše si sami ověřili.

²³⁰ V poslední době začalo být mezi Západními buddhisty „moderní“ srovnávat výroky z Buddhových promluv, i učení dalších buddhistických myslitelů, s výsledky výzkumů a pozorování, ke kterým dochází kvantová fyzika. Několik článků nalezneme například v časopise, který vydávají právě meditační skupiny vedené Nydahlem, *Buddhismus dnes – Diamantová cesta*.

²³¹ Tento Západní pohled popisuje v jednom ze svých článků Lubomír Sklenka, když píše o novém, očištěném, vnímání tibetského buddhismu na Západě, někdy nazývaném již „západní formou tibetského buddhismu“, jako o formě naprosto odlišné od skutečných duchovních představ Tibeťanů.

NyDAHlem se již na počátku sporu přiklonila na stranu Žamara rinpočeho. Nelze se však domnívat, že by celá Evropa i Spojené Státy Americké podporovali Thinlā Thaje Dordžeho, i když jsou tato centra v majoritě. Také Západ je rozdělen, není to však pouze důsledkem kontroverze. Určité náznaky schizmatu se zde podle Nydahla objevily ještě za života šestnáctého karmapy²³² a poté zejména v druhé polovině osmdesátých let. Spor o sedmnáctou inkarnaci byl pouze posledním impulzem, který tyto skupiny definitivně rozdělil. Po vypuknutí konfliktu, v roce 1992, se v Evropě na stranu Tai Situpy přirozeně přiklonila jím vedená centra, spadající pod Smajä Ling²³³. V USA se stalo ústředím podpory Situpy Dharmadhátu ve Woodstocku. Opoziční strany začaly různými způsoby obhajovat legitimitu svých kandidátů. Hlavním způsobem argumentace a vlivu na obecné mínění se stala publikační činnost²³⁴. Knihy, napsané západními autory, kteří pocházejí nebo alespoň sympatizují s jednou ze skupin, je však potřeba posuzovat v kontextu západního způsobu myšlení a vnímání tibetského buddhismu, ale i na pozadí západních historických událostí.

4.3. MOŽNÉ PŘÍČINY VZNIKU KONTROVERZE

Po tomto nastínění argumentací, kterými strany obhajují pravost svého karmapy, a postojů a zájmů různých skupin, které jsou do celého procesu zapojeny, se pokusím předložit několik hypotéz, které by mohly stát na počátku sporu. První možná příčina vzniku kontroverze je náboženská, u ostatních se jedná o politiku.

---

²³² Podrobněji v: NYDAHL, 2004, s.112-113, 150-151

²³³ Samjä Ling = 1. vadžrajánové centrum na Západě, založené roku 1967 ve Skotsku Čhögjam Trungpou rinpočem a Akongem tulkuem. Později mezi nimi mělo dojít ke sporům (hádky, konflikty, veřejné urážky), a proto se Čhögjam Trungpa rozhodl odjet do USA. Kromě toho měla po Čhögjamovi v Anglii pátrat i policie - kvůli užívání drog v Samjä Lingu. V americkém Coloradu založil roku 1970 centrum Dharmadhátu a roku 1974 výukové centrum Nárpa. V Dharmadhátu začaly po Čhögjamově smrti (1987) vyplouvat na povrch závažná pochybení (zejména aféra s roznášením viru HIV) – Tou dobou pobýval v centru Džamgön Kongtul, který tyto události velice těžce snášel. (Jízda 321-322)

²³⁴ Tomuto způsobu obhajoby legitimacy obou karmapů se věnuje ve své bakalářské práci Kristýna Brožková: BROŽKOVÁ, Kristýna. *Spor o 17. karmapu: Argumentační strategie zastánců soupeřících kandidátů*. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita. Brno, 2007[online], [staženo: 13.9.2007] URL: <http://is.muni.cz/th/103182/fss_b/>.

Spor by byl čistě náboženské povahy tehdy, pokud by se znesvářené strany přely o to, kdo z regentů může přednostně vyhledat a rozpoznat karmapu, nebo které z mnoha předpovědí jsou autoritativnější a poukazují na pravého kandidáta. Pokud bychom zašli do detailů, zjistili bychom, že ryzí náboženský původ rozkolu je v podstatě nemožný. I přes to Tai Situpa i Žamarpa od začátku hovořili o tom, že právě oni jednali při procesu vyhledávání a rozpoznání karmapy v souladu s tradicemi a zcela nábožensky, bez jakýchkoli osobních zájmů či politických vlivů. Pokud by tomu tak skutečně bylo a oba by mluvili pravdu, znamenalo by to, že jsou oba kamrapové praví? Že došlo skutečně k multinásobné inkarnaci? Právě u této náboženské roviny nemají praktikující příliš prostoru k zamýšlení a musejí svým lamům důvěřovat. Tuto skutečnost vyjádřil výstižně Tai Situpa, když jednu na otázku o pravosti jeho kandidáta odpověděl: „Karmapa je Karmapa, Buddha je Buddha, Dalajlama je Dalajlama. My jsme věřící. To je všechno.“²³⁵

Jedním z možných důvodů vzniku sporu je také to, že se jedná o boj Žamarpy a Tai Situpy o to, kdo z nich povede klášter Rumtek - kdo získá dominantní postavení nad školou Karma-kagjü, ale také kontrolu nad obrovským majetkem, kterým škola disponuje (jeho výše je odhadována na \$1,2 bil.). Tento názor zastává poměrně velké množství lidí, podle mého úsudku především těch, kteří nejsou na těchto událostech nijak osobně zainteresováni – nejsou praktikujícími buddhisty školy Karma-kagjü. Původ kontroverze by byl v tomto případě čistě interní záležitostí a další strany – dalajlama, Čína, Indie atd. by byly do celého sporu zataženy „pouze“ jako nástroje, které jednotlivé tábory využívají k boji, k odůvodnění a obhajobě svých zájmů. Důvodů pro vznik tak velké rivality mezi regenty je hned několik. Žamara rinpočeho k tomu mohla vést žárlivost na Tai Situpu kterého spojovalo s šestnáctým karmapou silné pouto, a karmapa navíc Situpovi svěřil dopis s předpovědí o jeho další inkarnaci. Žamarpa se také nemusel vyrovnat s oficiálním návratem do veřejného života – mohl se cítit ukřivděně, že ho nikdo nezná, že si musí budovat znovu společenské postavení atd. Tai Situpa mohla vést k vzájemné rivalitě závist a vztek, že ho Žamarpa roku 1963 „odsunul“

---

²³⁵ Z anglického originálu: "The Karmapa is the Karmapa, Buddha is Buddha, the Dalai Lama is the Dalai Lama. We are believers. That's it." GEARING, „Struggle for Tibet's Soul.“ [online]

v hierarchii školy až na třetí místo. Krom toho byl Žamarpa synovcem šestnáctého karmapy, což je dobrým důvodem k žárlivosti. Tai Situ by tak zastával roli mladšího, sesazeného mnicha, který se snaží svého soka předejhnat a porazit.

Další možnou příčinou stojících na úplném počátku rozkolu, můžou být mocenské zájmy čtrnáctého dalajlamy a tibetské exilové vlády. Dalajlama by zde zaujímal roli taktika, který si všiml neshod mezi regenty a aby jednotlivé strany ještě více zneprátelil, začal jednoho z nich veřejně podporovat. Mocenské zájmy by byly v rámci školy Gelug snadno zdůvodnitelné na základě historických událostí, které jsem nastínila v předchozím textu. Dalším příčinou, vedoucí ke snaze oslabit školu Kagjü, mohla být i její rychle vzrůstající popularita.

Dále připadá v úvahu možnost, že za vznikem kontroverze stojí primárně Čína, která, jak jsme si ukázali, se již několik staletí snaží získat všemožnými způsoby kontrolu nad Tibetem a jeho obyvatelstvem²³⁶. Neboť se jí tohoto cíle nepodařilo od 50. let dosáhnout násilím ani propagandou, změnila taktiku a snaží se o oslabení Tibetu zevnitř, skrze náboženství. Ve schválení sedmnácté inkarnace karmapy mohla spatřit příležitost nejen k tomu, jak oslabit vliv čtrnáctého dalajlamy, ale i způsob, jak narušit vztahy přímo uvnitř jedné z významných škol, která má vliv po celém světě. Proto této šance využila, a poté již mohla jen sledovat, jakou řetězovou reakci událostí její zapojení se do procesu rozpoznání karmapy vyvolalo. A z jakého důvodu si Čína činí na Tibet nárok? Důvodem jistě nebude náboženství ani kulturní památky. Dnes se většina pozorovatelů domnívá, že se Čína dožaduje tibetské území zejména z důvodu, že jsou zde obrovské zásoby nerostného bohatství.

Tyto nastíněné teorie několika možných důvodů kdo a s jakými zájmy, by mohl stát za vznikem kontroverze, podávají poměrně jasný, možná však příliš jednoduchý původ sporu, oproti tomu, jak je celá situace komplikovaná. Proto otázkou na závěr zůstává, jestli existuje ještě něco dalšího, co vede naskrz všemi

---

²³⁶ Tento názor, ačkoli se jednalo o souvislosti s aférou jedenáctého pančhenlamy, zastává i Karubaki Datta, když říká, že: „Současná kontroverze (...) je vyvrcholením mocenského boje mezi Čínou a Tibetem.“ Přeloženo z angl. orig.: „The recent controversys (...) indicate the culmination of this power struggle between China and Tibet.“ DATTA, 2000, s.10. [online]

těmito oblastmi, které jsou do sporu o karmapu, ať už přímo, či nepřímo, zapojeny. Zda-li existuje nějaká nit', vedoucí od osobních, historicky podmíněných sporů Žamarpy a Situpy, přes interní spory školy Karma-kagjü, spory škol Kagjü a Gelug, až k rovině, která by se dala nazvat mezinárodní? A pokud ano, jaké jsou uvnitř i napříč těmito rovinami vztahy? Zde se již pohybujeme na úrovni hypotéz a spekulací, ke kterým se však můžeme snažit nalézt historické paralely.

4.3.1. Hypotéza o dvou táborech

K myšlence jednoho z možných uchopení a vysvětlení celé kontroverze mne přivedla práce Pamelý Loganové²³⁷, která poukazuje ve své studii na dva typy lidí, dva typy náhledů a aktivit, týkajících se ne přímo sporu o karmapu, ale v podstatě celé tibetské otázky. První skupina vidí jediné možné řešení problémů v kapitulaci Číny, která se musí vzdát nároku na Tibet. Druhá skupina ví, že tohoto požadavku nedosáhne a snaží se vylepšit momentální životní podmínky Tibet'anů, a to i za cenu ústupků – komunikace s čínskou komunistickou stranou. Za hranicemi je však každý, kdo je s Čínou v kontaktu, tedy každý z této druhé názorové skupiny, potenciální obětí radikálních tibetských aktivistů (radikálních příslušníků první skupiny), kteří zástupce druhé skupiny obviňují ze zrady a spolupráce s Čínou. Komunikace mezi těmito tábory je podle Loganové velice složitá. Právě toto rozdělení je podle mne významné pro pochopení toho, proč se jednotlivé strany sporu neustále napadají a obviňují. Tento model nám podává potenciální, jasné a logické vysvětlení, proč Žamarpa, jako reprezentant první názorové skupiny, obviňuje Tai Situpu, reprezentanta druhé názorové skupiny, a následně všechny osoby, které jsou s ním v kontaktu, ze spolupráce s Čínou. Domnívám se, že si jednotlivé strany – jejich příslušníci, tyto možné poměry vůbec neuvědomují. Neboť, pokud půjdeme do důsledku, nejedná se již ani o náboženské tradice, ani o

---

²³⁷ LOGAN, 2004, [online]

politiku, ale o morálku, o etické zásady, které jednotlivé tábory zastávají. Není to něco, co by bylo předem promyšlené, s čím by skupiny kalkulovaly jako v případě, že by jim šlo „pouze“ o majetek školy. Kdo do těchto skupin patří, jaké jsou jejich interní vztahy a jak se staví ke druhé skupině? Podívejme se nyní blíže na souvislost uvnitř i vně obou zneprátelených stran a pokusme se tuto hypotézu o dvou táborech, z nichž jeden je, a druhý není ochotný s komunistickou Čínou komunikovat, na celou situaci aplikovat.

První tábor zastává výrazné anti-čínské postoje proti politickému zřízení země (Číny) a jejím aktivitám, a odmítá s ní navázat jakýkoli dialog. V tomto táboře nalezneme tři relativně samostatné skupiny.

Hlavní postavou první skupiny je Žamar rinpoče, synovec šestnáctého karmapy a druhý nejvýše postavený lama školy Kagjü. Všechna jeho zrození byla známá zájmem o politiku. Právě díky ní, kvůli politickým zájmům a intrikám školy Gelug, mu bylo 170 let zakázáno inkarnovat se – zde má s největší pravděpodobností původ současná Žamarpova nedůvěra a podezřívavost vůči dalajlamovy a tibetské exilové vládě. Po obnovení jeho pozice roku 1963 nebyl mezi Tibetany téměř znám, což v pozdější roztržce ovlivnilo to, že se většina Tibetanů, patřících ke škole Kagjü, přidala na stranu Tai Situpy²³⁸. Po smrti šestnáctého karmapy vybudoval Žamar rinpoče v indickém Novém Dillí Karmapův mezinárodní buddhistický institut a indický Kalimpong se stal roku 1994 sídlem jím rozpoznávaného karmapy, Thinlā Thaje Dordžeho. Dále je zde Tobgjal Jugjal (†1997), bratranec Žamara a generální sekretář kláštera Rumtek, který stál za Žamarpou od počátku sporu - v jejich snahách je podporovali i rumtečtí mniši a Karmapův charitativní fond, zajišťující správu karmapova sídla; a lama Džigme rinpoče, bratr Žamary a jeden z hlavních představených evropské sítě center Dhagpo-kagjü Ling, sídlících ve Francii.

Druhou skupinu tvoří západní centra vedená lamou Ole Nydahlem, který Žamara rinpočeho podporoval od počátku neshod. Zejména z Nydahlových postojů a aktivit je patrné, že tím, proti komu „bojuje“ není primárně Tai Situpa a jím

---

²³⁸ Celkově se však jedná pouze o malou část Tibetanů – většina z nich patří do školy Gelug.

vybraný karmapa, ale Čína a její politické zřízení. To je patrné například z Nydahlova vyjádření k lamům, podporujícím Orgjána Thinläho: „Měli by si uvědomit jednu věc, a to, že z celkového množství 6 miliónů Tibetanů již Číňané 1,5 miliónu zabili. To se stalo před několika málo lety a i teď Čína stále Tibetany utlačuje. Představa, že se mohou s Číňany nějak dohodnout, je absurdní.“²³⁹ Dalším dokladem těchto anti-čínských postojů je kniha Nydahlova žáka, Poláka Tomka Lehnerta, *Darebáci v rouchu*. Ta je zaměřena opět, spíše než proti Situpovi, proti komunismu a Číně. Domnívám se, že tyto nekompromisní postoje vůči všemu čínskému, které Nydahl a další lidé z jeho buddhistických center šíří, pramení zejména z přímé zkušenosti Evropy s komunistickým režimem, od jehož pádu uplynuly v době vypuknutí kontroverze pouhé dva roky. Důležité je to, že je tato druhá skupina díky postavě Nydahla, který již třicet let objíždí nepřetržitě skupiny po celém světě, velice semknutá a stabilní.

Do třetí skupiny bych zařadila Indii, jejíž zájmy jsou ryze politické. Pro Indii je Čína dlouhodobě jedním z hlavních protivníků a všichni, kdo jsou na ní napojeni jsou v podezření. Proto podporuje indická vláda skupinu Žamara rinpočeho, která nemá oproti Tai Situpovi, jenž byl za údajnou spolupráci s Číňany z Indie na čtyři roky vyhoštěn, na Čínu žádné konexe. Postoj Indie v roce 1997 jasně vystihl K. Sreedhar, bývalý ministerský předseda Sikkimu, když se vyjádřil ve smyslu, že bude raději podporovat Thinlä Theje Dordžeho, než Orgjána Thinlä Dordžeho, který je spojen, ať chce nebo nechce, s Čínou, neboť na tom leží zájmy celé Indie²⁴⁰.

Pokud tyto vztahy a postoje jednotlivých skupin propojíme s jejich poměry a zájmy, kterým jsem se věnovala v předešlé kapitole (4.2.), zdá se, že je tento tábor jako celek, který spojuje společné přesvědčení anti-čínského postoje, stabilnější. Žamarpa si byl od počátků vědom toho, že hlavním účelem rozkolu je oslabení a rozštěpení školy Kagjü. Přesto, že on sám nejprve balancoval a 17. června 1992

---

²³⁹ WEBB, „Trouble in the Pure Lands. The Karmapa Controversy.“ [online]

²⁴⁰ SPAETH, Anthony. „Chinese officials seem willing to tolerate religion, but they certainly don't like to give up control.“ *Land of Spirits*. 24.1. 2000 VOL. 155 NO. 3, [online], [staženo 2.5.2007] URL: <<http://www.time.com/time/asia/magazine/2000/0124/china.religion.html>>.

dokonce Situpova kandidáta uznal prvou inkarnací sedmnáctého karmapy, zaujal po schválení Orgjána Čínskou lidovou republikou jasné opoziční stanovisko.

Druhý tábor sice s komunistickým režimem a jeho aktivitami nesouhlasí, na druhou stranu si však uvědomuje, že zatvrdělým postojem proti nic nezíská. Proto, aby tato skupina mohla jakýmkoli způsob pomoci tibetskému obyvatelstvu (např. zmíněné aktivity Akonga tulkua či Tai Situpy) udělá určitý ústupek a začne s Čínou komunikovat. Jedná se však o komunikaci na takové úrovni, aby nebylo nikomu ublíženo. I tento tábor bych rozdělila do tří skupin.

První skupinu tvoří Tai Situ rinpoče a Gjalchab rinpoče, které podporuje většina vysokých lamů školy Kagjü, ale i dalších škol tibetského buddhismu. Díky těmto autoritám je podpruje i většina stoupců tibetského buddhismu v Asii. Druhá skupina je tvořena západními žáky Akonga tulkua a Čhögjama Trungpy rinpočeheho a centra, která pod ně spadají. Středisky této západní sítě center jsou skotské Samjā Ling - ta přenechal Akong tulkua Tai Situpovi; a americké Dharmadháthu. Zajímavé je to, že většina evropských center podporujících Orgjána Thinklā Dordžeho se nachází v bývalém „západním bloku“ Evropy, tedy v zemích, které nemají přímou zkušenost s komunistickým režimem. Vzájemné propojení těchto dvou skupin je podobné vztahům mezi skupinou Žamara rinpočeheho a západními centry pod vedením Nydahla. Rozdílné jsou však vztahy mezi západními centry navzájem. Ta nejsou oproti Nydahlovým skupinám tak propojená.

Třetí skupina je tvořena čtrnáctým dalajlamou a tibetskou exilovou vládou. Dalajlama nemá s první ani druhou skupinou žádné přímé vztahy ani kontakty. Jediné, co ho s Tai Situpou a Akongem tulkuem spojuje, jsou jejich aktivity a pomoc v Tibetu. Dalajlama mohl mít zajisté důvody domnívat se, že když Tai Situpu a jeho kandidáta na karmapu podpoří, napomůže vylepšení současných životních podmínek tibetského obyvatelstva.

Po úvahách a podrobnějším prozkoumání jsem došla k výsledku, že to, co mají tyto skupiny společného, jsou jejich aktivity v Tibetu, pomoc tibetskému obyvatelstvu. Navzájem je pak propojuje osobnost čtrnáctého dalajlamy, která by mohla být vnímána jako určitý symbol, zástupce těchto snah.

V průběhu bádání, kdy jsem se zamýšlela nad popsanou hypotézou a snažila se jí nějakým způsobem odůvodnit, jsem došla ke dvěma paralelním situacím, které podle mne myšlenku dvou táborů do jisté míry legitimizují. První obdobná situace, poukazující na dva různé přístupy ke spolupráci s komunistickým režimem, souvisí s nastolením jedenáctého pančhenlamy. Přesto, že tento čínský pančhenlama nebyl většinou lamů ani praktikujících buddhistů uznán, přistoupil na dohled nad jeho výchovou, ve spolupráci s čínskou stranou starý tibetský lama Džamjang Žäpa. Mnoho lidí ho za tento krok odsoudilo a obvinilo z kolaborace s Číňany, našli se ale i tací, kteří měli k jeho rozhodnutí pochopení. Patrick French ve své knížce *Tibet Tibet*, předkládá výpověď Tibeťana, se kterým se setkal při svých cestách po Tibetu. Tento muž přistupoval k rozhodnutí Džamjanga Žäpy s nadhledem a odstupem, které jsou k porozumění tomu, proč starý lama jednal právě tímto způsobem, potřebné.

„Alang neodsuzoval Džamjang Žäpu za to, co udělal. Tvrdil, že poslední dvě desítky let balancoval na tenkém laně nad propastí a snažil se změnit neradostně postavení Tibetu zevnitř systému, aniž by ho ohrozil. Kdyby odmítl, musel by do emigrace, a jak Alang správně podotkl, jakmile by všichni vysocí lamové uprchli, kdo by v Číně hájil Tibeťany a jejich víru?“²⁴¹

Nemusíme zacházet daleko do historie, abychom našli k těmto postojům paralely také v našem prostředí. V dobách komunistického režimu docházelo pravděpodobně nejen v naší republice, ale ve všech komunistických zemích, k identickým situacím. I zde se snažila komunistická strana oslabit ne-komunistickou společnost zevnitř, narušit její vztahy a hodnotový systém, jak je tomu i v Tibetu. V souvislosti s hypotézou o dvou táborech jsem však měla konkrétně na mysli případy některých duchovních, kteří proto, aby kupříkladu získali peníze na opravu kostela, nebo jen mohli sloužit mše, podepsali spolupráci s komunistickou stranou.

---

²⁴¹ FRENCH, 2004, s.72

Učinili tak pouze ze zmíněných, a jím podobných důvodů, nikoli proto, aby skutečně se stranou spolupracovali. Přes to, že nikdy nikomu neublížili a nikoho nepoškodili, byli mnohými, v té době i po roce 1989, odsuzováni. O tom, zda-li bylo a je, jednání těchto lidí etické a ospravedlnitelné nebo ne, si musí každý člověk rozhodnout sám, podle svého svědomí, to již není v možnostech ani kompetencích této studie.

ZÁVĚR.

Podářilo se mi nastínit a osvětlit historické pozadí kontroverze karmapů? Nalezla jsem odpověď na to, co je možnou příčinou vzniku a trvání sporu, který vedl k rozštěpení školy Karma-kagjü? Jakkoli se z počátku mohlo zdát, že je celý konflikt pouze interní náboženskou záležitostí, v níž se hádají dvě znesvářené skupiny mnichů jedné ze škol tibetského buddhismu o to, který ze dvou kandidátů usedne na karmapovský trůn a nasadí si na hlavu černou korunu, z podrobnějšího studia sporu vyplynulo, že jsou zde přítomny také určité politické zájmy. A co více, že tato politická rovina hraje v celé kontroverzi o hodně větší roli, než samo náboženství a tradice. Z neshod několika lamů, u nichž se z počátku zdálo, že budou mít rychlý spád a zakončení, se postupně vyvinul komplikovaný politicko-náboženský spor.

Jak jsme si ukázali, neshody okolo rozpoznávání tulkuů se vyskytovaly ve všech školách tibetského buddhismu od počátku zavedení tohoto systému, který ve své podstatě zastupoval roli dědičného práva. S nárůstem velikosti a vlivu školy sílilo i postavení znovuzrozenice a jeho pozice začala být využívána různými skupinami k uplatňování politických zájmů. Zájmy těchto skupin začaly být postupně prosazovány i při samotném vyhledání a rozpoznání tulkua, jehož dosazení

zajistilo jeho okolí jak politickou moc, tak finanční prostředky. Tyto politické intriky, schované pod rouškou náboženského hledání, byly dovedeny „k dokonalosti“ především ve škole Gelug, která získala díky svým svazkům s mongolskými chány a čínskými císaři dominantní vládu v centrálním Tibetu. Škola Kagjü však takovým politickým vlivem nedisponovala, a proto zde nebylo kvůli rozpoznání významných lamů tolik machinací a rozepří jako v Gelugpě. Konkrétní krize, podobná té dnešní, nastala ve škole Karma-kagjü pouze v době vyhledání sedmé inkarnace karmapy. Nakonec však byla zažehnána a jako pravý byl rozpoznán pouze jeden z kandidátů. Ačkoli buddhisté připouštějí multinásobnou inkarnaci realizovaných lamů, v případě tak vysokých tulkuů, jako je karmapa, k ní nikdy v minulosti nedošlo. V rámci školy Karma-kagjü se pravidla vyhledávání postupně ustálila do formy, kdy karmapu vyhledává druhý nejvýše postavený regent, tedy Žamar rinpoče. V případě, že není schopen tuto úlohu plnit, přechází pravomoc na dalšího lamu v pořadí, tedy na Tai Situpu. Tato staletá tradice byla však po úmrtí šestnáctého karmapy změněna a na vyhledání jeho sedmnácté inkarnace se měla podílet skupina čtyř regentů. Mezi dvěma z nich, Žamarpou a Tai Situpou se projevíly mnohaleté neshody a rivalita, které vedly k rozpoznání a nastolení dvou různých inkarnací sedmnáctého karmapy.

Do běhu celého dění, okolo vyhledání a rozpoznání karmapů, je od počátku²⁴² zapojeno několik skupin, které mohly, stejně jako tomu bylo v minulosti v Tibetu, cítit možnost zisku a prosazení svých zájmů. Mám tím na mysli zejména čtrnáctého dalajlamu a školu Gelug, a Čínskou lidově-demokratickou republiku. Ani jedna z těchto stran nemá zvláštní pravomoci do vyhledávání a rozpoznávání karmapy zasahovat, přesto, že si na to v minulosti činily nárok. Pokud se do procesu zapojí, je jejich role pouze symbolická a není nějak zavazující. V žádném případě už není legitimním potvrzením autentičnosti kandidáta. To je jeden z důvodů, proč Žamar rinpoče napadá a kritizuje aktivní zapojení dalajlamy do těchto událostí, a vytýká straně Tai Situpy, že přikládá jeho souhlasu a podpoře Orgjána Thinlāho neúměrnou váhu.

---

²⁴² Počátkem zde nemyslím schůzku regentů v Rumteku 19. března 1992, kdy Tai Situpa ostatní regenty seznámil s dopisem šestnáctého karmapy, ani události po tomto datu, ale dobu úmrtí šestnáctého karmapy

Během svých úvah jsem však došla ke zjištění, že ani jedna z náboženských či politických rovin, které kontroverzi ovlivňují, není jediným samostatným činitelem, který by krizi způsobil nebo měl vliv na její trvání. Celý spor vznikl propojením všech těchto faktorů a událostí jimi vyvolaných. Tématem k dalšímu zamyšlení a bádání pro mne bylo, zda-li existuje přeci jenom něco, nějaký prvek, který by vedl naskrz těmito vrstvami, přesahoval je, ale zároveň je i spojoval. Posléze jsem byla přivedena k myšlence, že jeden z možných důvodů toho, proč se konkurenční strany nemohly a nemohou dohodnout na žádném kompromisu a znovusjednotit tak školu Karma-kagjü, spočívá v odlišných morálních zásadách, které každá strana uznává a hájí. Těmito zásadami, je myšlen především rozdílný názor na to, zda spolupracovat s komunistickou Čínou či nikoli. V závěru poslední kapitoly jsem nastínila hypotézu o dvou táborech, kde se snažím tento názor v rámci možností obhájit.

První tábor, zastávající anti-čínské postoje, striktně odmítá jakoukoli komunikaci s čínskou stranou a její zapojení do procesu rozpoznání karmapy. Žamarpova strana je v tomto anti-čínském postoji nekompromisní, protože si je vědoma čínských snah rozložit tibetský buddhismus a tibetskou kulturu zevnitř, skrze náboženství. Domnívá se, že jakmile by byť jen o krůček ustoupila, ztratily by veškeré její snahy a zásady význam. Ne však ve smyslu prohry v hádce o sedmnáctého karmapu, ale ve smyslu prohry tibetského buddhismu, tibetských tradic a tibetské identity se snahami komunistické Číny. Z těchto důvodů označuje Žamarpův tábor Situpovu stranu, Orgjána a v návaznosti na to i každého, kdo s nimi přijde do styku za zrádce a kolaboranty s čínským režimem. Tématem k zamyšlení je, zda-by Žamar rinpoče uznal Orgjána jako karmapu, pokud by nevěděl o Situpových kontaktech s Čínou a plánovaném umístění karmapy v Cchurphu - zda-li by kvůli zapojení Číny Orgjána podporoval i tehdy, pokud by si byl jist jeho autenticitou. Druhý tábor tyto striktní postoje nesdílí a kvůli tomu, aby vylepšil momentální podmínky Tibeťanů (= Akongova humanitární činnost, Situpovy cesty do Tibetu – předávání učení, rozpoznávání tulkuů...i když bylo pochybné...to je jedno, tamním lidem to pomůže) je ochoten s Čínou na určité úrovni komunikovat.

Obviněním ze strany první skupiny není schopen porozumět, neboť nedělá nic špatného, naopak, snaží se pomoci lidem ve své zemi. Pokud bychom šli v úvahách ještě dál, dala bys se celá situace uchopit tak, že první tábor se snaží o zachování autentičnosti tibetského buddhismu, kultury, národa atd. v dlouhodobé perspektivě a z toho důvodu odmítá jakýkoli kontakt a vliv Číny, která se podle něj pokouší tyto hodnoty zničit. Druhý tábor se aktivně snaží pomoci tisícovkám Tibetanů konkrétními činy teď a tady, i když je tato pomoc podmíněna určitou spoluprací s čínskou stranou.

Na základě těchto rozdílných postojů se dá zpětně vysvětlit a pochopit veškeré chování obou regentů a jejich stoupenců během uplynulých let. Lze však rozhodnout, který z těchto postojů je „pravdivější“? Který je lepší, morálnější, užitečnější, dharmičtější...? Domnívám se, že právě tento způsob osvětlení a vyhodnocení událostí, na základě rozdílného přístupu Žamarpovy a Tai Situpovy skupiny k tomu, co je ve vztahu s Čínou vůči buddhismu, Tibetu a jeho obyvatelstvu i vůči sobě samým morální a co ne, může být jedním z klíčů k tomu, jak a proč kontroverze vznikla a proč nebyla dosud vyřešena. Tato hypotéza o dvou táborech však přesahuje rámec tohoto sporu a dá se vztáhnout na přístup k mnoha podobným konfliktům nejen v Tibetu, ale v podstatě kdekoli na světě.

Je patrné, že celá situace je jen těžko řešitelná. Proto je otázkou na závěr, či spíše námětem na zamyšlení, zda-li se mohou tyto znesvářené strany někdy dohodnout a celý spor vyřešit? Pokud bychom však chtěli ve zkoumání původu kontroverze systematicky pokračovat, bylo by přínosné směřovat další kroky k důkladnějšímu průzkumu všech oblastí, kterých jsem se dotkla, a to jak z historického hlediska, tak ze současného pohledu. Přínosný by mohl být také výzkum přístupu a náhledu čínské strany a jeho historická podmíněnost.

Dodatek

Současná situace v linii a aktivity obou karmapů

Dnes je za oficiální sedmnáctou inkarnaci karmapy uznáván Orgjän Thinlā Dordže. Druhá strana, stojící za Thinlā Thaje Dordžem však stále věří, že přijde čas, kdy se ukáže pravda a jejich karmapa se skrze své činy a aktivity sám prokáže jako ten pravý. Také Nydahl, třebaže je o pravosti Thinlā Thaje Dordžeho přesvědčen, dnes říká, že jedině čas ukáže, který ze dvou adeptů je skutečným karmapou²⁴³.

Z řad Thajeho stoupců se od roku 2004 objevují snahy o setkání obou karmapů, které společně s dalšími lamy podporuje zejména Ole Nydahl. O jeho sjednání byl požádán Drikung rinpoče, hlavní představený školy Drikung-kagjü, který sídlí a aktivně působí v Austrálii. Drikung zastává od počátku kontroverze zcela nestranný postoj a podporuje aktivity obou lamů-karmapů. Rinpočeheho nabídka k setkání byla Orgjānem Thinlām i Thaje Dordžem uvítána, ale lidé, kteří Orgjāna obklopují, tomuto nápadu naklonění nebyli²⁴⁴. Jejich setkání se tak dosud neuskutečnilo.

17. května 2006 se na oficiálních internetových stránkách sedmnáctého karmapy Thinlā Thaje Dordžeho objevilo prohlášení Karmapova charitativního fondu, vyjadřující toleranci a respekt k sedmnáctému karmapovi Orgjānovi Thinlā Dordžemu a jeho následovníkům²⁴⁵.

9. ledna 2007 došlo k významné události, setkání sedmnáctého karmapy Orgjāna Thinlā Dordžeho a Žamara rinpočeheho. Jaký byl přesný obsah schůzky není zcela známo, Orgjän Thinlā pouze sdělil, že jejich setkání bylo velice důležité pro budoucnost školy, její usmíření a znovusjednocení²⁴⁶. Také ze strany Žamara rinpočeheho byla schůzka hodnocena velice kladně²⁴⁷.

---

²⁴³ Poměrně úsměvnou záležitostí bylo, když se počátkem prosince 2003 přihlásil dalajlamovi Dawa Sangpo Dordže ze Sikkimu, který o sobě tvrdil, že je pravou inkarnací šestnáctého karmapy. Událost se nesetkala s většími ohlasy, neboť Sangpovi bylo tehdy již 27 let, což znamená, že se narodil roku 1977, v době, kdy šestnáctý karmapa ještě žil. „Karmapa controversy hots up“ *World Tibet Network News, Published by the Canada Tibet Committee* 3.12. 2003 [online], [staženo 17.4.2007]

²⁴⁴ *Report from the Council of H.H. Gyalwa Karmapa*. 12.12. 2006 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2006/list2006.html>>.

²⁴⁵ Dokument dostupný na: URL: <<http://www.karmapa.cz/archiv/download/2006/leter1.pdf>>.

²⁴⁶ Wikipedia, the free encyclopedia – *Karmapa controversy*. [online]

²⁴⁷ Vyjádření Žamara rinpočeheho dostupné na: URL: <<http://www.karmapa-issue.org/index.htm>>. URL: <<http://www.shamarpa.org/letters/ut-07/index.htm>>.

A jak se vyjadřují ke sporu karmapové, ti, kteří jsou, řekla bych, přímo v jeho epicentru? Orgjān Thinlā Dordže i Thinlā Thaje Dordže říkají, že chtějí navázat na postoje svého předchůdce a nevměšovat se do politických záležitostí. Shodují se i na tom, že identita karmapy není ničím, čeho by bylo možné dosáhnout nějakým usnesením či volbou, ale jedná se o výklad předpovědí na základě hluboké duchovní zkušenosti. Primární je pro ně uchování neporušeného učení tradice Kagjü a předávání buddhistických nauk praktikujícím, na což rozkol, který se týká institucí, nikoli buddhistického učení a praxe, nemá vliv.

BIBLIOGRAFIE

Neboť kontroverze karmapů stále trvá, je velice obtížné rozřadit literaturu na primární a sekundární. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla pro dělení použitých zdrojů na monografie, články a oficiální dokumenty a prohlášení.

MONOGRAFIE

BLAU, Tatjana and Mirabai. *Buddhistické symboly*. Z něm. orig. *Buddhistische Symbole*. 1999. Přeložila Glogarová, Veronika. Vyd.1., Olomouc: FONTÁNA. 2003, str. 243, ISBN 80-7336-048-9

BROWN, Mick. *The Dance of 17 Lives: The Incredible True Story of Tibet's 17th Karmapa*. Vyd. 1., London: Bloomsbury Publishing. 2004, str. 304, ISBN 0-7475-7161-9

BROŽKOVÁ, Kristýna. *Spor o 17. karmapu: Argumentační strategie zastánců soupeřících kandidátů*. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita. Brno, 2007[online], [staženo: 13.9.2007] URL: <http://is.muni.cz/th/103182/fss_b/>.

CONZE, Edward. *Stručné dějiny buddhismu*. Z angl. orig. *A Short History of Buddhism*. 1993. přeložila Navrátilová, Jolana. Vyd.1., Brno: JOTA, 1997. str. 240, ISBN 80-7217-002-3

FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*. Z angl. orig. *China, A New History*. England, 1992, přeložili Hála, Martin; Hollanová, Jana; Lomová, Olga. Vyd.1., dotisk 2., Praha: Nakladatelství Lidové Noviny. 2007. str. 693. ISBN 978-80-7106-919-5

FRENCH, Patrik. *Tibet, Tibet. Historie ztracené země*. Z angl. Orig. *Tibet, Tibet: a Personal History of a Lost Land*. 2003 Přeložila Andělová, Petra. Vyd.1., Brno: BB/art s.r.o.. 2004, s. 325 , ISBN 80-7341-189-X

- GJAMCCHO, Tändzin. *O Tibetu a tibetském buddhismu*. Z angl. Orig. The Collected Statements Articles and Interview of His Holiness The XIV. Da Lailama. Přeložil Kolmaš, Josef. Vyd.1., Praha: Panorama, 1992, str. 192, ISBN 80-7038-263-5
- HOLMES, Ken. *His Holiness the 17th Gyalwa Karmapa Urygen Trinley Dorje*. Vyd.1., Forres (Scotland): Altea Publishing. 1995, str. 151, ISBN 0-9524555-4-4
- Kol. *Encyklopedie východní moudrosti. Buddhismus, Hinduismus, Tao, Zen*. Z něm. Orig. Lexikon der östlichen Weisheit lehren, přeložil kolektiv. Praha: Victoria Publishing, 1996, ISBN 80-85605-54-6; Olomouc: Votobia. 1996, ISBN 80-7198-168-0
- KOLMAŠ, Josef; ZBAVITEL, Dušan; GROLLOVÁ, Ivana. *Svět tibetského buddhismu*. Vyd. 1., Praha: Slovárt, 1996, str.143, ISBN 80-85871-88-2
- KÖNIG, A.; WALDENFELS, H. *Lexikon náboženství*. Z něm. Org. Lexikon der Religion. Přeložil Němec, P.; Stehlík, J., vyd.1., Praha: Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85605-51-1
- LEHNERT, Tomek. *Darebáci v rouchu. Interní kronika současných čínsko-tibetských intrik v linii Karma Kagjü buddhismu Diamantové cesty*. Z angl. orig. Roughes in Robes: An inside Chronické of a Recent Chinese-Tibetan Intrigue in the Karma Kagyu Lineage of Diamond Way Buddhism, Nevada City: Blue Dolphine, 1998, přeložil Pleva, Vladimír. Vyd.1., Brno: Bílý deštník, spol. Diamantové cesty, 2000, str. 323, ISBN 80-238-5137-3
- LENOIR, Frédéric. *Setkávání buddhismu se západem*. Z fr. orig. La rencontre du bouddhisme et de l'Occident. Fayard 1999. Přeložila Bosáková, Lada. vyd.1., Praha: Volvox globator, 2002. str. 334, ISBN 80-7207-496-2
- LESTER, Robert C. *Buddhismus – cesta k osvícení*. Z angl. orig. Religious Traditions of the World. 1987, přeložila Hronová, Kateřina. 1997. vyd.1., Praha: Aleše a Michala Štěpánka, vydal Prostor. Edice Obzor. 1997. str. 208, ISBN 80-85190-53-2
- LIŠČÁK, Vladimír. *Čína*. Vyd.1., Praha: Libri. 2002. str.223, ISBN 80-7277-109-4
- LOPEZ, Donald. *Příběh buddhismu – průvodce dějinami buddhismu a jeho učením*. Z angl. Orig. Přeložila Borecká, Lenka. Vyd.1., Brno: Barrester + Principal, 2003, str. 253, ISBN 80-86598-54-3
- MAHESHWARI, Anil. *The Buddha Cries! Karmapa Conundrum*. Vyd.1., Delhi: Rejkamal Electric Press. 2000, str. 267, ISBN 81-7476-305-8
- MARTIN, Michele. *Music in the Sky: the Life, Art & Teachings of the 17th Karmapa Ogyen Trinley Dorje*. Vyd.1., New York: Snow Lion Publication. 2003, ISBN 1-55939-195-2
- MILTNER, Vladimír. *Malá encyklopedie buddhismu*. Vyd.1., Praha: Libri, 2002, str. 287, ISBN 80-7277-111-6
- NYDAHL, Ole. *Jízda na tygrovi. Jak se buddhové dostali na Západ*. Z něm. Orig. Über alle Grenzen – Wie di Buddha in den Westen kamen. Nakl Joy Verlag GmbH, 1994. Přeložil Matuška, Jan 2003. Vyd.2., Brno: Bílý deštník, spol. Diamantové cesty. 2004, str. 448. ISBN 80-239-3280-2
- NYDAHL, Ole. *Moje cesta k lamům*. Z angl. Orig. Riding the Tiger. Přeložil Matuška, Jan. 2005. vyd.2., Brno: Bílý deštník, spol. Diamantové cesty. 2005, str. 260. ISBN 8080-239-5351-6
- OVERMEYER, Daniel L.. *Náboženství Číny. Svět jako živý organismus*. Z angl. Orig. Religious Traditions of the World – Religions of China (The World as a Living System). 1993, přeložila Andová, Lenka. Vyd. 2., Praha: PROSTOR. Edice Obzor. 1999, str.178, ISBN 80-85190-98-2

TERHUNE, Lea. *Karmapa: The Politics of Reincarnation*. Vyd. 1., Boston: Wisdom Publication, 2004, str. 308, ISBN 0-86171-180-7

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*. Vyd.1., Praha: Portál, 2004. str. 440, ISBN 80-7178-798-1

WERNER, Karel. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko. S přihlédnutím k Přednímu východu*. Vyd.1., Brno: Masarykova univerzita v Brně. 2002, str.712, ISBN 80-210-2978-1

ŽAGABPA, Cipön Wangčhug Dedän. *Dějiny Tibetu*. Z angl. Orig. Tibet: A Political History. New York, 1988. přeložil Kolmaš, Josef. Vyd.1., Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 2001. str.428, ISBN 80-7106-410-6

ČLÁNKY

„An Interview with Trinley Thaye Dorje“ přeloženo z tibetštiny do angličtiny Tinou Draszcyk. [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

„An overview of the main events surrounding the controversy over the 17th incarnation of Gyalwa Karmapa of Tibet.“ [online] 20.6.2000, [staženo 2.12.2006] URL: <<http://www.karmapa-issue.org/history/overview.htm>>.

BANERJEE, Anukul Chandra. „The Kargyupa Sect.“ *Bulletin of Tibetology*. 1982/č.1, str. 22-30 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <http://www.thdl.org/texts/reprints/bot/bot_1982_01_03.pdf>.

BEARAK, Barry. „Lama's Escape Inflames Buddhist Rivalry.“ [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

BEDI, Rahul. „Tibet's boy lama tells the world of his leap to freedom.“ *The Telegraph, UK*, 28.4. 2001 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

BHASKARAN, Gautaman. „The Despair of Tibetans.“ *South Asia Correspondent* [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2006/list2006.html>>.

BRECHTOVÁ, Eva. „Spor o Dordže Šugdäna.“ článek převzat z časopisu *Tibetské listy* č. 21 - podzim 2003. [online], 21.01.2004, [staženo: 17.9.2007]URL: <<http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=399>>.

CHALMERS, John. „Teenage Tibetan Monks in Battle for Black Hat.“ *Reuters*, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

CHAUHAN, Pratibha. Karmapa controversy resurfaces. *Tribune News Service*. [online], [staženo 17.4.2007] URL: <<http://www.tribuneindia.com/2000/20000726/himachal.htm#2>>.

CHEUNG Ch. Susanna. „Seeking The Truth.“ *Straits Times of Singapore* 23.4. 2000, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2000/list2000.html>>.

CHEUNG Ch. Susanna; KHANAL, Prakash. „The flight of a Karmapa.“ *South China Morning Post* 3. 2000 [online], [staženo 4.10.2007]URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2000/list2000.html>>.

CHOGYAL, Tenzin. *Examining the Death of Jamgon Kongtrul*. [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2004/list2004.html>>.

- CHOUDHURY, Uttara. „Karmapa Lama recounts dramatic escape from China.“ (*AFP*) [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.
- CHOUDHURY, Uttara. „Tibetan boy lama backs Dalai Lama, but rules out political role.“ (*AFP*) [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.
- „Clash over Tibetan Child Lama.“ *Tibet Information Network*, 17.3. 1994, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1994/list1994.html>>.
- CURREN, Erik D. „The Day the Last Monastery in Shangri-La Fell.“ článek pořizen z autorovy knihy: *Buddha's Not Smiling*, ISBN: 0-9772253-0-5 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2006/list2006.html>>.
- DATTA, Karubaki. „Reincarnation and Politics in Tibet.“ *Bulletin of Tibetology*. 2000/č.1-3, str. 1-13 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <http://www.thdl.org/texts/reprints/bot/bot_2000_01-03_01.pdf>.
- DEVRAJ, Ranjit. „The importance of being the Karmapa.“ [online], [staženo 5.5.2007] URL: <<http://www.himalmag.com/feb2000/Feb-00%20The%20imp%20of%20being%20Karmapa.htm>>.
- DOWMAN, Keith. „A Himalayan Intrigue: The Discovery of the New Karmapa.“ *Tricycle*, New York, 1992. [online], [staženo 5.5.2007] URL: <<http://www.keithdowman.net/essays/karmapa.htm>>. URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1992/list1992.html>>.
- DOWMAN, Keith. „The Tibetan Diaspora and Tibetan Buddhism in the West.“ *The Sacred Life of Tibet*, HarperCollins, 1997 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/symposium/history/historylist.html>>.
- ELSE, Richard. „Video discovery puts spotlight on Dalai Lama feud.“ 27.5.2001 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.
- FATHERS, Michael. „A year after fleeing from Tibet, the Karmapa is lonely, isolated-and starting to speak his mind.“ *Time*, 8.5.2001. [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.
- FERGUSON, R. James. *From Buddhist Polity to Invasion and Diapora*. Department of International Relations, FHSS, Bond University, Australia Eurasia 2005, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/symposium/history/historylist.html>>.
- GEARING, Julian. „A hint from the Dalai Lama raises hopes.“ *Asia Week*, 12.4. 2001 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.
- GEARING, Julian. „China - part 2. The tale of two Karmapas.“ *Asia Times*, 2003 [online], [staženo 2.5.2007] URL: <<http://www.atimes.com/atimes/China/EL24Ad02.html>>.
- GEARING, Julian. „China - part 3. Tibetan Buddhism the Western way.“ *Asia Times*, 2003 [online], [staženo 2.5.2007] URL: <<http://www.atimes.com/atimes/China/EL25Ad05.html>>.
- GEARING, Julian. „Indian, Sikkim, China and a vexing Tibetan Lama.“ *Asia Times*, 20.7. 2004. [online], [staženo 2.5.2007] URL: <http://www.kagyuu-asia.com/n_india_sikkim_china.html>.
- GEARING, Julian. „Struggle for Tibet's Soul.“ *Asia Week*, 20.10. 2000 VOL. 26 NO. 41 [online], [staženo 2.5.2007] URL: <<http://www.asiaweek.com/asiaweek/magazine/2000/1020/is.tibet.html>>.
- GEARING, Julian. „The perils of taking on Tibet's holy men.“ *Asia Week*, 20.2. 2001 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

- GHOSH, B. „The 16th Gyalwa Karmapa: his divine personality.“ *Bulletin of Tibetology*. 1982/č.1. str. 35-39. [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <http://www.thdl.org/texts/reprints/bot/bot_1982_01_05.pdf>.
- GÖBEL, Detlev. „Osm linií praxe tibetského buddhismu.“ Z něm. orig. přeložil Rypl, Rostislav. Lauš, Roman. *Buddhismus dnes – diamantová cesta*. 12.2005/č.11, Brno: Bílý Deštník. str. 62-68
- GÖBEL, David; Knollová, Claudia. „Ráno v Kalimpongu.“ Překlad: Matuška, Jan. Lauš, Roman. *Buddhismus dnes – diamantová cesta*. č.7, březen/2003, Brno: Bílý Deštník. s.6.
- H.D.S. „The case of the dueling lamas.“ *Greenway*, [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.
- JAMGON, Kongtrul rinpoche. „Life Story of His Holiness the XVI. Gyalwa Karmapa.“ *Bulletin of Tibetology*. 1982/č.1, str. 6-21 [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <http://www.thdl.org/texts/reprints/bot/bot_1982_01_02.pdf>.
- „Karmapa controversy - Thaye Dorje. Claims by his supporters“ *Wikipedia, the free encyclopedia* [online], [staženo 26.2.2008] URL: <<http://www.answers.com/topic/karmapa-controversy>>.
- „Karmapa controversy hots up“ *World Tibet Network News*, Publikováno kanadským tibetským výborem, 3.12. 2003 [online], [staženo 17.4.2007]
URL: <http://www.tibet.ca/en/wtnarchive/2003/12/3_2.html>.
- „Karmapa Says He Will Return Home.“ *The Associated Press*, 27.4. 2001, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.
- „Karmapa still barred from Sikkim monastery.“ 19.1. 2004 *LANS*, [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2004/list2004.html>>.
- „Karmapa's return to Rumtek depends on India.“ 23.4. 2005, *Press Trust of India*, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2005/list2005.html>>.
- „Karmapa urges China to free aides he left in Tibet.“ *Radio Free Asia*, 21.9. 2002 [online], [staženo 4.10.2007] URL:<<http://www.karmapa.org.nz/articles/2002/list2002.html>>.
- „KHENCHEN THRANGU RINPOCHE Talks on the Karmapa Controversy.“ Zdroj: *For You Information magazine*, 24.5.2000. [online], [staženo 17.4.2007]
URL: <<http://www.rinpoche.com/controversy.htm>>.
- KHYENTSE, Beru. „Letter to International Dharma Community from His Eminence Beru Khyentse Rinpoche.“ 3.12. 2003 [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2003/list2003.html>>.
- Kol. „Držitelé linie tradice Karma Kagjü – Historické pozadí.“ Lauš, Roman. *Buddhismus dnes – diamantová cesta*. léto 2000/č.2, Brno: Bílý deštník. str.28-36
- Kol. „Držitelé linie tradice Karma Kagjü – Historické pozadí. 2.část.“ Lauš, Roman. *Buddhismus dnes – diamantová cesta*. Podzim 2000/č.3, Brno: Bílý Deštník. str.29-36
- Kol. *The Karmapa controversy. A compilation of information*. str. 166, [online], [staženo 1.10.2007]
URL: <<http://karmapa.controverse.free.fr/VA/VA-CONTROVERSE.PDF>>.
- Kol. *Spor v čistých zemích*. – sborník článků. Vyd.1., Praha: vydalo Karma Dubkji Ling, překlad a korektury Květa a Pavel Švédovi
- KOMRSKA, Jan. „Karma Kagyu – linie tibetského buddhismu.“ [online], 15.12.1995. Zdroj: TIBINFO [staženo 27.2.2007] URL: <www.tibinfo.cz/clanek.php?id=80>.

KOSZEGI, Zsuzsa. „Rozhovor se 17. Gjalwa Karmapou Thajem Dordžem.“ Překlad Hustáková, Karin. Lauš, Roman. *Buddhismus dnes – diamantová cesta*. č.10, Brno: Bílý Deštník. září/2000, s.5-7

KUMAR, Ashwani. „Karmapas: A historical and philosophical introduction.“ *Bulletin of Tibetology* 38/1, 2002, str. 7-15 [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <http://www.thdl.org/texts/reprints/bot/bot_2002_01_02.pdf>.

LEHNERT, Tomek. „Jaké pozitivní a negativní následky přinesl spor týkající se rozpoznání Karmapy západním praktikujícím školy Karma Kagjü?“ Lauš, Roman. *Buddhismus dnes – diamantová cesta*. říjen 2004 /č.9, Brno: Bílý deštník. s. 68

LOGAN, Pamela. „Tulkus in Tibet.“ *Harvard Asia Quarterly* 8/1, 2004, str.15-23, [online], [staženo 4.10.07] URL: <<http://www.asiaquarterly.com/content/view/143/>>.

MITCHEN, Levy. „Pokud jsem potřebný.“ Překlad Hustáková, Karin. Lauš, Roman. *Buddhismus dnes – diamantová cesta*. říjen 2004 /č.9, Brno: Bílý Deštník. str. 12-15

KRANTI, Vijay. „Beijing's game plan comes a cropper. The Dalailama and Cheinese desperation“ část 2. [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

KRANTI, Vijay. „Karmapa and the mahayna.“ Část 3. [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

LIU, Melinda. „The baby-faced Buddha. (China woos the 17th Karmapa of Tibet)“ *Newsweek*, 24.4.1995. [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1995/list1995.html>>.

McDONALD, Hamish. „A Suitable Boy.“ *Far Eastern Economic Review*, 24.3.1994, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1994/list1994.html>>.

McELROY, Damien. „Karmapa Lama joining campaign for a free Tibet.“ 28.4. 2001 *The Scotsman* [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

MEHDUDIA, Sujay; McLEOD, Ganj. „Tibetan officials yet to come to terms with 'crisis'.“ [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

MULLIN, Glen H. „Reflections on Tai Situ's India Entry Ban.“ *World Tibet Network News*, 21.9.1994. [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1994/list1994.html>>.

NAMGJAL, Chodrag. „Treachery at its best“ [online] 1.6.2002, [staženo 2.12.2006]
URL: <<http://www.karmapa-issue.org/politics.htm>>.

NGUYEN, Nhon. *Sino-India Relations: A New Issue Hinders the Establishment of Friendly Relations*. [online], [staženo 5.5.2007]URL: <<http://www.wm.edu/so/monitor/fall2000/paper1.htm>>.

NYDAHL, Ole. „Space is Information.“ *Buddhism Today*, 3/1997 [online], [staženo 5.5.2007] URL: <<http://purifymind.com/SpaceInformation.htm>>.

ODOMIŠIOVÁ, Zuzana. „Dějiny tibetského buddhismu.“ Vojtíšek, Zdeněk. *Dingir*. 2004/4, roč. VII., str.119-122

ONDOMIŠIOVÁ, Zuzana. „Toulky Tibetem: Cchurphu.“ článek je převzatý z: *Tibetské listy* č. 7 - jaro 2000. [online], 15.03.2000 zdroj: *Tibetské listy* (www.lungta.cz), [staženo: 17.9.2007] URL: <<http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=134>>.

POPHAM, Peter. „The most powerful teenager in the world breaks his long silence.“ *The*

- Independent, UK*, 28.4. 2001, [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.
- POŠTA, Miroslav. „Dítě, které ukradli Tibetu.“ článek je převzatý z: *Tibetské listy* č. 27 - jaro 2005. [online], 12.02.2006 zdroj: *Tibetské listy* (www.lungta.cz), [staženo: 5.3.2007]
URL: <<http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=500>>.
- PUSHKARNA, Vijaya. „Interview with HH17 Karmapa at Lumbini“ [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2002/list2002.html>>.
- PUSHKARNA, Vijaya. „Politics is a no-no for Karmapa Trinley Thaye Dorje“ [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2002/list2002.html>>.
- RAJ, Ranjit Dev. „Tibetan lama incarnate awaits Indian visa.“ *Inter Press Service* 1997 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1999/list1999.html>>.
- ROZEHNALOVÁ, Jana. „Lamaismus - hrozivá podoba tibetského buddhismu? Západ a Tibet II.“ Článek je převzat z: *Tibetské listy* č. 23 - jaro 2004, [online], 07.12.2004 zdroj: *Tibetské listy* (www.lungta.cz), [staženo: 5.3.2007] URL: < <http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=444> >.
- „Rumtek Controversy Revived JAC Challenges Shamarpa's claims.“ *The Weekend Review*, 3.3. 2000 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2000/list2000.html>>.
- SEEGERS, Manfred. *Světové náboženství buddhismus* – interní text cestujícího učitele linie Karma Kagyu, str.5
- SAKSENA, Rashmi. „'Prisoner' of Dharamsala.“ [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.
- „Shamar warns theft case, reveals Regent attempts to sabotage inventorisation.“ *Weekend Review*, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2002/list2002.html>>.
- SHARMA, Pawan. „Yes, China wanted to use me: Karmapa.“ *Hindustan Times*, 28.4.2001, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.
- SICI, Francesco. „Tibet and China: The politics of religion.“ *Asia Times*, 24.5. 2001 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.
- „Sikkim Buddhists threaten protest over Karmapa Lama's ascension.“ *PTI*, 14.4. 2002, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2002/list2002.html>>.
- SKLENKA, Lubomír. „Tibetský buddhismus bez růžových brýlí.“ Vojtíšek, Zdeněk. *Dingir*. 2004 / 4, roč. VII., str.122-125
- SKLENKA, Lubomír. „Útěk karmapy do Indie - naděje pro Tibetany?“ Článek je převzat z: *Tibetské listy* č. 7 - jaro 2000. [online], 15.03.2000 zdroj: *Tibetské listy* (www.lungta.cz), [staženo: 5.3.2007]
URL: <<http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=171>>.
- SPAETH, Anthony. „Chinese officials seem willing to tolerate religion, but they certainly don't like to give up control.“ *Land of Spirits*. 24.1.2000 VOL. 155 NO. 3, [online], [staženo 2.5.2007] URL: <<http://www.time.com/time/asia/magazine/2000/0124/china.religion.html>>
- SYMONDS, Peter. „The flight of the Karmapa Lama from Tibet.“ 22.3. 2000 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2000/list2000.html>>.
- ŠANGPA, rinpoče. *The Future Development of the Lineage in Singapore and the Region*. Singapore, 2.2. 2002. [online], [staženo 1.10.2007] URL: <http://www.shangpa.org/r_future.html>.

„Top Lama "Banned" from India, Declares Innocence.“ *Tibet Information Network*, 17.9.1994, ISSN 1355-3313 [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1994/list1994.html>>.

„Top Tibetan boy lama seeks Indian nod to visit seat of power.“ (*AFP*) [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

TRACY, David. „Tibetan Sherlock shakes up the movement.“ *The International Herald Tribune* 28.3. 2002, [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2002/list2002.html>>.

VOJTIŠEK, Zdeněk. „Kulturní amalgám. Rozhovor s profesorem Josefem Kolmašem.“ Vojtišek, Zdeněk. *Dingir*. 2004 / 4, roč. VII., str.134-135

WATERHOUSE, Helen. „*Who is the Karmapa? Western Buddhist Responses to a Challenge to Traditional Religious Authority.*“ Study of Religions Department Bath College of Higher Education. *Internet Journal of Religion* 1997 [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1995/list1995.html>>.

WEBB, Brooke. „Trouble in the Pure Lands. The Karmapa Controversy.“ *Buddhism Today*, Vol. 3/ 1997 [online], [staženo 1.10.2007]
URL: <<http://www.diamondway-teachings.org/export/en/content/general/bt3controversy.html>>.

WEBBY, Grant. „Unedited article that appeared in NZ Listener Magazine“ *Listener Magazine*, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

WEST, Jean. „The boy buddha.“ *The Herald*, 24.7. 2001 [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

WIGHTMAN, Carol. „The boy king.“ *BBC News*, 25.5. 2001, [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

WOOLRIDGE, Mike. „Boy Lama breaks his silence.“ *BBC News*, 27.4. 2001, [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

ŽAMAR rinpočhe. „A brief History of the Karmapa-Shamarpa Lineages“. [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/symposium/history/historylist.html>>.

ŽAMAR rinpočhe. „Clarification of the Term “Heart Sons”“ [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2004/list2004.html>>.

ŽAMAR Rinpočhe. „Krátká historie tradice Kagjü v tibetském buddhismu.“ Článek převzat z *Handbook of Tibetan Culture*, Rupa, Calcutta, 1995. [online], zdroj: TIBINFO, [staženo 27.2.2007]
URL: <www.tibinfo.cz/clanek.php?id=70>.

ŽAMAR rinpočhe. „Package Believers“ 15.2. 2006, [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2006/list2006.html>>.

ŽAMAR rinpočhe. „The Reincarnation and Recognition of 17th Karmapa, Thinley Thaye Dorje.“ 9.1999 [online] 4.7.2000, [staženo 2.12.2006] URL: <<http://www.karmapa-issue.org/history.htm>>.

ŽAMAR rinpočhe. „The Truth About the Karmapa Controversy.“ [online] 4.7.2000, [staženo 30.3.2008] URL: <<http://www.karmapa-issue.org/history/controversy.htm>>.

OFICIÁLNÍ DOKUMENTY A PROHLÁŠENÍ

INTERNATIONAL KARMA KAGYU ORGANISATION. *An Open letter to His Holiness the Dalai Lama*. Kathmandu, 17.3. 2001. [online], [staženo 2.12.2006]
URL: <<http://www.ikkbo.org/open-letter.php>>.

KHYENTSE, Beru. „Letter to International Dharma Community from His Eminence Beru Khyentse Rinpoche.“ 3.12. 2003, Auckland, New Zealand, [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2003/list2003.html>>.

Press Statement from Ogyen Trinley Dorje 27.4. 2001, Gyuto Ramoche Tantric University, Sidbhari, Distt. Kangra, HP, India, [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

Report from the Council of H.H. Gyalwa Karmapa. 12.12. 2006 [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2006/list2006.html>>.

Resolution of the Kagyu International Assembly Concerning Mr. Tobgjal Yugyal
The resolution below was passed on December 3, 1992, at the Kagyu International Conference held in Rumtek, Sikkim. [online], [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/1992/list1992.html>>.

SAMUEL, Geoffrey Brian. *Affirmation of Geoffrey Brian Samuel in Reply (in Respect of Application for Appointment of Trustees an Other Orders)* Affirmed 11.11.2004, s. 21. [online], [staženo: 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2005/list2005.html>>.

Transcript of a Press Conference with His Holiness the Gyalwang Karmapa
27.4. 2001 v Gyuto Ramoche Tantric University, Sidbhari, Himachal Pradesh, India [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

TRUNGPA, Čhögjam rinpoče. Prediction About the Future of the Kagyu Lineage. [online], [staženo 4.10.2007] URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2003/list2003.html>>.

WANGSHUK, Karma. „International Karma Kagyu Organisation 15 August, 2000“ *Times of India* 14.8.2001, [online] 20.08.01, [staženo 4.10.2007]
URL: <<http://www.karmapa.org.nz/articles/2001/list2001.html>>.

ŽAMAR rinpoče. „*H.H. Kunzig Shamar Rinpoche's Message At the International Karma Kagyu Conference*“ 16.3. 2001, Kathmandu Nepal [online], [staženo 2.12.2006]
URL: <<http://www.ikkbo.org/shr-mess.php>>.

SEZNAM PŘÍLOH

1/ Fotografie karmapů

- 16. karmapa Rangdzung Rigpā Dodže²⁴⁸
- 17. karmapa Orgjān Thinlā Dordže²⁴⁹
- 17. karmapa Thinlā Thaje Dordže²⁵⁰

2/ Fotografie čtyři regentů pověřených vyhledáním sedmnácté inkarnace karmapy

- 13. Künzig Žamar rinpoče²⁵¹
- 12. Tai Situ rinpoče²⁵²
- 3. Džamgön Kongtul rinpoče²⁵³
- 12. Gjalchhab rinpoče²⁵⁴

---

²⁴⁸ [online], [staženo 14.3.2008] URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Rangjung_Rigpe_Dorje>.

²⁴⁹ [online], [staženo 14.3.2008]

URL: <http://www.kagyumonlam.org/English/News/news_main.html>.

²⁵⁰ [online], [staženo 30.3.2008] URL: <http://karmapa.com/gallery/portraits/portrait_1.htm>.

²⁵¹ [online], [staženo 14.3.2008]

URL: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/dd/13th_Shamar_Rinpoche.jpg>.

²⁵² [online], [staženo 14.3.2008]

URL: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/6/6c/Khentin_Tai_Situ_Rinpoche.jpg>.

²⁵³ [online], [staženo 14.3.2008] URL: <<http://www.jamgonkongtrul.org/>>.

²⁵⁴ [online], [staženo 14.3.2008] URL: <<http://www.kagyu.org/kagyulineage/teachers/tea05.php>>.

- 3/ Dva odlišné překlady dopisu s předpovědí o budoucím zrození šestnáctého karmapy²⁵⁵
- 4/ Linie karmapů²⁵⁶
- 5/ Tabulka s údaji o okolnostech vyhledání a rozpoznání jednotlivých karmapů²⁵⁷

PŘÍLOHY

1/ Karmapové

16. karmapa Rangdžung Rigpā Dodže

---

²⁵⁵ Převzato z: LEHNERT, 2000, s. 247

²⁵⁶ Převzato z: ŽAGABPA, 2001, s. 361-362

²⁵⁷ Převzato z: J.B. SAMUEL, 2004, s.16-17 [online]

17.karmapa
Orgjān Thinlā Dordže

17. karmapa
Thinlā Thaje Dordže

2/ Čtyři regenti pověřeni vyhledáním sedmnácté inkarnace karmapy

14. Künzig Žamar rinpoče

13. Tai Situ rinpoče

12. Gjalchhab rinpoče

3. Džamgön Kongtul rinpoče

3/ Dva odlišné překlady dopisu s předpovědí o budoucím zrození šestnáctého karmapy

Toto je dopis přeložený Situ rinpočem
v roce 1992 jako dopis Jeho Svatosti
16.karmapy obsahující instrukce
týkající se jeho 17. inkarnace

Emaho. Uvědomění si sebe sama je vždy
nejvyšším dokonalým štěstím;
Dharmadhátu je bez středu a hranic.

Odsud na sever (na) východ(ě) (země) sněhu
Leží země, kde živelně plane božský hrom.
(Na) krásné(m) míst-o(-ě) kočovníků
se znakem krávy,
Metoda je Döndub a moudrost je Lolaga.
(Narozen) v tom roce užívaném pro zemi
(Se) zázračným, daleko sahajícím zvukem
bílého:
(Toto) je ten známý jako Karmapa.

Jeho podporuje Pán Amóghasiddhi;

Poněvadž není sektářem, prostupuje
všemi směry;
Nestojí blízko jedněm a vzdálen od jiných,
Je ochráncem všech bytostí:
Slunce Buddhovy Dharmy, která je ku
prospěchu ostatním, září stále.

4/ Linie karmapů

1. Düsüm Khjenpa 1110 - 1193
2. Karma Pakši (1203) 1204 – 1283
3. Rangdzung Dordže 1284 - 1339
4. Rolpä Dordže 1340 - 1383
5. Dežin Šegpa 1384 - 1415
6. Thongwa Döndän 1416 - 1453
7. Čhödag Gjamccho 1454 - 1506
8. Mikjö Dordže 1507 - 1554
9. Wangčhug Dordže 1556 – 1603
10. Čhöjing Dordže 1604 - 1674
11. Ješe Dordže 1676 - 1702
12. Čangčhub Dordže 1703 - 1732
13. Dödul Dordže 1733 - 1797
14. Thegčhog Dordže 1798 - 1868
15. Khakhjab Dordže 1871 - 1922
16. Rangdzung Rigpä Dordže 1924 -1981
17. Orgjän Thinlä Dordže 1985

Toto je upravená verze uvedeného dopisu,
jak byla odvysílána v Tibetském národním
rozhlase v roce 1993. Změny jsou vyznačeny
hvězdičkou (*)

* Emaho, naše země je velmi přívětivým místem.

* Dharmadhātu je prostá umělého světla.

* To je jižní část východu na sněžné, severu.

Leží země, kde živelně plane božský hrom.

* Viděl jsem krásnou zahradu v zemi kočovníků.

* Mysl dosáhne všeho a moudrost-mysl je bílá

* Dobrý rok, který se těší ze země

(Se) zázračným, daleko sahajícím zvukem bílého:

(Toto) je ten známý jako Karmapa.

* Člověk, který snadno uskutečňuje věci, bude vůdcem.

Poněvadž není sektářem, prostupuje

všemi směry;

Nestojí blízko jedněm a vzdálen od jiných,

Je ochráncem všech bytostí:

Slunce Buddhovy Dharmy, která je ku

prospěchu ostatní, září stále.

5/ Tabulka s údaji o okolnostech vyhledání a rozpoznání jednotlivých karmapů

Kar ma pa	Rok úmrtí Předcho- zího karmapy	Rok narození nového karmapy	Kým byl karmapa rozpoznán	Na základě čeho byl karmapa rozpoznán	Kým a kde byl intronizován
2	1193	?c. 1210	Gyaltsé Pomtrakpa	Předpověď 1. Karmapy předanou jeho učitelem Drogon Rechenem; poselství od dákiní ve snu	neuvedeno
3	1283	c. 1288	Urgyenpa	Předpověď 2. Karmapy; sen. 2.Karmapa také doporučil budoucí rodiče, kterým se jako dítě narodí	neuvedeno
4	1339	c.1343	Konchok Rinchen, osobní sekretář 3.karmapy	Předpověď, kterou mu předal 3. Karmapa	neuvedeno
5	1383	?	2. Žamarpa	Nejasné, ale 4. Karmapa předpověděl místo narození	neuvedeno
6	1415	c. 1417	3. Žamarpa	Nejasné, ale 5. Karmapa předpověděl místo narození	3. Žamarpou, ? v Cchurphu
7	1453	c. 1455 (v devíti měsících)	1. Gjalcchab	Dopis s předpovědí 6. Karmapy svěřený 1. Gjalcchabovi	1. Gjalcchabem, neuvedeno
8	1506	c. 1507 (ve třech měsících)	3. Situpa	Dopis s předpovědí 7. Karmapy svěřený 3. Situpovi	2. Gjalcchabem, v Riwoche
9	1554	c. 1556	5. Žamarpa a 3. Situpa	Dopis s předpovědí 8. Karmapy svěřený 5. Žamarpovi	5. Žamarpou, v Cchurphu
10	1603	1610	6. Žamarpa	Dopis s předpovědí 9. Karmapy svěřený 6. Žamarpovi	6. Žamarpou, v Zadarn Nyinche Lingu
11	1674	Neuvede no	7. Žamarpa	Dopis s předpovědí 10. Karmapy svěřený 7. Žamarpovi a 6. Gjalcchabovi	neuvedeno, v Cchurphu
12	1702	c. 1710 ?	Vyhledávací skupina vyslaná 8. Žamarpou	Dopis s předpovědí 11. Karmapy svěřený 8. Žamarpovi	8.Žamarpou, v Cchurphu
13	1732	Neuvede no	7. Gjalcchab	Dopis s předpovědí 12. Karmapy svěřený 8. Situpovi	neuvedeno, v Cchurphu
14	1797	Neuvede no	9. Situpa	Dopis s předpovědí 13. Karmapy svěřený 9. Situpovi	Neuvedeno
15	1868	c.1876	9. Drukchen	Dopis s předpovědí 14. Karmapy svěřený Dodrup tulkuovi a Chöwang tulkuovi	neuvedeno, ? v Cchurphu
16	1922	Neuvede no	11. Situpa a 2. Džamgön Kongthul	Dopis s předpovědí 15. Karmapy svěřený	neuvedeno, v Palpungu a pak 10. Drukchenem a 11.Situpou v Cchurphu

